

План развоја
културе
општине Ћуприја
2022-2029.

На основу члана 32. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС”, бр.129/2007 и 83/2014- др.закон, 101/2016 – др.закон и 47/2018 и 111/2021 – др.закон), члана 10. и 38. Закона о планском систему Републике Србије, („Службени гласник РС”, бр.30/2018), члана 7. Закона о култури РС („Службени гласник РС, бр. 72/2009, 13/2016, 30/2016 – испр. и 6/2020, 47/2021 и 78/2021) и члана 40. Статута општине Ћуприја („Службени гласник Општине Ћуприја”, бр.30/2019) Скупштина општине Ћуприја на седници одржаној дана 28. 12. 2022. године доноси :

ПЛАН РАЗВОЈА КУЛТУРЕ ОПШТИНЕ ЋУПРИЈА 2022-2029.

**Општина
Ћуприја**

2022.

Општина Ћуприја / Општински тим за планирање и израду Плана развоја културе општине Ћуприја 2022 – 2029.

НОСИЛАЦ ИЗРАДЕ ПЛАНА РАЗВОЈА КУЛТУРЕ ОПШТИНЕ ЋУПРИЈА:

- Општинска управа општине Ћуприја

Уз консултације са:

- Ђурђијаном Јовановић, самосталним саветником, област позоришне уметности и уметничке игре у Министарству културе

РАДНА ГРУПА:

- Драгана Атанасковић, координатор радне групе, мастер менаџер у управи, саветник за локални економски развој
- Ненад Јовановић, члан радне групе, дипл. економиста, члан општинског већа за праћење стања у области омладинске политике
- Данијела Јовић, члан радне групе, дипломирани музичар виолиниста, директор Школе за музичке таленте
- Новак Новаковић, члан радне групе, мастер примењени уметник, директор Музеја „Horreum Margi – Равно” Ћуприја
- Љиљана Ђорђевић, члан радне групе, дипл. економиста, директор Народне библиотеке „Душан Матић”
- Стефан Стаменковић, члан радне групе, мастер историчар, в.д. директор Установе културе Ћуприја
- Марија Миладиновић, члан радне групе, мастер професор разредне наставе, спољни сарадник у области културе
- Илија Најдановић, члан радне групе, апсолвент социологије, спољни сарадник у области културе

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР.....	10
КОНТЕКСТ И ПРОЦЕС ИЗРАДЕ.....	12
1.1. Методологија израде плана.....	12
1.2. Фазе процеса развојног планирања.....	13
2. ПЛАНСКИ ОСНОВ ИЗРАДЕ ДОКУМЕНТА	145
2.1. Интернационални ниво	15
2.1.1. Агенда одрживог развоја 2030	15
2.1.2. Нова европска агенда за културу.....	156
2.2. Национални ниво	16
2.2.1. Закон о култури РС	16
2.2.2. Закон о планском систему Републике Србије	16
2.2.3. Стратегија развоја културе Републике Србије	17
2.2.4. Стратегија развоја туризма Републике Србије за период 2016-2025... ..	17
2.3. Локални ниво.....	17
2.3.1. Статут општине Ћуприја.....	17
2.3.2. Стратегија одрживог развоја општине Ћуприја 2019-2024.	18
2.3.3. Паралелна израда докумената	18
3. АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА У КУЛТУРИ У ОПШТИНИ ЋУПРИЈА	19
3.1. Основни подаци	19
3.1.1. Демографске карактеристике	20
3.1.1.1. Основни демографски подаци	20
3.1.1.2. Образовна структура становништва.....	21
3.1.2. Запосленост и незапосленост	21
3.1.2.1. Запосленост према секторима делатности	22
3.1.2.2. Запосленост и незапосленост у култури и образовању	23
3.1.3. Финансијска анализа и културна политика у Општини Ћуприја.....	23
3.1.3.1. Финансирање културе у општини Ћуприја.....	24
3.1.3.2. Финансијска анализа у области културе	24
3.2. Институције културе у општини Ћуприја.....	27
3.2.1. Установа културе Ћуприја.....	28
3.2.1.1. Простор Установе културе „Ћуприја”	29
3.2.1.2. Планови и активности Установе култура „Ћуприја”	29
3.2.1.2.1. Рад са децом и омладином	29
3.2.1.2.2. Програм за старије	30
3.2.1.2.3. Позоришне активности	30
3.2.1.2.4. Изложбе.....	30
3.2.1.2.5. Дигитализација	32

3.2.1.2.6.	Културно-едукативне и издавачке активности	32
3.2.1.2.7.	Музички програм.....	32
3.2.1.3.	Најзначајније манифестације и календар културних дешавања ..	33
3.2.1.3.1.	„Ravanelius” фестивал музичке изузетности	33
3.2.1.3.2.	Културно лето.....	34
3.2.1.3.3.	Календар манифестација и догађаја Установе културе „Ђуприја”	34
3.2.2.	Народна библиотека „Душан Матић”	37
3.2.2.1.	Легат Душана Матића.....	39
3.2.2.2.	Планови и активности Народне библиотеке „Душан Матић”	40
3.2.2.2.1.	Обрада библиотечко-информационе грађе	40
3.2.2.2.2.	Коришћење библиотечких услуга	41
3.2.2.2.3.	Завичајна збирка са фондом старе и ретке књиге	41
3.2.2.3.	Манифестације и календар културних дешавања библиотеке.....	41
3.2.2.3.1.	Матићеви дани	41
3.2.2.3.2.	Библиотека Ђуприја - Ђуприја будна уз књигу	41
3.2.2.3.3.	Календар културних дешавања Народне библиотеке „Душан Матић”	42
3.2.3.	Музеј „Horreum Margi - Равно” Ђуприја.....	43
3.2.3.1.	Галерија Музеја „Horreum Margi - Равно” Ђуприја	46
3.2.3.2.	Непокретно културно наслеђе Музеја „Horreum Margi – Равно” Ђуприја	47
3.2.3.3.	Покретно културно наслеђе Музеја „Horreum Margi – Равно” Ђуприја	48
3.2.3.4.	Планови и активности Музеја „Horreum Margi Равно” Ђуприја	51
3.2.3.4.1.	Наставак ископавања на локалитету Horreum Margi	51
3.2.3.4.2.	Реконструкција североисточне куле античког града Horreum Margi и Музеја „Horreum Margi - Равно” Ђуприја	51
3.2.3.4.3.	Наставак истраживања на локалитету Стублине и Краљево поље	51
3.2.3.4.4.	Активности галерије Музеја „Horreum Margi - Равно” Ђуприја	51
3.2.3.5.	Манифестације и календар културних дешавања у организацији Музеја „Horreum Margi - Равно” Ђуприја.....	52
3.2.3.5.1.	Музеји за 10	52
3.2.3.5.2.	Видовданске свечаности.....	52
3.2.3.5.3.	Обележавање годишњице Боја на Иванковцу	52
3.2.3.5.4.	Изложба слика Матићу у част.....	53

3.2.3.5.5. Годишња колективна изложба ћупријских уметника	53
3.2.3.6. Календар културних дешавања Музеја „Horreum Margi - Равно” Ћуприја	53
3.2.4. АНАЛИЗА ПРОБЛЕМА У ИНСТИТУЦИЈАМА КУЛТУРЕ У ОПШТИНИ ЋУПРИЈА	54
3.2.4.1. Анализа проблема у Установи културе „Ћуприја”	54
3.2.4.2. Анализа проблема у Народној библиотеци „Душан Матић”	55
3.2.4.3. Анализа проблема у Музеју „Horreum Margi - Равно” Ћуприја	56
3.3. Удружења у култури.....	57
3.3.1. НОУ Тим.....	57
3.3.2. Завичајни клуб ликовних уметника Ћуприје	57
3.3.3. Градско позориште „Моравиште”	58
3.3.4. Удружење „Јовачки Извор”	59
3.3.5. Књижевни клуб „Душан Матић” Ћуприја	60
3.3.6. Удружење за неговање хорског и етно певања „Марги”	60
3.3.7. Актив жена „Наше златно доба”	61
3.3.8. Градско културно уметничко друштво „Железничар”	61
3.3.9. Друштво за очување културе и традиције „Крушарска Младост”	62
3.3.10. Друштво за очување традиције „Кнез Лазар”	62
3.3.11. Друштво за очување културе и традиције „Вирине”	63
3.3.12. КУД „HORREUM MARGI FOLCLOR”	63
3.3.13. Удружење жена „Крушарске чаролије”	63
3.4. АНАЛИЗА ПРОБЛЕМА УДРУЖЕЊА У КУЛТУРИ.....	64
3.4.1. НОУ Тим.....	64
3.4.2. Завичајни клуб ликовних уметника Ћуприје	64
3.4.3. Градско позориште „Моравиште”	64
3.4.4. Удружење „Јовачки Извор”	64
3.4.5. Књижевни клуб „Душан Матић” Ћуприја	65
3.4.6. Удружење за неговање хорског и етно певања „Марги”	65
3.4.7. Актив жена „Наше златно доба”	65
3.4.8. Градско културно уметничко друштво „Железничар”	65
3.4.9. Друштво за очување културе и традиције „Крушарска Младост”	65
3.4.10. Друштво за очување традиције „Кнез Лазар”	65
3.4.11. Друштво за очување културе и традиције „Вирине”	66
3.4.12. КУД „Horreum Margi Folclor”	66
3.4.13. Удружење жена „Крушарске чаролије”	66
3.5. Појединци у култури	67
3.5.1. Душан Матић	67

3.5.2.	Драгослав Михаиловић	68
3.5.3.	Јован Ракић (1915-2002).....	68
3.5.4.	Милица Барић (1932 - 2019).....	69
3.5.5.	Драган Ђорђевић.....	70
3.5.6.	Ирена Поповић Драговић.....	71
3.5.7.	Давид Хорват	72
3.5.8.	Новак Новаковић.....	73
3.5.9.	Јагода Живадиновић.....	74
3.5.10.	Милош Ђорђевић	75
3.6.	Остали чиниоци културног живота.....	76
3.6.1.	Споменици културе.....	76
3.6.1.1.	Шанчеви на Иванковцу.....	76
3.6.1.2.	Остали археолошки локалитети	76
3.6.2.	Културна и верска баштина	78
3.6.2.1.	Манастир Раваница	78
3.6.2.2.	Црква Светог Ђорђа у Ћуприји.....	79
3.6.3.	Образовне институције.....	80
3.6.3.1.	Основна музичка школа „ Душан Сковран”	81
3.6.3.2.	Школа за музичке таленте у Ћуприји.....	82
2.5.4.	Културни туризам	84
2.5.5.	АНАЛИЗА ПРОБЛЕМА ОСТАЛИХ ЧИНИЛАЦА У КУЛТУРИ У ОПШТИНИ ЋУПРИЈА	85
2.5.5.1.	Шанчеви на Иванковцу.....	85
2.5.5.2.	Манастир Раваница	85
2.5.5.3.	Анализа проблема у образовним институцијама.....	86
2.5.5.4.	Анализа проблема - Школа за музичке таленте у Ћуприји.....	86
2.5.5.5.	Анализа проблема Основне музичке школе „ Душан Сковран” ...	86
2.5.5.6.	Анализа проблема у области културног туризма	86
3.	SWOT АНАЛИЗА	88
4.	ВИЗИЈА	94
5.	ЦИЉЕВИ ПЛАНА РАЗВОЈА КУЛТУРЕ ОПШТИНЕ ЋУПРИЈА.....	95
6.	ЦИЉЕВИ И МЕРЕ.....	96
6.1.	Табеларни приказ циљева, мера и активности	105
7.	ОКВИР ЗА СПРОВОЂЕЊЕ, ПРАЋЕЊЕ, ИЗВЕШТАВАЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПЛАНА РАЗВОЈА КУЛТУРЕ ОПШТИНЕ ЋУПРИЈА	108
7.1.	Спровођење Плана развоја културе општине Ћуприја	108
7.2.	Вредновање постигнутих учинака Плана развоја културе општине Ћуприја	109

7.3. Извештавање о спровођењу и постигнутим учинцима Плана развоја културе општине Ћуприја	109
7.4. Ревизија Плана развоја	110
АКЦИОНИ ПЛАН ЗА ПЕРИОД 2022-2024. ГОДИНЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА РАЗВОЈА КУЛТУРЕ ОПШТИНЕ ЋУПРИЈА 2022-2029.	111
ПРИЛОГ 1 (Попис скраћеница, табела, слика)	136
ЛИТЕРАТУРА	139
ОБЈАВЉИВАЊЕ И СТУПАЊЕ НА СНАГУ.....	142

ПРЕДГОВОР

Препознајући значај културних вредности општине Ћуприја и будућих активности у области културе, покренули смо дијалог са установама културе, са Министарством културе и Агенцијом за економски развој Шумадије и Поморавља о припреми првог Плана развоја културе општине Ћуприја као стратешког документа.

Познато је да Ћуприја има богато културно-историјско наслеђе и сваким даном све богатију културну сцену. Надалеко је позната по музици и Школи за музичке таленте, по Раваници задужбини кнеза Лазара, по књижевницима попут Драгослава Михаиловића и надреалисте Душана Матића, али и по значају Боја на

Иванковцу и ископинама римског града *Norreum Margi*.

Зато бих истакао да израда овог документа као првог у области развоја културе за општину Ћуприја и њене становнике има велики значај.

Освртом на недавне активности, а у циљу унапређења области културе и уметности и развоја културног живота и креативности, може се приметити да се културна понуда у граду обогатила, да је побољшан квалитет садржаја културних дешавања, да се повећао број концерата, позоришних представа, филмских пројекција. Реализован је пројекат „*Ravanelius*” који је у Ћуприју увео нови вид културног садржаја врхунске музике са наступима најеминентнијих музичких звезда, а наш град представљен је на светском нивоу. Истакао бих и да је октобра 2021.године, захваљујући уговору склопљеном између Коларчеве задужбине и Установе културе „Ћуприја” решен деценијски проблем некоришћења објекта Коларчеве задужбине и да овим објектом сада располаже Установа културе „Ћуприја”, где је већ почетком године припремљен пројекат за реконструкцију овог здања. Припремљен је и пројекат за адаптацију нереконструисаног дела ОМШ „Душан Сковран” за уређење концертне сале, хола и сутеренских просторија, а нисмо заборавили ни на домове културе у руралним срединама. Такође бих истакао да се легат Душана Матића налази на листи старе и ретке библиотечке грађе од великог значаја Одлуком скупштине Републике Србије, као и то да су након више од 30 година уз помоћ Завода за заштиту споменика културе и Министарства културе Републике Србије, настављена најобимнија археолошка истраживања на

локалитету Horreum Margi и да ће се наставити започета археолошка истраживања на локалитетима Стублине и Краљево поље.

Израда овог документа важна нам је и како бисмо побољшали и проширили разноликост планираних културних догађаја и манифестација локалног, националног и међународног карактера, ојачали мултисекторску, мултиресорну сарадњу и сарадњу са дијаспором и оснажили културну партиципацију свих грађана са посебним освртом на маргиналне групе.

План развоја културе општине Ћуприја 2022-2029, израђен је у 2022. години и конципиран је тако, да ће се редовно ажурирати и прилагођавати потребама заједнице. Има централну улогу у развоју културе на територији наше општине и усмерен је ка креативном развоју, културним дешавањима и побољшању квалитета живота у општини Ћуприја.

Уверен сам да ћемо свеобухватном анализом и дефинисаним циљевима постићи бољи и квалитетнији развој у области културе и да ћемо до истека овог Плана одговорно и посвећено приступити остваривању циљева који чине саставни део документа.

На крају желим да се захвалим свима који су учествовали у изради Плана развоја културе општине Ћуприја и на било који начин дали свој допринос.

Заменик председника општине Ћуприја

Владимир Васиљевић

КОНТЕКСТ И ПРОЦЕС ИЗРАДЕ

План развоја културе општине Ћуприја за период 2022–2029. (у даљем тексту План развоја културе) је плански документ који даје смернице за будући одрживи развој културе као циљно оријентисан, дугорочан и свеобухватан процес. План развоја културе је оријентисан ка стварању одрживог модела који унапређује квалитет културног живота грађана и задовољава културне потребе заједнице.

Израда документа званично је отпочела именовањем радне групе за израду Плана развоја културе у општини Ћуприја. За подршку у процесу израде овог документа, изабрана је Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља.

1.1. Методологија израде плана

План развоја културе општине Ћуприја, израђен је као документ јавне политике са елементима стратешког планирања на период од седам година, а праћење циљева омогућено је посредством акционог плана.

Сам процес припреме Плана започет је израдом SWOT анализе и проценом постојећег стања. Ажурирањем података по областима, стекао се увид у трендове и индикаторе у кључним областима културне реалности у општини Ћуприја.

Модули анализе постојећег стања Плана развоја културе у општини Ћуприја, обухватили су основне податке, финансијску анализу, институције културе, удружења у култури, појединце у култури и остале чиниоце културног живота.

Анализа је обухватила прикупљање информација о актуелном стању општине, односно обраду података из примарних и секундарних извора. У оквиру овог корака, комбинацијом примарног (коришћењем упитника) и секундарног (прикупљањем података из база, установа, докумената), обухваћене су основне анализе културне инфраструктуре, подручја деловања културе и уметности, културна сарадња, манифестације у области културе, финансирање културе и сл.

Обрада података завршена је израдом SWOT анализе за опште стање у култури. Извршено је бодовање како би се издвојиле најкритичније слабости, а ради дефинисања мера у следећим фазама планирања.

Бодовање SWOT анализе обављено је путем електронске поште, преко дефинисаних формулара и инструкција за бодовање. У изради и бодовању анализе учествовали су представници релевантних установа, организација и општинске управе, као и чланови радне групе.

Након завршетка овог процеса прешло се на наредне кораке: дефинисање визије и утврђивање циљева и мера.

Визија развоја културе општине Ћуприја усмерена је ка ставу заједнице и о томе какво је виђење културног живота града у наредних седам година.

У процесу дефинисања циљева и мера на бази стубова одрживог развоја формиране су неформалне тематске радне групе које су активно учествовале у заједничким активностима на одржаваним радионицама.

Циљеви се утврђени тако да буду специфични, мерљиви, достижни, реални и временски одређени, а на нивоу сваког циља дефинисани су показатељи исхода. Направљена је и веза са циљевима одрживог развоја и Агендом 2030, одн., урађена је локализација циљева и индикатора циљева одрживог развоја.

Мере су дефинисане ради остварења циљева кроз средњорочни временски интервал, различите су по својој врсти и начину деловања.

Дефинисање оквира за праћење, евалуацију и извештавање са структуром одговорности је завршни корак у изради документа и састојао се у дефинисању активности и одређивању одговорности за спровођење Плана развоја културе општине Ћуприја.

На крају, последња фаза обухватила је израду трогодишњег Акционог плана, спровођење јавне расправе и усвајање Нацрта плана развоја културе општине Ћуприја 2022-2029.

1.2. Фазе процеса развојног планирања

Израда Плана развоја културе општине Ћуприја је континуиран процес састављен из више сукцесивних фаза од којих је свака проистицала из претходне. Пролазећи поступно кроз сваку, дошло се до крајњег циља - финалног документа.

Процес развојног планирања је сачињен од следећих фаза:

- Контекст и процес израде
- Плански основ израде документа
- Анализа постојећег стања
- Израда SWOT анализе
- Визија развоја културе
- Циљеви и мере

- Оквир за реализацију Плана развоја културе општине Ћуприја
- Акциони план развоја културе општине Ћуприја

Илустрација 1, Фазе израде Плана развоја културе

2. ПЛАНСКИ ОСНОВ ИЗРАДЕ ДОКУМЕНТА

План развоја културе општине Ћуприја 2022-2029., усаглашен је са међународним документима, са законодавством Републике Србије, стратешким документима Републике Србије и са правном регулативом Општине Ћуприја.

2.1. Интернационални ниво

2.1.1. Агенда одрживог развоја 2030

Уједињене нације су на самиту одржаном септембра 2015. године усвојиле резолуцију A/RES/70/1 – Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development.

Агенда 2030 је универзална стратегија којом се од држава потписница очекује да мобилишу све ресурсе како би циљеви били остварени до 2030. године. Влада Републике Србије директно је учествовала у развоју и писању Агенде одрживог развоја 2030, која има 17 циљева, док је 5 циљева усаглашено са циљевима Плана развоја културе општине Ћуприја и то:

- Циљ 4. Квалитетно образовање: обезбедити инклузивно и квалитетно образовање и промовисати могућности целоживотног учења;
- Циљ 5. Родна равноправност: постићи родну равноправност и оснажити све жене и девојчице;
- Циљ 8. Достојанствен рад и економски раст: промовисати инклузиван и одржив економски раст, запосленост и достојанствен рад за све;
- Циљ 11. Одрживи градови и заједнице: учинити градоце и људска насеља инклузивним, безбедним, прилагодљивим и одрживим; и
- Циљ 17. Партнерством до циља: учврстити глобално партнерство за одрживи развој.¹

2.1.2. Нова европска агенда за културу

Током израде Плана развоја културе општине Ћуприја, водило се рачуна о стратешком оквиру Европске комисије постављеном у документу Нова европска агенда за културу, где је препорука решавања уобичајених проблема и културе кроз а) промоцију културних различитости, б) промоцију интеркултурних дијалога и инклузивности, в) креативне индустрије, д) промоцију вештине и све већег броја мобилности, д) обнављање и заштиту културног наслеђа и мобилност колекције, ф)

¹ Републички секретаријат за јавне политике, Србија и Агенда 2030./Циљеви одрживог развоја, Доступно на: <https://rsjp.gov.rs/wp-content/uploads/Agenda-UN-2030.pdf> [Приступљено 10. октобра 2022.].

промоцију међународне сарадње и г) развој статистичких база података како би се осигурала мерљивост напретка и утицаја одређеног културног сектора.²

Циљеви Плана развоја културе општине Ћуприја усклађени су и са одредбама УНЕСКО-ових конвенција; Конвенције о заштити нематеријалног културног наслеђа, Конвенције о заштити светске културне и природне баштине и Конвенције о заштити и промоцији различитости културних израза.

2.2. Национални ниво

На националном нивоу, План развоја културе општине Ћуприја 2022-2029., усаглашен је са Законом о култури, Законом о планском систему Републике Србије, Стратегијом развоја културе Републике Србије од 2020 до 2029.године, Стратегијом развоја туризма Републике Србије за период 2016-2025.

2.2.1. Закон о култури РС

На националном нивоу, израда документа усклађена је са Законом о култури и начелима културног развоја, укључујући очување културног и историјског наслеђа, слободу изражавања у културном и уметничком стваралаштву, заштиту и унапређење културне разноликости и јачање интеркултурног дијалога, јачање капацитета културе и њених веза са другим областима. Овим законом предвиђено је и да се јединица локалне самоуправе стара о задовољавању потреба грађана у култури на својој територији и доноси план развоја културе у складу са законом и Стратегијом развоја културе Републике Србије.³

2.2.2. Закон о планском систему Републике Србије

План развоја културе општине Ћуприја 2022-2029. усаглашен је са Законом о планском систему Републике Србије, којим се дефинише садржина докумената јавних политика на целовит начин и утврђује стратешки правац деловања у конкретној области планирања. Овај акт прецизира елементе који укључују визију усмерену ка постизању циљева, преглед и анализу постојећег стања, опис одговарајућих мера, кључне показатеље учинака на нивоу општег и посебних циљева и мера, институционални оквир и друге елементе прописане

² Европска комисија, A New European Agenda for Culture, 2018., стр. 3-10, Доступно на: https://www.cultureinexternalrelations.eu/cier-data/uploads/2018/06/commission_communication_-_a_new_european_agenda_for_culture_2018.pdf, [Приступљено 02. новембра 2021.].

³ Закон о култури, „Службени гласник РС”, бр. 72/2009, 13/2016, 30/2016 – испр. и 6/2020, 47/2021 и 78/2021., чл.3. и 7., Доступно на: https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_kulturi.html, [Приступљено 05. априла 2022.]

подзаконским актом Владе. Овим законом, прописано је и да документ јавних политика јединице локалне самоуправе усваја скупштина.⁴

2.2.3. Стратегија развоја културе Републике Србије

План развоја културе општине Ћуприја, усаглашен је са Стратегијом развоја културе Републике Србије од 2020 до 2029., са њеним циљевима и приоритетима и усмерен је ка развоју и унапређењу институционалних капацитета, ка развоју инфраструктуре, кадрова, међународне сарадње, међуресорне сарадње, ка културном наслеђу, савременом стваралаштву. План развоја културе општине Ћуприја усаглашен је и са дефинисаним мерама у складу са потребама на нивоу општине Ћуприја.⁵

2.2.4. Стратегија развоја туризма Републике Србије за период 2016-2025.

Стратегија развоја туризма Републике Србије 2016-2025., као кључну атрактивност општине Ћуприја препознаје Манастир Раваницу, док за кључне производе краја наводи културно тематске руте, етнотуризам, рурални туризам, специјалне интересе, манифестације и сл.⁶, што је у складу са планираним активностима Плана развоја културе општине Ћуприја.

2.3. Локални ниво

Поред напред наведених докумената на националном и интернационалном нивоу, План развоја културе општине Ћуприја, усаглашен је и са Статутом општине Ћуприја, Стратегијом одрживог развоја општине Ћуприја 2019-2024., као и са документима који су паралелно израђивани, укључујући Програм развоја спорта општине Ћуприја и Програм развоја туризма општине Ћуприја.

2.3.1. Статут општине Ћуприја

Статут је највиши правни акт којим се уређују надлежности јединице локалне самоуправе и начин њиховог оставаривања⁷. Статутом општине Ћуприја, утврђене

⁴ Закон о планском систему Републике Србије, „Службени гласник РС”, бр.30/2018., чл.10., чл.11, чл.13 и чл.38, Доступно на: <https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-planskom-sistemu-republike-srbije.html>, [Приступљено 02. априла 2021.].

⁵ Стратегија развоја културе Републике Србије 2020-2029., Доступно на: <https://www.kultura.gov.rs/extfile/sr/3993/strategija-razvoja-kulture-od-2020--do-2029-godine.pdf> [Приступљено 05. новембра 2021.].

⁶ Стратегија развоја туризма Републике Србије за период 2016-2025., стр. 52-53, Доступно на: <https://www.srbija.gov.rs/dokument/45678/strategije.php>, [Приступљено 07. октобра 2021.].

⁷ Закон о локалној самоуправи, „Службени гласник РС”, бр. 129/2007., 83/2014. – др.закон, 101/2016. – др. закон и 47/2018., чл.11, Доступно на:

су надлежности у складу са Уставом и законом где општина доноси програме развоја општине, стратешке планове као и остале планове и друге послове од непосредног интереса за грађане.⁸

2.3.2. Стратегија одрживог развоја општине Ћуприја 2019-2024.

Стратегијом одрживог развоја општине Ћуприја 2019-2024., кроз развојни приоритет који се односи на свеобухватни развој туризма, културе и спорта, планирани стратешки циљеви усмерени су на:

- Унапређење туристичке инфраструктуре
- Унапређење туристичке понуде путем промоције, развоја нових туристичких производа и организације туристичких манифестација
- Унапређење културних садржаја и инфраструктуре објеката и споменика културе
- Унапређење инфраструктурних, техничких и људских капацитета, установа и организација у области културе и туризма
- Унапређење услова за спорт и рекреацију и стварање услова за развој спортског туризма.

Наведени циљеви из приоритетне области, усаглашени су Планом развоја културе општине Ћуприја 2022-2029.⁹

2.3.3. Паралелна израда докумената

Стратегијом одрживог развоја општине Ћуприја 2019-2024. и приоритетом усмереним на интегративни развој туризма, културе и спорта, дефинисан је даљи ток израде стратешких докумената који су се паралелно израђивали укључујући План развоја културе општине Ћуприја, Програм развоја туризма општине Ћуприја и Програм развоја спорта општине Ћуприја.

https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_lokalnoj_samoupravi.html , [Приступљено 25. новембра 2021.].

⁸ Општина Ћуприја, Статут општине Ћуприја, „Службени гласник општине Ћуприја”, бр. 30/2019., чл.15, стр.5, Доступно на: <https://cuprija.rs/sr/wp-content/uploads/2019/03/Statut-op%C5%A1tine-%C4%86uprija-30-2019.pdf> [Приступљено 14. децембра 2021.].

⁹ Општина Ћуприја, Стратегија одрживог развоја општине Ћуприја 2019-2024., „Службени гласник општине Ћуприја”, бр. 07/2019., Прилог 1, стр. 131-136 Доступно на: <https://cuprija.rs/sr/wp-content/uploads/2019/04/strategija-prilog-1.pdf>, [Приступљено 24. новембра 2021.].

3. АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА У КУЛТУРИ У ОПШТИНИ ЋУПРИЈА

3.1. Основни подаци

Ћуприја је град који се налази у централној Србији, на ауто-путу Е-75. Удаљена је од Београда 147km, а од Ниша 89km. Позната је по Школи за музичке таленте, по Раваници српском средњовековном манастиру, по ископинама римског града „Horräum Margi”, по атлетици. Налази се у средишту Поморавља, између Јагодине на северу и Параћина на југу. Са две реке које протичу кроз град Великом Моравом и реком Раваницом, одличним путним и инфраструктурним погодностима и изузетним геостратешким положајем, представља велики потенцијал за развој привреде, образовања, културе, туризма и спорта.

Поред наведеног, Ћуприја поседује и мрежу здравствених установа која се састоји од Завода за јавно здравље „Поморавље”, Опште болнице Ћуприја, Дома здравља и седам сеоских амбуланти.

У граду постоје и три основне школе са дванаест школских подручних јединица, Предшколска установа „Дечја радост” са четири вртића и пет сеоских одељења, три средње, једна висока школа струковних студија и две музичке од којих је једна сврстана у школе од посебног националног значаја.

Према подацима званичног пописа становништва спроведеног 2011. године, на територији општине Ћуприја живело је 30.645 становника, док је према последњој процени Републичког завода за статистику забележен податак од 27.393 становника¹⁰.

Територију општине Ћуприја утврђену Законом о територијалној организацији Републике Србије чине насељена места, односно подручја катастарских општина које улазе у њен састав и то:

Табела 1, Насеља и катастарске општине

Редни бр.	Насељено место	Катастарска општина
1	Батинац	Батинац
2	Бигреница	Бигреница
3	Вирине	Вирине
4	Влашка	Влашка
5	Дворица	Дворица

¹⁰ Републички завод за статистику, Општине и региони у РС 2020., Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2021/Pdf/G202113048.pdf>, [Приступљено 30.маја 2021.].

6	Иванковац	Иванковац
7	Исаково	Исаково
8	Јовац	Јовац
9	Кованица	Кованица
10	Крушар	Крушар
11	Мијатовац	Мијатовац
12	Остриковац	Остриковац
13	Паљане	Паљане
14	Сење	Сење
15	Супска	Супска
16	Ђуприја	Ђуприја град Ђуприја ван града

Извор, Закон о територијалној организацији РС¹¹

3.1.1. Демографске карактеристике

Пратећи кретање броја становника у општини Ђуприја, током последњих 30 година, уочљив је пад услед миграције ка већим градским центрима и земљама западне Европе, најчешће због привременог рада или трајног насељавања.

3.1.1.1. Основни демографски подаци

Према попису становништва из 2011. године, Ђуприја је имала 30.645 становника што је за 21.1% мање у односу на попис који је спроведен пре тридесет година. Општа густина насељености износи око 97 становника по m², просечан број чланова по домаћинству је око 2,9, док радни контингент становништва чини 64% укупне популације.

Табела 2. Основни демографски подаци

ОПИС	ИЗНОС
Становништво – процена током године	27393
Густина насељености (број становника/km ²)	95
Стопа живорођених	7
Стопа умрлих	18
Стопа природног прираштаја	-12
Очекивано трајање живота живорођених (просек година)	76

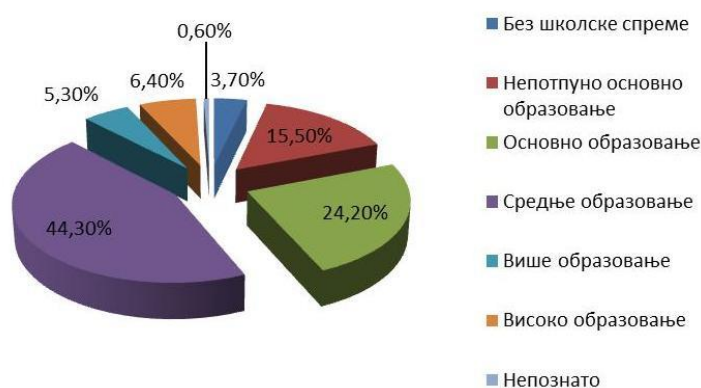
¹¹ Закон о територијалној организацији Републике Србије, „Службени гласник РС”, бр. 129/2007, 18/2016, 47/2018 и 9/2020 – др. Закон, чл.16/142, Доступно на: https://www.paragraf.rs/propisi/download/zakon_o_teritorijalnoj_organizaciji_republike_srbije.pdf, [Приступљено 30. Маја 2022.].

Просечна старост (у годинама)	46
Индекс старења (60+ година/0-19 година)	190
Просечан број чланова домаћинства	2,92

Извор: РЗС-Општине и региони у РС, 2021

3.1.1.2. Образовна структура становништва

Образовна структура становништва које је старије од 15 година, указује да је најбројнија групација становништва са средњим образовањем на коју се односи 44,5% посматране популације, док је 3,7% без основног образовања.

Илустрација 2: Становништво према школској спреми

У структури становништва према националности, у општини Ћуприја најбројнији су Срби са 92,2%, док међу националним мањинама по броју предњаче Власи са 2,5% и Роми са 1,3%. Бројност осталих групација, по овој структури је незнатна.

3.1.2. Запосленост и незапосленост

У Ћуприји ради око 7.300 особа, док број незапослених према подацима Националне службе за запошљавање износи 2.320 особа. Од тога први пут тражи запослење 1.004, док је оних који су били радно ангажовани 1.316. Највише незапослених је са I степеном стручне спреме 790, затим са средњошколским образовањем 785. Са III степеном образовања најбројнији су профили аутомеханичара, продаваца, возача, металостругара. Са IV степеном образовања најбројнији су медицински, економски, саобраћајни, машински профили, а врло неповољно је што је и велики број матураната Гимназије у Ћуприји на бироу. Са

високом стручном спремом на бироу се налази укупно 209 особа и то највише доктора медицине, мастер и дипломираних правника и економиста.¹²

3.1.2.1. Запосленост према секторима делатности

Према објављеним подацима Републичког завода за статистику из 2021.године, регистрована запосленост према општини рада у секторима делатности износила је 7.313.¹³ На територији општине послује 1.090 предузетника и 322 привредних друштава¹⁴. Најзаступљеније гране индустрије укључују производњу металних производа, прераду дрвета и производа од пластике.

Табела 3, Број запослених по делатностима

УКУПНО	7.313
Свега	6.976
Запослени у правним лицима	5.354
Предузетници, лица која самостално обављају делатности и запослени код њих	1.622
Пољопривреда, рибарство, шумарство	58
Рударство	4
Прерађивачка индустрија	1.529
Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром	37
Снабдевање водом и управљање водом	235
Грађевинарство	688
Трговина на велики и мало и поправка моторних возила	1.063
Саобраћај и складиштење	217
Услуге смештаја и исхране	254
Информисање и комуникације	62
Финансијске делатности и делатности осигурања	82
Пословање некретнинама	3
Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	254
Административне и помоћне услужне делатности	46
Државна управа и обавезно социјално осигурање	461
Образовање	508
Здравствена и социјална заштита	1.262
Уметност, забава и рекреација	77
Остале услужне делатности	136

¹² Атанасковић Д., електронска пошта, 06.12.2022., (подаци добијени из НСЗ)

¹³ Републички завод за статистику, Општине и региони у РС 2021., Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2021/Pdf/G202113048.pdf> , [Приступљено 30.маја 2022.].

¹⁴ Испорука електронских података ГПДО 48/2022. Општина Ћуприја, 06.10.2022. (подаци добијени из АПР-а)

3.1.2.2. Запосленост и незапосленост у култури и образовању

У табели број 3, може се видети да у сектору информисања и комуникација раде 62 особе, у области образовања 508, док у сегменту који обухвата уметност, забаву и рекреацију 77 лица. Установе културе које су индиректни корисници буџета Општине Ћуприја, а укључујући музеј, установу културе и библиотеку, запошљавају укупно 23 особе, од тога 7 са академским образовањем, 3 са шестим степеном стручне спреме и остале са средњом стручном спремом.

Из области културе и образовања на евиденцији Националне службе за запошљавање пријављено је 50 лица са средњом и високом стручном спремом, укључујући учитеље, наставнике, васпитаче, декоратере, дипломиране историчаре, археологе, ликовне уметнике, дипломиране музичаре, теоретичаре уметности итд.¹⁵

3.1.3. Финансијска анализа и културна политика у Општини Ћуприја

За област културе у Општинској управи општине Ћуприја, задужена је Група за друштвене делатности са једним запосленим на радном месту координатора за друштвене делатности, што је дефинисано Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних места¹⁶. Будући да лице задужено за област културе не обавља само послове из поменуте области већ води управни поступак, израђује решења из области образовања и спорта, друштвене бриге о деци, даје мишљења из наведених области и сл., сарадња са установама културе, углавном се своди на једногодишње давање мишљења у вези годишњих планова које достављају установе културе. Из тих разлога сви пројекти и акције најчешће потичу само од институција које заступају ову делатност. Све активности обављају се у складу са законима који уређују те области попут Закона о култури, Закона о библиотечко-информационој делатности, Закона о музејској делатности и сл.

¹⁵ Атанасковић Д., електронска пошта, 06.12.2022., (подаци добијени из НСЗ)

¹⁶ Општина Ћуприја, Правилник о организацији и систематизацији радних места у Општинској управи општине Ћуприја, Правобранилаштву општине Ћуприја, Служби буџетске инспекције општине Ћуприја и Интерне ревизије општине Ћуприја; „Службени гласник општине Ћуприја”, бр. 18/2022, стр.47, Доступно на: <https://cuprija.rs/sr/wp-content/uploads/2022/01/0018.pdf> [Приступљено 03.октобра 2022.]

У оквиру Општинског већа Општине Ћуприја не постоји члан надлежан за културу, али постоји Савет за друштвене делатности СО Ћуприја чија задужења укључују разматрања извештаја о раду установа из области образовања, науке, културе, информисања, социјалне заштите итд. Улога Савета је да предлаже мере за унапређење рада установа, али и да разматра питања у вези унапређења положаја младих и даје мишљења на предлоге одлука у областима од значаја за младе и спорт.¹⁷

3.1.3.1. Финансирање културе у општини Ћуприја

Општина Ћуприја сваке године Одлуком о буџету предвиђа средства за програме, програмске активности и пројекте за развој културе и информисања, што обухвата функционисање локалних установа културе, унапређење система очувања и представљања културно-историјског наслеђа и унапређење јавног интереса у области јавног информисања.

3.1.3.2. Финансијска анализа у области културе

У последњих пет година укључујући и 2022., средства у буџету за област културног развоја и информисања, осцилирала су између 3,60 и 5%, док су се са компламентарним гранама образовањем и туризмом кретала између 20 и 25%.

Табела 4, Буџетска средства за културу у последњих 5 год.

Година	Динара	% од укупног општинског буџета
2022.	70.461.000,00	4,05
2021.	60.372.000,00	3,60
2020.	51.119.000,00	3,63
2019.	64.932.750,00	4,58
2018.	59.538.240,00	5,09

Извор, Општина Ћуприја

- Подаци из Одлуке о завршном рачуну буџета општине Ћуприја, указују да су предвиђена средства за развој културе и јавног информисања у 2018.години износила 59.538.240,00РСД, одн. 5,09% од укупног буџета. Са развојем образовања и средствима од 220.041.200,00РСД, планирани буџет износио је 279.579.440,00РСД. Са додатом комплементарном граном за развој

¹⁷ Општина Ћуприја, Одлука о образовању савета за друштвене делатности Скупштине општине Ћуприја, „Службени гласник општине Ћуприја”, бр.31/20., стр. 20, чл.2, Доступно на: <https://cuprija.rs/sr/wp-content/uploads/2020/01/00031-1.pdf> [Приступљено 03.октобра 2022.]

туризма од 20.489.650,00РСД планирани текући расходи достигли су удео од 25,63% укупног предвиђеног буџета за 2018.годину.¹⁸

-
- Предвиђена средства за развој културе и услуге емитовања и штампања у 2019.години износила су 64.932.750,00 (4,58%). Са комплементарном граном и средствима планираним за развој образовања достигнут је укупан износ од 268.850.750,00РСД, одн. 18.96% од укупног буџета, док је са развојем туризма буџет износио 333.810.750,00РСД, што укупно чини 23,5%.¹⁹

-
- У 2020.години опредељена средства за услуге културе и услуге емитовања и штампања износила су 51.119.000,00РСД (3,63%), за образовање је одвојено 207.113.280,00РСД и за развој туризма 42.787.000,00РСД, што је укупно достигло удео од 21,39%.²⁰

-
- Планирани расходи у 2021. години, за услуге културе и услуге емитовања и штампања, износили су 60.372.000,00РСД, (3,60%) док за ја интегративне гране за област образовања предвиђено 240.665.600,00РСД, а за развој туризма 31.983.000,00РСД, што је укупно износило 333.020.600,00РСД, одн. 20% од укупног планираног буџета.²¹

-
- За сектор културе и услуге емитовања и штампања, у 2022.години ребаланском буџета за 2022.годину предвиђено је 70.461.000,00РСД, што чини 4,05% планираних средстава у буџету. Када се укључе и комплементарне гране за област туризма и образовања, проценат у буџету се увећава за 18,08%, што укупно износи 22.14% од планираних средстава у 2022.години.²²

¹⁸ Општина Ћуприја, Одлука о завршном рачуну буџета општине Ћуприја за 2018.годину, „Службени гласник општине Ћуприја”, бр.24/19., стр. 6-8, Доступно на: <https://cuprija.rs/sr/wp-content/uploads/2019/02/0024.pdf>, [Приступљено 03. новембра 2022.].

¹⁹ Општина Ћуприја, Одлука о завршном рачуну буџета општине Ћуприја за 2019.годину, „Службени гласник општине Ћуприја”, бр.36/20., стр. 45-46, Доступно на: <https://cuprija.rs/sr/wp-content/uploads/2020/01/00036.pdf>, [Приступљено 03. новембра 2022.].

²⁰ Општина Ћуприја, Одлука о завршном рачуну буџета општине Ћуприја за 2020.годину, „Службени гласник општине Ћуприја”, бр.24/21., стр. 42-43, Доступно на: <https://cuprija.rs/sr/wp-content/uploads/2021/01/0024.pdf> [Приступљено 03. новембра 2022.].

²¹ Општина Ћуприја, Одлука о завршном рачуну буџета општине Ћуприја за 2021.годину, „Службени гласник општине Ћуприја”, бр.11/22., стр.8-9, Доступно на: <https://cuprija.rs/sr/wp-content/uploads/2022/01/0011.pdf> [Приступљено 03. новембра 2022.].

²² Општина Ћуприја, Одлука о изменама и допунама одлуке о буџету општине Ћуприја за 2022. годину, „Службени гласник општине Ћуприја”, бр.33/2022., стр.8-10, Доступно на: <https://cuprija.rs/sr/wp-content/uploads/2022/01/0033.pdf>, [Приступљено 24. новембра 2022.].

У наредној табели дат је приказ структуре расподеле средстава од 2019. до 2022. године, укључујући плате, материјалне трошкове и програме.

Табела 5, Структура расподеле средстава

Структура	2022. (%)	2021. (%)	2020. (%)	2019. (%)
Плате и доприноси	65%	67%	69%	63%
Материјални трошкови	15%	14.5%	13.5%	15%
Програми / пројекти	20%	18,5%	17,5%	22%
Укупно	100%	100%	100%	100%

Извор, Општинска управа Ћуприја

Као што се из приложеног примећује, највише средстава одваја се за плате и доприносе запослених, затим за пројекте и програме, па за материјалне трошкове.

Поред наведених података, Општина Ћуприја сваке године Одлуком о буџету одваја средства за годишње суфинансирање пројеката за организације цивилног друштва које се баве услугама културе, а јавни позиви за доделу средстава најчешће се објављује два пута у току календарске године.

у 2022. години планирана средства за дотацију удружењима у култури повећана су за 28,57%, па је уместо досадашњих 5.000.000,00РСД испланирано 7.000.000,00РСД за развој културе и културних садржаја.

Посматрајући финансијску анализу, долази се до закључка да се за област културе са комплементарним гранама у буџету општине Ћуприја издваја око 20% средстава на годишњем нивоу, као и то да је најнижи проценат забележен у 2020. током интензивног ширења пандемије COVID-19.

3.2. Институције културе у општини Ћуприја

Ћуприја је у 19. веку имала слабо развијен друштвени и културни живот. Овај период обележила су повремена гостовања по неког путујућег позоришта и игранке на којима је прикупљана помоћ за сиромашне ђаке. Од културних институција постојала је само читаоница која је основана 1868. године.

Културни развој вароши Ћуприје убрзан је почетком 20. века, доласком Чеха који су 1911. године изградили фабрику шећера и стамбено-пословну колонију. У фабричкој колонији по завршетку Првог светског рата основана су културна удружења попут „Чехословачке беседе“, дилетантског и луткарског позоришта и фабричког оркестра. Почетком прошлог века основано је и Културно-уметничко друштво „Душан Поповић“ у чијем су оквиру постојали драмска секција и хор.

Између два светска рата у Ћуприји је постојало неколико мањих удружења која су се бавила културним садржајем. То су била хумана удружења „Утеха и Џбун“, затим „Женска подружина“ и пододбори удружења Кнегиње Љубице и Кнегиње Зорке. Значајну улогу имали су и ђаци Гимназије који су са својим наставницима основали литерарну секцију „Јакшић“. Тридесетих година прошлог века, основано је и Певачко друштво „Морава“. Обновљен је и рад читаонице и Соколског друштва, појачан број гостовања путујућих позоришних трупа и еминентних позоришта из земље. У Ћуприји је било и неколико биоскопа између два рата, у кантини фабрике шећера, затим у хотелима „Уједињење“ и „Синђелић“, а касније и у новоизграђеном Занатском дому.

Позоришне представе, маскенбали, игранке и балови у почетку су одржавани у салама гостионица и хотела, до изградње канине фабрике шећера и Соколског дома. Пред почетак Другог светског рата 1938. основан је културно-просветни клуб на иницијативу Живке Дамњановић који је углавном обухватао интелектуалце и студенте. Овај клуб је своју активност развијао преко месне народне читаонице, библиотеке, оркестра и хора.²³ Организоване су и позоришне представе, а на репертоару су најчешће биле Нушићеве сатире на савремено друштво против буржоазије. Одржавани су музичку концерти, предавања из области уметности, као и читања самосталних радова.

Након Другог светског рата, културна понуда града се конкретизује и Ћуприја добија своју препознатљиву форму. Данас поред традиционалних манифестација попут Матићевих дана и Видовданских свечаности, установе задужене за културу свакодневно организују и низ других садржаја.

²³ Ћулић Д., Милачић М., На Морави Ћуприја, Хроника, 2. издање, Нови Сад,, Општински савез бораца Ћуприја, 1977., стр. 144-155, 160

За реализацију већине културних и едукативних дешавања у граду, задужене су: Установа културе „Ћуприја“, Народна библиотека „Душан Матић“ и Музеј „Horreum Margi - Равно“ Ћуприја.

Табела 6, Преглед институција које се баве културном делатношћу

Назив институције	Место	Врста институције	Опис делатности	Година оснивања
Установа културе „Ћуприја“	Ћуприја	Установа културе	Извођачка делатност, уметничко стваралаштво, приказивање кинематографских дела, производња уметничких дела и аудиовизуелних производа	2015.
Народна библиотека „Душан Матић“	Ћуприја	Установа културе	Библиотечко-информативна и културно - образовна делатност	1961.
Музеј „Horreum Margi Равно“ Ћуприја	Ћуприја	Музеј	Делатност музеја, галерија и збирки	1993.

Извор, Установе културе са територије општине Ћуприја

3.2.1. Установа културе Ћуприја

Носилац културних дешавања у граду је Установа културе „Ћуприја“ која ради од 2015. године. Основана је ради задовољења потреба грађана у области културе на територији општине Ћуприја.²⁴ Установа културе „Ћуприја“ организује позоришне, филмске, изложбене, музичке, дечје и едукативне програме. Ова организација финансира се из буџета општине као индиректни корисник.

Током планирања програма, Установа културе „Ћуприја“ са шест запослених и једним одговорним лицем, покушава да задовољи културне потребе и укусе становништва свих популација и старосних група. Спроводи анкетирање међу становништвом како би се стекао бољи преглед интересовања у области културних садржаја и на основу сумираних резултата планира културни програм за наредну годину.

²⁴ Општина Ћуприја, Одлука о оснивању Установа културе „Ћуприја“, „Службени гласник општине Ћуприја“, бр.12/2022., Чл.3, стр.4, Доступно на: https://cuprija.rs/sr/wp-content/uploads/2019/04/12_2015_595498979.pdf, [Приступљено 07. новембра 2022.].

Према Статуту, ова установа бави се извођачком уметношћу, другим уметничким делатностима у оквиру извођачке уметности, уметничким стваралаштвом, производњом кинематографских дела аудиовизуелних производа и телевизијског програма и приказивањем кинематографских дела.

У погледу маркетинга, Установа културе „Ћуприја” располаже сопственим заштитним знаком и има препознатљив визуелни идентитет. Своје садржаје публици представља путем друштвених мрежа, сајта <https://www.uk.cuprija.rs/> који је врло прегледан и квалитетан, телевизије и плаката, реклама на радију, флајера и памфлета.

3.2.1.1. Простор Установе културе „Ћуприја”

Установа културе „Ћуприја”, као своје седиште користи простор уступљен без накнаде од стране ОМШ „Душан Сковран” и налази се у улици Иве Лоле Рибара бр. 3, на другом спрату поменуте институције. Такође, користи објекат и у Карађорђевој улици бр. 19 (некадашњи Дом културе „Синђелић”) у коме се налази простор предвиђен за галерију. Октобра 2021.године, Установа културе „Ћуприја” је уговором са Задужбином Илије Коларца из Београда добила на коришћење без накнаде објекат у Карађорђевој улици бр. 74 који површине 137m², који може да користи за обављање делатности у области културе. Будући да је објекат у лошем физичком стању, Установа културе „Ћуприја”, обезбедила је пројектно-техничку документацију за реконструкцију објекта, како би се објекат обновио и припремио за употребу.

3.2.1.2. Планови и активности Установе култура „Ћуприја”

3.2.1.2.1. Рад са децом и омладином

Установа културе „Ћуприја” је у претходном периоду имала и активности које излазе из оквира основне делатности, као што је рад са младима и децом. У том смислу организовано је на десетине едукативно-креативних радионица за децу и младе у сарадњи са другим институцијама и појединцима. Организоване су школе гитаре и ликовне радионице, док деце представе и концерти за децу сваке године обрадују најмлађе, као и биоскопске пројекције најновијих цртаних и дејих филмова.

Од програма посвећених младима посебно се издваја бесплатна „Школа глуме”, која од 2017. окупља децу и омладину узраста од 12 до 25 година старости. Уз менторство стручних сарадника, педагога и глумаца, полазници „Школе глуме” се

на један адекватан и посве занимљив начин уводе у основе драмске уметности. На крају сваког циклуса, полазници публику награђују премијером представе где показују оно на чему су радили и вештине које су стекли у току рада.

3.2.1.2.2. Програм за старије

Од програма за старије, Установа културе „Ђуприја“ може издвојити пролећни и јесењи репертоар позоришних представа, односно вечерњи програм, који се остварује гостовањем најквалитетнијих представа реномираних позоришта и позоришта из ближег окружења. Оно што карактерише програм посвећен старијој популацији јесу и уметничке и тематске (едукативне) изложбе које се одржавају у галерији Установе културе „Ђуприја“ или на отвореном.

3.2.1.2.3. Позоришне активности

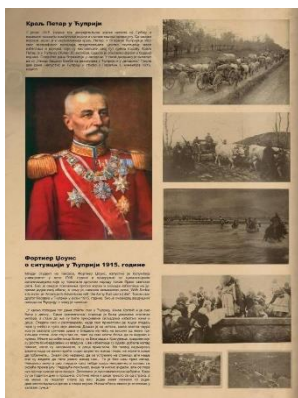
Ђупријска публика, последњих година ужива у представама највећих домаћих позоришта попут Југословенског драмског позоришта, Београдског драмског позоришта, Атељеа 212, Звездара театра и сл.

Установа културе „Ђуприја“ организује до 12 позоришних представа годишње, укључујући гостовања најеминентнијих позоришних трупа са најквалитетнијим представама које се изводе на позоришној сцени у Србији, али не изостаје ни сарадња са локалним позориштем. Промовишу се представе путем радио и електронских медија, изложбених паноа и постера са информацијама о глумцима и представи, штампају се програми представа и сл.

Поред организовања позоришних представа, Установа културе „Ђуприја“ сваке године наставља и са реализацијом „Школе глуме“ за децу школског узраста и студенте.

3.2.1.2.4. Изложбе

Установа културе „Ђуприја“, располаже галеријом некадашњег Дома омладине „Синђелић“. До сада је на овом простору одржано више изложби велике посећености од којих се може издвојити изложба фотографија „Моја Ђуприја“, изложба уметничких слика Радомира Усаиновића Калее, изложба поводом „100 година од ослобођења у Првом светском рату“, „Ђуприја у Великом рату“, изложба под називом „Знамените Ђупричанке 20. века“ итд.

Слика 1, Из каталога изложбе Ћуприја у Великом рату²⁵

Слика 2, Знамените Ћупричанке 20. века²⁶

Не треба изоставити ни акцију за израду мурала, величине 36 метара, са ликом Драгослава Михаиловића, који је израђен са елементима ликовне интерпретације мотива романа „Кад су цветале тикве”. Мурал је дело уметнице Марије Радосављевић из Параћина и израђен је као амбијентална целина у складу са архитектонским и урбанистичким карактеристикама локације у непосредној близини Моравског парка у Ћуприји.

Слика 3, Мурал Драгослава Михаиловића

У наредном периоду Установа културе „Ћуприја” поред планиралих изложби локалних уметника, планира организовање уметничких, едукативних и локално/историјских изложби у галеријском простору Установе културе „Ћуприја” и на отвореном.

²⁵ Установа културе „Ћуприја”, Ћуприја у Великом рату (каталог изложбе), 2021., Доступно на: <https://www.uk.cuprija.rs/digitalna-bibl/cuprija-u-velikom-ratu-katalog-izlozbe-pdf> , [Приступљено 2 марта 2022.].

²⁶ Установа културе „Ћуприја”, Знамените Ћупричанке 20. века, 2021., Доступно на: <https://www.uk.cuprija.rs/vesti/znamenite-cupricanke> , [Приступљено 2 марта 2022.].

3.2.1.2.5. Дигитализација

Установа културе „Ћуприја“ покренула је дигитализацију локалног културног наслеђа кроз прикупљање историјске грађе, докумената, повеља, фотографија, уметничких дела кроз њихово скенирање и сортирање у дигиталној бази података.

Даље активности на пољу дигитализације обухватиће сарадњу са колекционарима старих фотографија и друге архивске грађе важне за наставак дигитализације, укључујући прикупљање, скенирање, дигитално архивирање „Моравских гласника“ који су се годинама објављивали.

3.2.1.2.6. Културно-едукативне и издавачке активности

У оквиру културно-едукативних активности, у неколико наврата организована су предавања и промоције књига, а све у циљу рада на промовисању локалног културно-историјског наслеђа. Тако је Установа културе „Ћуприја“, као издавач објавила књигу под називом „Знаменити Ћупричани до половине 20. века“, брошуру „Чеси у Ћуприји“, каталог изложби „Ћуприја у Великом рату“ и „Знамените Ћупричанке 20. века“ и на свом сајту направила дигиталну библиотеку на којој се налазе наведене публикације²⁷ <https://www.uk.cuprija.rs/digitalna-biblioteka>

3.2.1.2.7. Музички програм

Ова установа је до сада организовала бројне концерте класичне, соул, евергрин и хорске музике уз учешће ученика Школе за музичке таленте из Ћуприје, Основне музичке школе „Душан Сковран“, градског хора „Марги“, оркестра ЛГТ, квартета 4Соул, Camerata Academica, Симфонијског оркестра Симфонијета, концерте Стефана Миленковића, Романа Симовића и Драгана Ђорђевића, као и многих других ансамбала и солиста.

Од већих и значајнијих пројеката које је Установа културе „Ћуприја“ до сада остварила свакако се својом озбиљношћу и сложеностју издваја Фестивал музичке изузетности „Ravelius“ чије је премијерно издање одржано јула 2019. године у сали ОМШ „Душан Сковран“ и на отвореном, у фантастичном амбијенту Школе за музичке таленте.

²⁷ Установа културе „Ћуприја“, Дигитална библиотека, 2021., Доступно на: <https://www.uk.cuprija.rs/digitalna-biblioteka>, [Приступљено 2. априла 2022.].

3.2.1.3. Најзначајније манифестације и календар културних дешавања

3.2.1.3.1. „Ravelius” фестивал музичке изузетности

„Ravelius” фестивал музичке изузетности

Слика 4, Ravelius, концерт ученика Школе за музичке таленте

Слика 5, Постер за фестивал „Ravelius”

Установа културе „Ћуприја” у сарадњи са Школом за музичке таленте, кроз организовање Фестивала музичке изузетности „Ravelius”, омогућила је публици Ћуприје и Србије врхунску музичку атракцију. Фестивал музичке изузетности увео је у Ћуприју нови вид културног садржаја. Кроз организовање тродневног фестивала врхунске музике са наступима најеминентнијих музичких звезда, Ћуприја је представљена на светском нивоу. Фестивал траје недељу дана и посете га љубитељи класичне музике из целе Европе.

Вишедневне концертне активности одржавају се у концертној сали музичке школе „Душан Сковран” и на отвореном простору Школе за музичке таленте.

За пројекат „Ravelius”, Установа културе „Ћуприја” је од Министарства културе за суфинансирање пројеката у области музике у 2020. години добила средства у износу од милион динара. Будући да је фестивал због епидемиолошке ситуације и COVID-а 19 у тој години отказан, добијена средства су враћена.

Други фестивал музичке изузетности, организован је јула 2021. године уз учешће најквалитетнијих и свакако најпознатијих извођача попут Стефана Миленковића, ансамбла Camerata Academica и симфонијског оркестра Симфонијета из Софије са чувеним диригентом Свиленом Симеоновим <https://ravelius.rs/izvodjaci> под покровитељством Општине Ћуприја и донацијама локалних привредника.

Фестивал је традиционално одржан и трећи пут у организацији Установе културе „Ђуприја“ и Школе за музичке таленте. Свечано је отворен Концертом радости, а у оквиру осмодневног програма наступио је преко 80 врхунских извођача из земље и иностранства. Низали су се концерти различитих жанрова и маштовитих назива (Синергија, Серенада, Сувенир, Душа), као и мајсторске радионице, стручна предавања реномираних уметника и фантастичан дечји програм.

Програмски део „Ravaneliusa“ испраћен је мастеркласовима најбољих професора и извођача у оквиру програма Школе за музичке таленте. Фестивал музичке изузетности одржан је уз покровитељство Министарства културе, Општине Ђуприја и уз подршку локалне пословне заједнице.

3.2.1.3.2. Културно лето

Поред напред наведеног Фестивала музичке изузетности „Ravanelius“, Установа културе „Ђуприја“ сваке године организује „Културно лето“ традиционалну манифестацију која током целог лета свим старосним групама нуди квалитетан и занимљив садржај. Већина програма се остварује на отвореном – концерти и кабареи, позоришне представе за децу и одрасле, биоскопске пројекције на базенима, креативне радионице за децу и др.

Слика 6, XII Међународни фестивал фолклора Индонезија, градски трг у Ђуприји

Богат садржај „Културног лета“ сваке године додатно обогати Међународни студентски фестивал фолклора који Установа културе „Ђуприја“ спроводи у сарадњи са Студентским културним центром из Ниша. Фестивал се организује по правилима Светске организације фолклорних фестивала и народне уметности (CIOFF) и један је од најзначајнијих фестивала овог типа у региону.

3.2.1.3.3. Календар манифестација и догађаја Установе културе „Ђуприја“

Табела 7, Календар манифестација Установе културе Ђуприја

Месец	Период/ датум	Назив манифестације	Организатор	Сарадници
Јануар	1-4.недеље	Филмске пројекције	Установа културе	Филмски

	позоришна представа	Позоришни програм	„Ћуприја” Установа културе „Ћуприја”	дистрибутери Професионална позоришта
Фебруар	позоришна представа	Позоришни програм	Установа културе „Ћуприја”	Професионална позоришта
Март	8. март	Програм прилагођен празнику	Установа културе „Ћуприја”	Остале установе
	1-4.недеље	Филмске пројекције	Установа културе „Ћуприја”	Филмски дистрибутери
	позоришна представа	Позоришни програм	Установа културе „Ћуприја”	Професионална и аматерска позоришта
Април	1-4.недеље	Филмске пројекције	Установа културе „Ћуприја”	Филмски дистрибутери
	позоришна представа	Позоришни програм	Установа културе „Ћуприја”	Професионална позоришта
Мај	1-4.недеље	Филмске пројекције	Установа културе „Ћуприја”	Филмски дистрибутери
	позоришна представа	Позоришни програм	Установа културе „Ћуприја”	Професионална позоришта
	Половина маја	Школа глуме	Установа културе „Ћуприја”	Стручни сарадници из области уметности
Јун	Прва половина јуна	Концерти, јавни часови, позоришне представе	Установа културе „Ћуприја”	Основне и средње школе
	1-4.недеље	Филмске пројекције	Установа културе „Ћуприја”	Филмски дистрибутери
	позоришна представа	Позоришни програм	Установа културе „Ћуприја”	Професионална позоришта
	Последња недеља јуна	Организовање средњовековног базара, радионица и витешких игара за децу у оквиру Видовданских свечаности, изложба	Установа културе „Ћуприја” / ТООЋ	Остале установе културе / ТООЋ
Јул	Прва недеља јула	Фестивал музичке изузетности Ravelius	Установа културе „Ћуприја”	Школа за музичке таленте
	Прва недеља јула	Креативне радионице за децу	Установа културе „Ћуприја”	ПУ,Основне и средње школе, стручни сарадници
	1 – 4. недеље	Културно лето (радионице, трибине, концерти, фестивали, позоришне представе,биоскоп на отвореном, кабареи)	Установа културе „Ћуприја”	Стручни сарадници и агенције

	1-4.недеље	Филмске пројекције	Установа културе „Ђуприја”	Филмски дистрибутери
	позоришна представа	Позоришни програм	Установа културе „Ђуприја”	Професионална позоришта
	Друга половина јула	Међународни Фестивал фолклора	Установа културе „Ђуприја”, ТООЋ	
Август	1-4.недеље	Креативне радионице за децу	Установа културе „Ђуприја”	ПУ „Дечја радост” , Основне и средње школе, Стручни сарадници
	1-4.недеље	Културно лето (филмски, позоришни и музички програм)	Установа културе „Ђуприја”	
Септембар	8.9-14.9.	Матићеви дани	Библиотека	Музеј, Установа културе
	1-4.недеље	Позоришни програм за предшколски и школски узраст	Установа културе „Ђуприја”	Стручни сарадници из области позоришта
	1-4.недеље	филмски програм	Установа културе „Ђуприја”	Филмски дистрибутери
Октобар	13.10.	Дан општине Ђуприја (позоришна представа, промоција књиге, изложба)	Општина Ђуприја	Музеј , ТООЋ, Библиотека Установа културе
	4.недеља	Трибина и изложба, историјска тема	Установа културе „Ђуприја”	Стручни сарадници из области културе
	1-4.недеље	Креативне радионице за децу	Установа културе „Ђуприја”	ПУ, Основне школе
	1-4.недеље	Филмске пројекције	Установа културе „Ђуприја”	Филмски дистрибутери
	1 позоришна представа	Позоришни програм	Установа културе „Ђуприја”	Професионална позоришта
Новембар	1-4 недеље	филмски програм	Установа културе „Ђуприја”	Филмски дистрибутери
	1 позоришна представа	Позоришни програм	Установа културе „Ђуприја”	Професионална позоришта
	1-4 недеље	Промоција књиге, трибина	Установа културе „Ђуприја”	
Децембар	1-4.недеље	Филмске пројекције	Установа културе „Ђуприја”	Филмски дистрибутери
	позоришна представа	Позоришни програм	Установа културе „Ђуприја”	Професионална и аматерска позоришта
	крај месеца	Завршни концерт ученика ШЗМТ	Установа културе „Ђуприја”	Школа за музичке таленте Ђуприја

Извор, Установа културе „Ђуприја” 2022.

3.2.2. Народна библиотека „Душан Матић”

Народна библиотека „Душан Матић” својеврсни је наследник првог читалишта које је отворено још 1868. године. Фонд библиотеке броји више од 62.000 књига, од тога 50.000 у Одељењу за одрасле, 12.000 у Дечјем одељењу и нешто више од 11.500 у сектору стручног и научног фонда. У садашњем објекту налази се од 1986. године. Од 2014. године, легат, спомен соба Душана Матића налази се на листи културног добра од великог значаја одлуком Народне скупштине Републике Србије.

Табела 8, Годишње допуњавање књижног фонда Народне библиотеке „Душан Матић”

2015. година	2225 књига
2016. година	1908 књига
2017. година	2173 књига
2018. година	2423 књига
2019. година	1439 књига
2020. година	912 књига
2021. година	1909 књига

Број књига добијених из откупа Министарства културе од 2015. до 2021. године

2015. година	763 књига
2016. година	625 књига
2017. година	619 књига
2018. година	358 књига
2019. година	960 књига
2020. година	361 књига
2021. година	380 књига

Број чланова библиотеке од 2015. до 2019. године

2015. година	3.030 чланова
2016. година	2.817 чланова
2017. година	2.614 чланова
2018. година	2.916 чланова
2019. година	3.241 члан
2020. година	3.701 члан
2021. година	3.320 чланова

Извор, Народна библиотека „Душан Матић”

У погледу маркетинга, библиотека има лого, као и препознатљиво визуелно решење са ликом Душана Матића који се налази и на меморандуму библиотеке. Потенцијалној публици, реализацијом својих активности Народна библиотека „Душан Матић“, најчешће се представља путем реклама преко друштвених мрежа, плаката, смс порука и флајерима. Библиотека сарађује са свим локалним и регионалним медијима, укључујући редовну сарадњу са ТВ Поморављем, дописничким часописима и телевизијским центрима.

За унапређење рада Народне библиотеке „Душан Матић“ од великог значаја је сарадња са осталим установама културе на територији општине Ћуприја, као и са осталим установама културе на нивоу округа и републике.

Поред напред наведених података, Народна библиотека „Душан Матић“ у Ћуприји, има успешну сарадњу са Књижевним клубом „Душан Матић“ Ћуприја. Ова сарадња омогућила је промоције књига члановима клуба, као и учешћа на бројним културним дешавањима које организује библиотека. Књижевни клуб „Душан Матић“ Ћуприја, носилац је многих признања у Србији и земљама у окружењу.

На републичком нивоу, Народна библиотека „Душан Матић“ негује сарадњу и са Удружењем књижевника Србије.

Табела 9, Реализовани пројекти библиотеке у периоду од 2015. до половине 2022. године

2015. године	Легат Душана Матића за заштиту, очување и презентацију старе и ретке библиотечке грађе - добијено 926.000,00 динара; Министарство културе 34. Матићеви дани - добијено 80.000,00 динара; Министарство културе
2016. године	35. Матићеви дани - добијено 250.000,00 динара; Министарство културе
2017. године	36. Матићеви дани - добијено 150.000,00 динара; Министарство културе
2018. године	37. Матићеви дани - добијено 150.000,00 динара; Министарство културе „Вечито млади“ - добијено 512.000,00 динара; Министарство правде Унапређење рада библиотеке у инвентарисању, обради и коришћењу библиотечко-информационе грађе - добијено 533.000 динара; Министарство културе
2019. године	38. Матићеви дани - добијено 150.000 динара; Министарство културе „Ћирилица се пише срцем - мајстори калиграфије“ - добијено 514.600 динара; Министарство културе

2020. године	Ревизија библиотечко-информационе грађе - добијено 500.000,00 динара; Министарство културе 39. Матићеви дани - добијено 150.000,00 динара; Министарство културе
2021. године	40. Матићеви дани – 200.000,00 динара; Министарство културе
2022. године	41. Матићеви дани – 150.000,00 динара; Министарство културе

Извор, Народна библиотека „Душан Матић”

Саставни део Народне библиотеке „Душан Матић” је спомен соба Душана Матића у којој је смештен део његове заоставштине. У част овог великана српског надреализма, истоимена библиотека сваке године, више од 40 година организује манифестацију Матићеви дани, као и низ других културно-образовних програма, а учествује и у реализацији НОУ феста, сајма образовања.

У реализацији пројеката најчешће су партнери са Музејом „Horreum Margi - Равно” Ћуприја и Установом културе „Ћуприја”, док као најучесталије сараднике могу издвојити Основну музичку школу „Душан Сковран” и Школу за музичке таленте у Ћуприји.

3.2.2.1. Легат Душана Матића

Народна библиотека „Душан Матић” почетком 2014. године покренула је иницијативу да се легат Душана Матића прогласи за културно добро од великог значаја. Предлог је у складу са процедуром упућен Народној библиотеци Србије. Због значаја, Народна библиотека Србије је у марту исте године донела одлуку да се легат Душана Матића стави на листу старе и ретке библиотечке грађе од великог значаја.

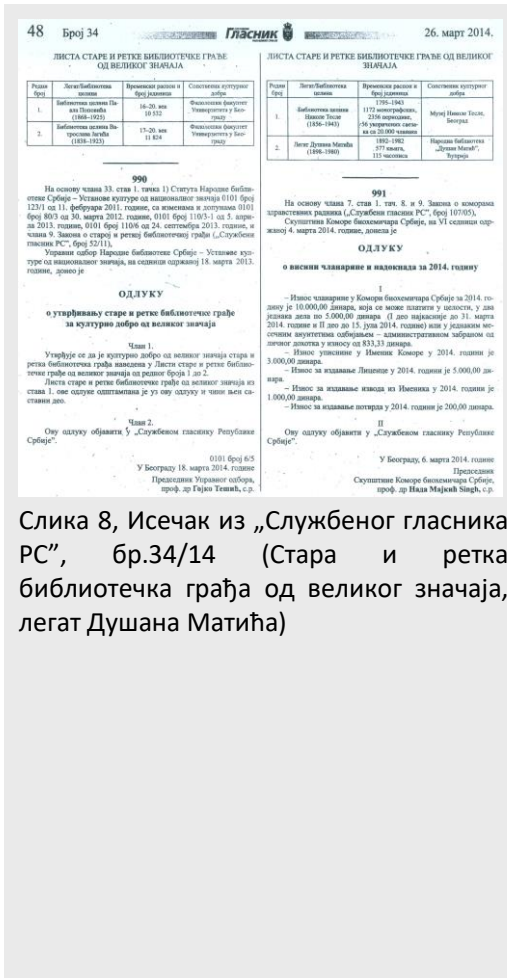

Слика 7, Соба Душана Матића

Министарство културе је ову одлуку потврдило и објављена је у „Службеном гласнику РС”, бр. 34/14.

Легат Душана Матића налази се у ћупријској библиотеци од 1986. године. Састоји се од инвентара из његове радне собе (зелени салон), личне библиотеке која садржи преко 700 књига на српском и француском језику, као и великог броја часописа из области књижевности и културе. Овде се налазе и уметничке слике,

признања и награде које је Матић добијао за свој рад. Легат садржи и више стотина јединица некњижне грађе укључујући документа, писма, фотографије, штампу и сл. Садржи експонате књижне и некњижне грађе за истраживање и изучавање историје књижевности, а нарочито надреализма.

Слика 8, Исечак из „Службеног гласника РС”, бр.34/14 (Стара и ретка библиотечка грађа од великог значаја, легат Душана Матића)

Фонд књига на Одељењу старе и ретке књиге броји 376 наслова. Међу значајнијим књигама су:

- Стари и нови уставобранитељи, 1894. год.
- Историја народног образовања код Срба, 1867. год.
- Подземне воде, Светолик Радовановић, 1897. год.
- Општа историја књижевности, Јован Шера, 1872. год.
- Скупљени граматички и полемички списи Вука Стефановића Караџића, 1894. год.
- Из историје свега света за школе и народ / стари век, Х. Херцог, 1883. год.
- Живот народни - правда и законодавство, М. Миловановић 1889. год.
- Законик Стефана Душана, 1898. год.
- Историја српског устанка, Лазар Арсенијевић Баталака, 1898. год.

3.2.2.2. Планови и активности Народне библиотеке „Душан Матић”

Народна библиотека „Душан Матић” предузима мере за успешно остваривање задатака кроз набавку и популаризацију књига и читања, обраду и заштиту библиотечко-информационе грађе, прикупљање материјала за завичајни садржај, издавачку делатност, стручно усавршавање запослених, сарадњу са осталим библиотекама, установама културе итд.

3.2.2.2.1. Обрада библиотечко-информационе грађе

Народна библиотека „Душан Матић” део је библиотечко-информационог система Србије. Све књиге библиотеке обрађене су у систему COBISS. Библиотека има

засебну просторију где се обавља обрада и дигитализација библиотечко-информационе грађе и све приновљене књиге у текућој години.

3.2.2.2.2. Коришћење библиотечких услуга

За кориснике библиотечких услуга, библиотека одређује износ годишње чланарине. Деца предшколског узраста и првог разреда, као и лица старија од 65 година и добровољни даваоци крви, као и деца из хранитељских породица, ослобођени су плаћања чланарине.

3.2.2.2.3. Завичајна збирка са фондом старе и ретке књиге

Библиотека располаже завичајним подацима и библиотечком грађом која је по тематском, ауторском или издавачком критеријуму везана за Ћуприју и њену околину. Ови подаци такође се налазе у систему COBISS. Заједно са завичајном збирком у Народној библиотеци „Душан Матић”, постоји и фонд старих и ретких књига које ће се према библиотечким правилима и прописима постављати у систем COBISS.

3.2.2.3. Манифестације и календар културних дешавања библиотеке

3.2.2.3.1. Матићеви дани

Манифестација Матићеви дани одржава се више од 40 година у Ћуприји у знак сећања на Душана Матића родоначелника надреализма српске књижевности, песника, романијера и прозисте. Манифестација се традиционално одржава сваке године, између 7. и 14. септембра. Окупља уметнике из књижевног, позоришног, музичког, ликовног и филмског стваралаштва, обележавајући тако свестрану стваралачку личност Душана Матића. Организатор манифестације је Народна библиотека „Душан Матић”, али у реализацији активности учествују и остале установе културе.

Програм манифестације обухвата округли сто, позоришне представе, концерт, изложбу слика, док се младом песнику до 30 година старости за најбољу прву збирку песама уручује награда „Матићев шал”.

3.2.2.3.2. Библиотека Ћуприја - Ћуприја будна уз књигу

Манифестација се одржава 23. априла, на Светски дан књиге и ауторских права. Тог дана библиотека ради са корисницима до поноћи, а током целог дана и ноћи одржава се богат и разноврстан културни и уметнички програм.

3.2.2.3.3. Календар културних дешавања Народне библиотеке „Душан Матић”

Табела 10, Календар манифестација библиотеке

Месец	Период/ датум	Назив манифестације	Организатор	Сарадници
Јануар				
	27.01	Обележавање Светог Саве	Библиотека	Школе
Фебруар				
	21.01	Међународни дан матерњег језика /		
	26.2.	Национални дан књиге	Библиотека	
Март				
	21.03	Светски дан поезије	Библиотека	
Април				
	2.4.	Међународни дан дечје књиге	Библиотека	
	23.4.	Библиотека ноћу-Ћуприја будна уз књигу	Библиотека	
Мај				
	9. мај	Светски дан ЕУ / Дан еутеке	Библиотека	
Јун				
	25-30	Морава моје море	Еколошки покрет, Завичајни клуб ликовних уметника Ћуприје	ТООЋ, Библиотека
	26-29	Видовдански дани	ТООЋ	Музеј, Библиотека, Установа културе
Јул				
	3.јул- 29.август	Лети све лети	Библиотека	
	14.07.	Омаж ћупријским песницима	Библиотека	Књижевни клуб „Душан Матић”
	12.7.	Морава моје море	Еколошки покрет, Завичајни клуб ликовних уметника Ћуприје	ТООЋ, Библиотека
Август				
	3.јул- 29.август	Лети све лети	Библиотека	
	12.8.	Дан младих	КЗМ, Савет за младе	Музеј, ТООЋ, Библиотека
Септембар				
	8.9-14.9.	Матићеве дани	Библиотека	Музеј, Установа културе
Октобар				

	13.10.	Дан општине Ћуприја	Општина Ћуприја	Музеј , ТООЋ, Библиотека Установа културе
	28.10.	Дан школских библиотека	Библиотека	
Новембар				
	5-9.11	Вукова недеља	Библиотека	
	17.11.	Обележавање рођендана Драгослава Михаиловића	Библиотека	Установа културе, Школе, Музеј
Децембар				
	29.12.	Дан народне библиотеке „Душан Матић” Ћуприја	Библиотека	

Извор, Народна библиотека „Душан Матић”

3.2.3. Музеј „Horreum Margi - Равно” Ћуприја

Са богатом археолошком и историјском збирком, музеј је 1955. године усељен у једну од најлепших зграда у моравском стилу. Године 1965. након изливања реке Раванице, зграда музеја претрпела је огромну штету и музеј бива затворен. Већи део експоната који се до тада налазио у музеју је нестао. Један део сачуваног археолошког материјала налази се у Народном музеју у Београду, други у Завичајном музеју у Јагодини, док је мањи део остао у Ћуприји. Од тада, па све до 1993. године, град археолошких налазишта није имао музеј.

Захваљујући ископинама римског града, у Ћуприји се поново оживљава овај вид културе и музеј 1993. године добија локацију у саставу самог налазишта. Сталну поставку музеја данас чине експонати археолошке, историјске, нумизматичке и етнографске збирке, са акцентом на археолошку.

Музеј има три простора којима располаже и то зграду музеја, спомен кућу народног хероја Миодрaга Новаковића Џуце и инфо пункт у Иванковцу. Главна зграда музеја има два спрата са изложбеним просторима и канцеларијама.

Слика 9, Екстеријер Музеја „Horreum Margi - Равно” Ћуприја Равно

Слика 10, Ентеријер Музеја „Horreum Margi - Равно” Ћуприја Равно

Слика 11, Из археолошке збирке Музеја

У свом саставу Музеј „Horreum Margi - Равно” Ћуприја има археолошку збирку са 3.185 предмета, историјску збирку са 165 предмета, уметничку збирку са 131 предметом и етнографску збирку са 64 предмета. Већи део колекције заступљен је у сталној поставци музеја.

Поред изложби које се најчешће организују једном месечно, посетиоцима је свакодневно доступна стална поставка музеја и археолошки локалитет Horreum Margi (са остацима североисточне куле римског града) као и шанчеви из I српског устанка на Иванковцу. Музеј се финансира средствима из буџета.

У погледу маркетинга, музеј има лого и препознатљиво визуелно решење.

Потенцијалној публици, музеј се представља путем објава на свом веб сајту www.muzejcuprija.rs, затим преко друштвених мрежа (facebook & instagram), као и путем плаката. Музеј сарађује са свим локалним и регионалним медијима, укључујући редовну сарадњу са ТВ Поморављем, дописничким часописима и телевизијским центрима.

Реализовани пројекти и активности Музеја „Horreum Margi - Равно” Ћуприја

Музеј „Horreum Margi - Равно” Ћуприја организује и пратеће програме – књижевне вечери, изложбе, предавања и радионице, те је у периоду од 2015. - 2020. године, реализовано 95 изложби, 5 предавања, 45 радионица и 2 књижевне вечери. Програми музеја намењени су посетиоцима свих узраста при чему је посебан акценат на младима и деци.

Пројекти Музеја „Horreum Margi - Равно” Ћуприја који су реализовани у партнерству са другим институцијама културе:

- Заштитна археолошка истраживања античког града Horreum Margi. Носилац пројекта је Завод за заштиту споменика културе Крагујевац, док је Музеј „Horreum Margi - Равно” Ћуприја, био партнер на пројекту. Период реализације обухвата 2018. и 2019. годину.
- Геофизичка истраживања на праисторијским локалитетима Стублина и Краљево поље. Носилац пројекта је Археолошки институт из Београда, Музеј

- „Horreum Margi - Равно” Ћуприја је партнер на пројекту. Пројекат је реализован 2019. године.
- Ноћ истраживача 2017. године. Носилац пројекта је Завод за заштиту споменика културе Крагујевац, а Музеј „Horreum Margi - Равно” Ћуприја партнер.
 - Изложба проширене стварности античког града Horreum Margi. Носилац пројекта је Општина Ћуприја, Музеј „Horreum Margi - Равно” Ћуприја, партнер. Пројекат је реализован 2019. године.

Табела 11, Пројекти музеја, реализовани у партнерству са институцијама из других области

Назив пројекта	Тип пројекта	Година	Износ средстава у РСД
Унапређење и осавремењавање музеолошке делатности и стручно научне сарадње набавком рачунара	Музејско наслеђе	2013.	161.520,00
Електронски систем заштите	Музејско наслеђе	2014.	273.133,00
Опремање и организација депоа са конзерваторском радионицом	Музејско наслеђе	2019.	405.000,00

Извор, Музеј „Horreum Margi Равно” Ћуприја

У оквиру недеље музеја и дечје недеље, организују се креативне радионице за децу предшколског и школског узраста као и тематске радионице у сарадњи са другим институцијама у земљи. Такође се организују и повремене радионице за децу и младе, као и трибине. Значајан вид сарадње остварује се и са предшколском установом у Ћуприји, али и са основним и средњим школама.

Табела 12, Број посетиоца у Музеју у периоду од 2015. - 2020.г.

Година	Укупан број посетилаца
2015. година	5000
2016. година	5700
2017. година	7290
2018. година	7553
2019. година	8769
2020. година	1822

Извор, Музеј „Horreum Margi Равно” Ћуприја

3.2.3.1. Галерија Музеја „Horreum Margi - Равно” Ћуприја

Изагачка делатност Музеја „Horreum Margi - Равно” Ћуприја је јако динамична. Галерија музеја је једини референтни простор за излагање у Ћуприји и један од атрактивнијих за излагање у Поморављу. У овом простору се организују изложбе различитог типа, кустоске, самосталне, тематске и сл.

Слика 12, Галерија Музеја „Horreum Margi - Равно” Ћуприја

У циљу повећања свести о значају културе и уметности као и о едукацији и стварању интерактивне публике, Музеј „Horreum Margi - Равно” Ћуприја од 2015. године реализује изложбу најзначајнијих имена српске уметности 20. века. До сада су успешно реализоване изложбе Миће Поповића (2015.), Милене Павловић Барили (2016.), Надежде Петровић (2017.), Уроша Предића (2018.), Саве Шумановића (2019.), Боже Илића (2021.) и Петра Добровића (2022.).

Не треба изоставити ни изложбу уметничких радова Матићу у част, која се реализује по истоименом ликовном конкурс, једином у Поморављу и једином надреалистичком ликовном конкурс у Србији. Ова изложба се реализује од 2015. године као саставни део програма Матићевих дана у Ћуприји, а за најуспелији рад се додељује награда Матићу у част, која је од 2019. године откупна. Поред популаризације савременог стваралаштва ова изложба има за циљ стварање квалитетне збирке дела савремене ликовне уметности.

Повремене изложбе су најдинамичнија активност Музеја „Horreum Margi - Равно” Ћуприја, јер се смењују у интервалу од две недеље. Већина изложби реализује се по конкурс за излагање у галерији музеја, а у оквиру овог вида деловања музеј сарађује са сродним установама, музејима, удружењима и образовним институцијама. Значајна је сарадња са Завичајним музејом из Јагодине, Завичајним музејом из Параћина, Факултетом уметности из Ниша, удружењем АРТЕФ из Ниша, као и Завичајним клубом ликовних уметника Ћуприје.

3.2.3.2. Непокретно културно наслеђе Музеја „Horreum Margi – Равно” Ћуприја

3.2.3.2.1. Археолошко налазиште Horreum Margi

Остатке римског града Horreum Margi први је скицирао аустроугарски археолог Феликс Филип Емануел Каниц 1861. године. Прва археолошка испитивања спроведена су шездесетих година прошлог века, а након откривања остатака североисточне куле 1989. године у центру Ћуприје, истраживања су настављена у више наврата. Ова истраживања показала су да се насеље Horreum Margi простира на 9 хектара, али и да је 80% на територији касарне, што онемогућава даља истраживања у том делу налазишта.

Североисточна кула каструма Horreum Margi је доступан локалитет и налази се у центру града у склопу Музеја „Horreum Margi - Равно” Ћуприја. Истраживања су показала да је насеље основано почетком 2. века и опасно бедемима почетком 3. века, док је стара фортификација проширена ка западу почетком 4. века. Град је постојао као занатско-трговински центар, а у 4. веку у њему је отворена и царска радионица за израду оружја. Антички град је уништен средином 5. века у хунској најезди.

Кула је полукружног-потковичастог облика и избачена је из равни бедема што указује на њен офанзивни карактер. Такође се може закључити да је више пута дограђивана. Њена, нешто шира основа грађена је у 2. веку нове ере, док је већи део сачуваних остатака из 4. века нове ере грађен у техници *opus mixtum*. Дебљина зида куле је 2m док је дебљина источног бедема 3,7m. Пречник је осам метара, а претпоставља се да је кула била висине од 10 до 12m.

Локалитет Horreum Margi је мало истражен будући да се већи део локалитета налази на територији касарне и није доступан широј јавности. О остацима североисточне куле, као и о остацима камене пластике пронађене током археолошких истраживања, брине Музеј „Horreum Margi - Равно” Ћуприја.

Након више од три деценије, 2018-2019. године уз помоћ Завода за заштиту споменика културе и Министарства културе, настављена су најобимнија археолошка истраживања на овом локалитету.

Истражен је комплетан простор иза музеја до нивоа античке коте. Тим археолошким истраживањима отворен је бедем са североисточном кулом римског града Horreum Margi. Простирање северног бедема није утврђено, али се наслућује да прати ток реке Раванице све до њеног ушћа у Велику Мораву до спајања са римским мостом. Остаци моста видљиви су и данас.

Античко утврђење Horreum Margi је 1990. године проглашено за културно добро, као археолошко налазиште одлуком Скупштине општине Ћуприја бр.06-153/90-01 од 22.11.1990. године.

3.2.3.2.2. Спомен кућа народног хероја Миодрага Новаковића Џуџе

Спомен кућа народног хероја Миодрага Новаковића Џуџе је објект дат на коришћење Музеју „Horreum Margi - Равно“ Ћуприја и представља комплекс у коме су изложени предмети посвећени ослободилачким ратовима Србије.

Ова поставка има три целине и то поставку о Првом светском рату, поставку о Другом светском рату и НОБ-у, као и посебну целину о народном хероју Миодрагу Новаковићу Џуџи.

3.2.3.3. Покретно културно наслеђе Музеја „Horreum Margi – Равно“ Ћуприја

Суштина постојања и рада сваког музеја и музејске установе чине јавне збирке у којима се чувају предмети покретног културног наслеђа.²⁸ У колекцији Музеја „Horreum Margi - Равно“ Ћуприја, налази се археолошка, етнографска, историјска и уметничка збирка.

3.2.3.3.1. Археолошка збирка

Археолошка збирка је најбројнија и најразноврснија са око 3000 пописаних предмета и бројним студијским материјалом. Предмети из ове збирке су у музеј доспели највећим делом као резултат археолошких истраживања, а мањим делом као поклон.

Заступљени су предмети материјалне културе од неолита - млађег каменог доба (4500-3000 г.п.н.е.) археолошки локалитет Стублина у Супској код Ћуприје - старијег и млађег гвозденог доба (10.-3.в. п.н.е.), римског (1.-5.в.н.е), средњег века, турског, аустријског и савременог доба.

3.2.3.3.2. Праисторијска збирка

Праисторијску збирку чине предмети са археолошког локалитета Стублина у Супској (4500-3000 г.п.н.е.). Већина ових предмета је добијена археолошким истраживањима која су водили Милутин и Драга Гарашанин.

²⁸ Стратегија развоја културе Републике Србије 2020.-2029., 2020., стр.10, Доступно на: <https://www.kultura.gov.rs/extfile/sr/3993/strategija-razvoja-kulture-od-2020--do-2029-godine.pdf>, [Приступљено 30. марта 2022.].

Готово сви предмети праисторијске збирке били су део збирке некадашњег Ћупријског музеја, а чине је употребни и ритуални предмети винчанске културе. Најзаступљенији су делови керамичких посуда жртвеници, као и фрагменти карактеристичних фигурина.

3.2.3.3.3. Античка збирка

Слика 13, Епиграфски натпис града Norreum Margi

Античку збирку чине предмети са археолошког локалитета Norreum Margi до којих се дошло археолошким ископавањима на овом локалитету у више наврата. Највећи део ове збирке чини камена пластика, али су заступљени и метални предмети, углавном оруђа за рад.

Од покретних културних добара, односно експоната у овој збирци се издваја империјални епиграфски натпис цара Валентинијана из 364. г.н.е. са античким именом града Norreum Margi пронађеног 1964. године на локалитету Касарна и рељеф бога Митре, који је пронађен на истом локалитету 1990. године приликом археолошких истраживања. Од непокретних културних добара ту је податак да се сам објект музеја налази на источном бедему античког града Norreum Margi из 4. в.н.е, а који се наставља на североисточну кулу и северни бедем те римске фортификације.

Североисточна кула је откривена 1989. године након чега је било повремених археолошких ископавања на овом делу локалитета. Значајнија археолошка истраживања урађена су 2018. и 2019. године, тако да је овај објект на адекватнији начин доступан широј јавности.

Ово је најистраженији и једини део локалитета античког града Norreum Margi који је доступан за јавност, будући да се највећи део локалитета налази испод површине касарне.

3.2.3.3.4. Средњовековна збирка

Средњовековну збирку чине предмети нађени током археолошких истраживања унутар бедема Манастира Раванице и углавном је чини камена пластика са бифора

и трифора Цркве Вазнесења. У сталној поставци изложени су различити употребни предмети од метала, стакла и керамике.²⁹

3.2.3.3.5. Етнографска збирка

Етнографска збирка састоји се од 64 инвентарисана предмета који су углавном добијени на поклон. Врло је разноврсна и у њој се налазе предмети народног стваралаштва који дочаравају начин живота у једном домаћинству из скоре прошлости попут разбоја, преслица, штедњака на дрва, посуде за спремање и конзумирање хране и пића и делова намештаја од дрвета.

Најинтересантнији је део збирке који чини мушка и женска такозвана „Шумадијска ношња”.³⁰

3.2.3.3.6. Историјска збирка

Историјска збирка у свом саставу има 164 инвентарисана предмета који су у музеј доспели путем поклона. Стара еснафска писма, акције банака, папирни новац, делови хладног и ватреног наоружања налазе се у сталној поставци, као и комади намештаја једне грађанске породице с краја 19. века.

Значајан део ове збирке чини и збирка фото опреме која се користи за повремене поставке и тематске изложбе. Највећу пажњу посетилаца, најчешће деце, привлаче експонати посвећени Првом и Другом светском рату, наоружање с краја 19. и почетка 20. века.³¹

3.2.3.3.7. Уметничка збирка

Уметничка збирка има 120 инвентарисаних предмета. Чине је дела савремене ликовне уметности рађених у различитим техникама које су у највећој мери биле поклон музеју.

У музеју се чувају и дела са ликовне колоније „Раваница”, подељена у две тематске целине фигурације и апстракције и чине их радови Јагоде Живадиновић, Стојанке

²⁹ Музеј „Horreum Margi Равно” Ћуприја., Археолошка збирка., 2021., Доступно на: <https://www.muzejcuprija.rs/zbirke/arheoloska-zbirka/> [Приступљено 11. децембра 2021.].

³⁰ Музеј „Horreum Margi Равно” Ћуприја., Етнографска збирка., 2021., Доступно на: <https://www.muzejcuprija.rs/zbirke/etnografska-zbirka/> [Приступљено 11. децембра 2021.].

³¹ Музеј „Horreum Margi Равно” Ћуприја., Историјска збирка., 2021., Доступно на: <https://www.muzejcuprija.rs/zbirke/istorijska-zbirka/> [Приступљено 12. марта 2022.].

Бошњак, Стојана Ђурића, Милана Тепавца, Ђуре Радоњића, Зорана Гребенаровића, Слободана Роксандића, Биљане Вуковић и др.³²

3.2.3.4. Планови и активности Музеја „Horreum Margi Равно” Ђуприја

3.2.3.4.1. Наставак ископавања на локалитету Horreum Margi

У оквиру свог деловања, Музеј „Horreum Margi - Равно” Ђуприја као посебну активност наводи наставак археолошких ископавања на локалитету Horreum Margi. У предстојећем периоду планирани су радови на ужем локалитету североисточне куле града у дворишту музеја и то на уклањању остатака савремених објеката. Планира се повећање степена заштите, као и тотално ископавање североисточне куле каструма Horreum Margi, конзервација и тотална реконструкција.

3.2.3.4.2. Реконструкција североисточне куле античког града Horreum Margi и Музеја „Horreum Margi - Равно” Ђуприја

У току је израда пројектно-техничке документације Музеја „Horreum Margi Равно” Ђуприја са реконструкцијом североисточне куле истоименог града. Пројектом је планирана реконструкција североисточне куле Horreum Margi са видиковцем, као и ревитализација сталне поставке музеја која ће бити савременија и приступачнија различитим циљним групама.

3.2.3.4.3. Наставак истраживања на локалитету Стублине и Краљево поље

Активност коју Музеј „Horreum Margi - Равно” Ђуприја планира да спроведе у наредном периоду у сарадњи са Археолошким институтом јесте наставак истраживања на археолошком локалитету Стублине и Краљево поље у околини Ђуприје. На већем делу простора, одрађена су гео-физичка испитивања, која планирају да се наставе у наредном периоду, као и да се обезбеде услови за наставак археолошких ископавања.

3.2.3.4.4. Активности галерије Музеја „Horreum Margi - Равно” Ђуприја

У предстојећем периоду, Музеј „Horreum Margi - Равно” Ђуприја планира реализацију самосталних, колективних и тематских изложби, различитих области:

- Изложбу радова ученика средњих уметничких школа
- Изложбу добитника награде ликовног конкурса Матићу у част

³² Музеј „Horreum Margi Равно” Ђуприја., Уметничка збирка., 2022., Доступно на: <https://www.muzejcuprija.rs/zbirke/umetnicka-zbirka/> [Приступљено 12. марта 2022.].

- Изложбу великана српске уметности 20. века
- Изложбу радова студената Факултета уметности
- Редовну Годишњу колективну изложбу ћупријских уметника
- Изложбе савремених ствараоца

3.2.3.5. Манифестације и календар културних дешавања у организацији Музеја „Horreum Margi - Равно” Ћуприја

3.2.3.5.1. Музеји за 10

Манифестација Музеји за 10, која се већ неколико година одржава у Србији и која је националног карактера, обухвата Међународни дан музеја 18. маја, Европску ноћ музеја 19. маја и Националну недељу музеја. Сваке године манифестацији се прикључује све више учесника, а од 2017. године и Музеј „Horreum Margi - Равно” Ћуприја. Манифестација обухвата изложбе, радионице предавања и низ других садржаја, док је тема сваке године другачија.

3.2.3.5.2. Видовданске свечаности

Видовданске свечаности одржавају се поводом обележавања Видовдана 28. јуна. Програм манифестације траје од 3 до 5 дана, а у зависности од временских услова, активности се делимично спроводе у порти манастира, а делимично на другим локацијама. Садржај је сваке године другачији, али увек директно ослоњен на историјску позадину. Обележавањем Видовданских свечаности, организују се и бројне изложбе еминентних академских сликара, ликовне колоније, концерти духовне и традиционалне српске музике, као и фестивали фолклора, промоције литерарних списа и бројна предавања из историје. Ову манифестацију спроводе Туристичка организација Ћуприје и Музеј „Horreum Margi - Равно” Ћуприја.

3.2.3.5.3. Обележавање годишњице Боја на Иванковцу

У обележавање годишњице од Боја на Иванковцу 18. августа, поред Одбора за неговање традиција ослободилачких ратова Србије Владе Републике Србије, у организацији учествују Општина Ћуприја, Музеј „Horreum Margi - Равно” Ћуприја и Туристичка организација општине Ћуприја. Традиционално се крај споменика Миленка Стојковића полажу ловорови венци и одају државне и војне почести. Бој на Иванковцу који се одржао 1805. године, представља једну од најзначајнијих и највећих победа у читавом раздобљу Првог српског устанка.

3.2.3.5.4. Изложба слика Матићу у част

У оквиру манифестације Матићеви дани, Музеј „Horreum Margi - Равно” Ћуприја, у другој недељи септембра организује изложбу уметничких радова Матићу у част.

Ово је једина тематска изложба по конкурс на територији општине Ћуприја, која сваке године обухвати радове аутора чија тематика, поетика или инспирација има везе са надреализмом или стваралаштвом Душана Матића, надреалисте, песника, есеисте и ликовног уметника.

Традиционално се додељује и награда Матићу у част за рад који по мишљењу селекционог жирија у највећој мери испуњава естетске, уметничке, професионалне и тематске критеријуме конкурса. Награда се поред плакете, састоји од откупа награђеног рада за потребе обogaћивања уметничке збирке Музеја „Horreum Margi - Равно” Ћуприја као и у термину за самосталну изложбу у наредној години.

3.2.3.5.5. Годишња колективна изложба ћупријских уметника

Годишња колективна изложба ћупријских уметника је традиционални догађај Завичајног клуба ликовних уметника Ћуприје, где се сваке године представљају уметници, аутори, ликовни ствараоци који су на било који начин везани за Ћуприју, трудећи се да свако ко се бави неким видом културног стваралаштва тог дана у години добије своје место на културној сцени у Ћуприји. Публика има прилику да своје суграђане, ауторе, види у светлу њиховог најинтимнијег размишљања и чисте, непатворене енергије коју сваки од аутора тка у својим радовима, без обзира ради ли се о скулптури, инсталацији, слици или фотографији. Та енергија циркулише поставком и преноси се на публику Ћуприје сваког новембра, као својеврстан празник културе и уметности.

3.2.3.6. Календар културних дешавања Музеја „Horreum Margi - Равно” Ћуприја

Табела 13, Календар културних дешавања Музеја „Horreum Margi - Равно” Ћуприја

Месец	Период/ датум	Назив манифестације	Организатор	Сарадници
Јануар Април	/			
		Повремене изложбе у интервалу од две недеље	Музеј	Музеји из окружења
		Стручно вођење група	Музеј	Образовне институције, ТООЋ
		Повремене изложбене поставке према потреби и интересовању	Музеј	
Април				

	Април/Мај	Тематске радионице за децу школског и предшколског узраста	Музеј	Образовне институције
Мај				
	2.половина маја	Музеји за 10	Музеј	Национална манифестација
	18.мај	Међународни дан музеја	Музеј	
	19.мај	Европска ноћ музеја	Музеј	
		Национална недеља музеја	Музеј	
Јун				
	26-29	Видовдански дани	ТООЋ	Музеј, библиотека Установа културе
Август				
	18.08.	Обележавање годишњице Боја на Иванковцу	Музеј	Општина Ћуприја, ТООЋ
	12.08.	Дан младих	КЗМ, Савет за младе	Музеј, ТООЋ, Библиотека
Септембар				
	2.недеља септембра	Изложба слика Матићу у част	Музеј	
Октобар				
	13.10.	Дан општине Ћуприја	Општина Ћуприја	Музеј, ТООЋ, Библиотека Установа културе
Новембар/ Децембар				
		Годишња колективна изложба ћупријских уметника	Музеј	Завичајни клуб ликовних уметника

Извор, Музеј „Horreum Margi - Равно” Ћуприја

3.2.4. АНАЛИЗА ПРОБЛЕМА У ИНСТИТУЦИЈАМА КУЛТУРЕ У ОПШТИНИ ЋУПРИЈА

3.2.4.1. Анализа проблема у Установи културе „Ћуприја”

Установа културе „Ћуприја” за свој рад користи просторије ОМШ „Душан Сковран” без накнаде, док галеријске активности спроводи у објекту некадашњег Дома културе „Синђелић”. Дом културе „Синђелић” најчешће се користи као галеријски простор који повремено користе и удружења за рад са својим члановима (културно-уметничка друштва и сл.) . Будући да је овај објект тренутно у процесу реституције, даљи транзициони ток ове власничке структуре је неизвестан.

За спровођење својих активности за потребе становника, Установа културе „Ћуприја” најчешће користи концертну салу ОМШ „Душан Сковран” која је у употреби више од 60 година. Ова концертна дворана која је мултифункционална користи се за све музичке, драмске, филмске и остале културно-уметничке активности које организује Установа културе „Ћуприја”. Током вишедеценијског

интезивног коришћења, оштећен је инвентар што је концертну салу учинило нерепрезентативном и мање функционалном и зрелом за ревитализацију. Постојеће столице које су дрвене, доста су руиниране, дрвена бина прилично оштећена, ПВЦ подови су пропали, а објект није унапређен ни приступним рампама за особе са отежаним кретањем.

Поред наведеног, Установи културе „Ћуприја“ недостаје и простор за реализацију културно-едукативних активности. Октобра 2021. године уговором са задужбином Илије М. Коларца из Београда, Установа културе „Ћуприја“ добила је на коришћење без накнаде објект у Карађорђевој улици бр. 74 који површине 137m², који може да користи за обављање делатности у области културе. Будући да је објект у лошем стању, Општина Ћуприја финансира је израду пројектно-техничке документације за реконструкцију објекта, како би се објект обновио и привео намени. Будући да је изграђен у 19. веку и да деценијама није улагано у ревитализацију конструкције, налази се у прилично запуштеном стању. Планирана је комплетна адаптација зидова, плафона и подова подрума и приземља, као и комплетна замена столарије и кровне конструкције, уградња кровних прозора и постављање термо изолицаје. Пројектом је предвиђено и постављање армирано-бетонске плоче галерије над делом основе приземља, као и изградња унутрашњег челичног степеништа за галерију. Такође, пројект укључује и постављање приступне рампе за особе са отежаним кретањем.

Још један проблем са којим се суочава ова установа је недостатак одговарајућег стручног кадра. Од укупно шест запослених, пет је са средњом стручном спремом претежно техничког смера, један запослени са вишом школом и в.д. директор са високом стручном спремом.

Како би се превазишли ови недостаци, потребно је улагати у развој стручног усавршавања кадрова и укључивање стручних спољних сарадника при осмишљавању и реализацији културних програма.

3.2.4.2. Анализа проблема у Народној библиотеци „Душан Матић“

Као највећи проблем запослени у Народној библиотеци „Душан Матић“ истичу недостатак финансијских средстава за набавку нових публикација, али и недовољно простора за складиштење књига. Полице нису искориштене у складу са предвиђеним стандардима већ су пренатрпане, па је читаоцима отежан или онемогућен приступ значајном делу књижног фонда библиотеке. Такође, потребна је реконструкција кровне конструкције објекта библиотеке, увођење централног грејања и увођење аутоматског јављача за дојаву пожара.

Менаџмент Народне библиотеке „Душан Матић” не наводи недостатак стручних кадрова као проблем, већ наводи да су у библиотеци запослене четири особе са факултетским образовањем (библиотекари), две са завршеном вишом школом (виши књижничари) и пет (књижничара) са средњом, и сви се додатно оспособљавају и едукују на семинарима које организује Народна библиотека Србије.

3.2.4.3. Анализа проблема у Музеју „Horreum Margi - Равно” Ћуприја

Највећи проблем са којим се Музеј „Horreum Margi Равно” Ћуприја, суочава јесте недостатак одговарајућег стручног кадра, због чега ова установа тренутно нема статус музеја.

Као активности у решавању препрека, запослени у Музеју „Horreum Margi - Равно” Ћуприја наводе да је потребно ојачати стручну и финансијску подршку, запослити већи број кустоса и унапредити културну инфраструктуру.

Поред установљених проблема потребно је истаћи да је планирана ревитализација и адаптација Музеја „Horreum Margi - Равно” Ћуприја и да је у току израда пројектно-техничке документације за адаптацију објекта заједно са ископинама римског града Horreum Margi и остацима североисточне куле из истог периода.

Из напред наведеног може се закључити да Установа културе „Ћуприја” и Музеј „Horreum Margi - Равно” Ћуприја, имају проблем недостатка одговарајућег стручног кадра, што је код музеја утицало на то да изгуби статус музеја. Такође, могуће је да Установа културе „Ћуприја” у процесу реституције остане без некадашњег Дома омладине „Синђелић”. Остали истакнутији проблеми које треба решавати обухватају реконструкције објеката Народне библиотеке „Душан Матић”, мултифункционалне сале ОМШ „Душан Сковран”, реконструкцију објекта Коларчеве задужбине и Музеја „Horreum Margi - Равно” Ћуприја.

3.3. Удружења у култури

На територији општине Ћуприја регистровано је укупно 96 удружења, од којих је 26 усмерено ка развоју културе, а већина остварује константну сарадњу са установама културе и осталим компатибилним организацијама и институцијама у општини Ћуприја.

3.3.1. НОУ Тим

НОУ Тим је удружење основано 2012. године ради промоције и популаризације науке, образовања и уметности. Ово удружење са свим универзитетима у Србији, већ десет година организује сајам образовања познат као НОУ фест. Сајам је намењен будућим студентима и представља највећи сајам овог типа који се организује у нашој земљи где млади на једном месту могу погледају понуде свих универзитета, сазнају све о интересном програму и одлуче у ком правцу ће се развијати њихова академска и средњошколска усмерења.

Организовање сајма будућим студентима поред информација које добију, омогућава и уштеду времена и новца. Сајам образовања НОУ фест је бесплатан, траје два дана и поред средњошколских и високошколских понуда и презентација, одржавају се и научна предавања.

Организацију НОУ феста помаже Општина Ћуприја кроз опредељена средства у буџету за подршку удружењима, али и кроз сет нефинансијских мера и подршке и то кроз обезбеђивање простора, волонтерско ангажовање и директно укључивање институција образовања.

У 2021. години, због епидемиолошке ситуације, сајам образовања одржан је онлајн, док је 2022. године, као и претходних година одржан у хали спорта, под слоганом „Одговорни према планети”.

3.3.2. Завичајни клуб ликовних уметника Ћуприје

Значајан сегмент у уметничкој излагачкој делатности заузима Завичајни клуб ликовних уметника Ћуприје, који више од десет година организује изложбе ћупријских уметника.

Основан је 2009. године са циљем промовисања културе популаризацијом ликовне уметности. Главна активност клуба у току године је Годишња колективна изложба чланова клуба, на којој се представљају ликовни ствараоци са територије општине Ћуприја без обзира на ликовно образовање. Изложба представља ревију ћупријског стваралаштва у којој се представљају дела аутора који су на било који

начин везани за завичај. Од свог оснивања клуб има значајну улогу у културном животу града, броји тридесет активних чланова, док је број уметника који гравитирају на колективним изложбама знатно већи.

3.3.3. Градско позориште „Моравиште“

У другој деценији 21.века оснивано је Градско позориште „Моравиште“. Ово аматерско позориште основано је као удружење и започело је свој рад у сезони

2014/2015.године, са циљем припреме и извођења позоришних представа и других културно-уметничких догађаја.

Позориште је започело свој рад комадом „Ђавоља посла“ Мирољуба Недовића, а у режији Владана Цветковића. Убрзо је уследила дуо драма „Куме изгорети“ Ивана Панића.

Слика 14, Јелисаветини љубавни јади због молера, Сала ОМШ „Душан Сковран“

Сезона 2015/2016. била је преломна за рад позоришта и подршка је стигла од локалне самоуправе, а ангажован је и професионални редитељ и глумац Урош Младеновић, који је на сцену поставио комад „Љубавно писмо“, Косте Трифковића. Позориште је наступило на фестивалу МАПС у Деспотовцу, а глумица Марија Миладиновић награђена је за најбољу женску улогу. На Фестивалу аматерских позоришта из Србије у Лозници „Љубавно писмо“ је добило наклоност публике, а Дејан Аћимовић проглашен је глумцем вечери.

Од тада Градско позориште „Моравиште“, сваке сезоне има по једну представу на вечерњој сцени. Уследили су две представе редитеља Владимира Милојевића, „Мала српска комедија“, Ивана Панића и „Јелисаветини љубавни јади због молера“. Позориште је наступило на фестивалима у Деспотовцу и Малом Црнићу, а Јелена Милетић проглашена је глумицом вечери за улогу Јелисавете на фестивалу у Малом Црнићу.

Након напред наведених позоришних представа, у режији Владана Цветковића појављује се комад „Топ од трешње“ Ивана Панића, који је 2020. године за само недељу дана одигран четири пута. Представа је освојила три награде, на два фестивала. На ФЕДРАС-у у Малом Црнићу освојена је трећа награда за представу у целини, а глумац Александар Милеуснић понео је награду за најбољу епизодну

улогу, коју је освојио и у Деспотовцу, на фестивалу МАПС. Са овим комадом Градско позориште „Моравиште” наступило је као гост на затварању Фестивала омладинских позоришта Републике Српске у Рудом.

Градско позориште „Моравиште” обележило је и 90. рођендан академика Драгослава Михаиловића извођењем одломка из романа „Чизмаши”, у драматизацији и режији Владимира Милојевића, а представа је снимљена и приказана на Телевизији Поморавље. Позориште „Моравиште” је са новим извођењем и комадом „Шетња са лавом”, Андреја Шепетковског, у режији Владана Цветковића, октобра 2021. наступило на ФЕДРАС-у у Малом Црнићу.

3.3.4. Удружење „Јовачки Извор”

Удружење „Јовачки Извор”, је непрофитно удружење које званично постоји од 4. јануара 2014. године. Основано је ради развоја културе, руралног развоја, очувања животне средине, спорта и едукације са седиштем у селу Јовац крај Ћуприје. Кроз промовисање и обогаћивање српске културне баштине, подстицање образовања, хуманитарног и културног просвећивања и деловања, „Јовачки Извор” промовише и очување традиције.

У складу са својим циљевима, удружење је спровело низ акција, од којих су најзначајније:

- Адаптација Дома културе у селу Јовац кроз формирање мултифункционалног простора (библиотека и читаоница, сала за стручна предавања и пројекције филмова). У овој акцији, сарађивало се са локалном самоуправом, али и са културним институцијама попут Матице српске, Народне библиотеке Србије, са издавачким кућама, библиотекама и факултетима.
- Удружење је организовало и бесплатне часове из српског језика и књижевности за ученике завршних разреда основних и средњих школа, како би се омогућила боља припрема за упис у средње школе и на факултете;
- Од осталих активности, удружење је организовало одбојкаши турнир, прославу сеоских слава у циљу очувања културе и традиције, акције уклањања смећа са јавних површина у селу, акције спроведене у сарадњи са дечјим вртићем, школом и сл.

Планиране су даље активности на реализацији креативних радионица, часова, семинара за промоцију културе, традиције, спорта и осталих области како би се

младима омогућио што разноврснији садржај и како би се простор читаонице што боље искористио.

Слика 15, Јовачка читаоница

3.3.5. Књижевни клуб „Душан Матић” Ћуприја

Књижевни клуб „Душан Матић” Ћуприја, формиран је 1973. године као Завичајни клуб писаца при библиотеци у Ћуприји. Током година клуб је мењао називе и опстајао захваљујући ентузијазму књижевника. Године 1993. формиран је као Књижевни клуб „Душан Матић” Ћуприја при истоименој библиотеци. Од 1996. до 2000. клуб је објавио тридесетак самосталних књига и три заједничка зборника. Године 1998. организован је први књижевни фестивал Поетска позорница (касније названа Поетска позорница плус) која је афирмисана као значајна књижевна манифестација, а на којој учествују књижевници из целе Србије и неретко из земаља у окружењу.

Књижевни клуб „Душан Матић” Ћуприја, од 2000. наставља да функционише као самостално удружење грађана. Окупља књижевнике и песнике из Параћина, Јагодине, Крагујевца, Крушевца, Ресавице, Трстеника, Алексинца, Младеновца, Београда, Ћићевца. Добитник је награда и признања у земљи и иностранству, а сваке године ово удружење штампа зборник књижевног клуба.

3.3.6. Удружење за неговање хорског и етно певања „Марги”

Удружење за неговање хорског и етно певања „Марги”, носилац је активности очувања и неговања хорске и етно музике у општини Ћуприја. Удружење је основано 2017. године са циљем унапређења хорског стваралаштва и подстицања развоја музичке културе. Хор одржава радионице, процењује и едукује нове чланове који имају потенцијала за етно и хорско певање. Чланови Удружења за очување и неговање хорске и етно музике „Марги”, редовно наступају у обележавању свечаности попут Дана општине Ћуприја, Видовданских свечаности, обележавања Боја на Иванковцу, Светог Саве и сл.

3.3.7. Актив жена „Наше златно доба”

Актив жена „Наше златно доба”, као регистровано удружење постоји од 2017.године, док се самоиницијативно ове вредне жене окупљају осам година и активно раде и друже се. Заједничке активности спајају их једном или два пута недељно, када се баве ручним радовима, хеклањем, плетењем, декупажом на дрвету и керамици, али и израдом марама и сликама од пресованог цвећа. Праве накит од папира, али су у хеклању торбица, капа, марама и чарапа прве мајсторице. Удружење броји 30 заљубљеница у етно радове. Актив жена из Ћуприје редовно излаже своје производе на манифестацијама у граду, на Цреваријади, Изађи ми на теглу, Морава је моје море, али и на фолклорним манифестацијама и етно манифестацијама ван Ћуприје.

Народна игра, заступљена је широм Србије, првенствено кроз аматеризам, који обухвата велики број друштава, уметничких и осталих удружења.³³

На територији општине Ћуприја, постоји шест активних културно-уметничких друштава која обављају активности извођења традиционалног плеса, фолклора. Махом су то млада удружења, основана у циљу очувања културног наслеђа од заборава. Једино културно уметничко друштво које постоји више деценија је Градско културно уметничко друштво „Железничар”.

3.3.8. Градско културно уметничко друштво „Железничар”

Градско културно уметничко друштво „Железничар” је најстарије активно друштво са територије општине Ћуприја. Основано је 14. априла 1945. године од стране железничког предузећа под називом „Друштво Железничар”.

Циљеви овог удружења су да се деци и омладини представи уметност фолклора на прави начин, да се омогуће наступи у земљи и иностранству, да се чува интелектуална својина познатих аутора, да се негује осећај за припадност и васпитно делује на развој млађих чланова.³⁴

³³ Стратегија развоја културе Републике Србије од 2020. до 2029., стр. 25, Доступно на: <https://www.kultura.gov.rs/extfile/sr/3993/strategija-razvoja-kulture-od-2020--do-2029-godine.pdf> [Приступљено 11. фебруара 2022.].

³⁴ Статут градског културно уметничког друштва „Железничар”, Агенција за привредне регистре, Обједињена претрага, 2021., Доступно на: <https://pretraga2.apr.gov.rs/unifiedentitysearch> [Приступљено 11. децембра 2021.].

На почетку друштво је радило као позориште, док је фолклор кренуо са радом касније. Године 1962. удружење је променило назив у КУД „Железничар“, а 1989. у Градско културно уметничко друштво „Железничар“.³⁵

Током вишедеценијског рада ово удружење освојило је пуно награда и велико признање за дугогодишњи рад 1987. године. Одликовано је Сребрном звездом заслуге за народ за ширење културе и традиције, а 1996. године од Савеза аматера Србије добило Златну плакету, признање за допринос у фолклору.³⁶

3.3.9. Друштво за очување културе и традиције „Крушарска Младост“

Друштво за очување културе и традиције „Крушарска Младост“ основано је 2019.године. Ово младо удружење усмерено на очување традиције села од заборава и народних обичаја кроз фолклорно стваралаштво. Очувању традиције највећи добринос дају чланови, који обухватају млађу и старију групу фолклориста, узраста од шест до шеснаест година. Својим несебичним залагањем, кроз песму и игру подстичу и промовишу очување културне вредности фолклора. Поред честих наступа у земљи, ово друштво сваке године организује манифестацију поводом сеоске славе Светог Илије када поред домаћина наступају фолклорни ансамбли и солисти из различитих крајева Србије.

3.3.10. Друштво за очување традиције „Кнез Лазар“

Још једно новоосновано културно-уметничко друштво из села Сење названо Друштво за очување традиције „Кнез Лазар“, основано је са циљем неговања културе и историје свог краја. Поред фолклорног стваралаштва као основне делатности, удружење је орјентисано и ка афирмисању старих заната и домаће радности.

Са тридесет чланова, усмерени су превасходно на фолклорне активности. Доста су активни, наступају широм Србије, а организовали су и седам манифестација, од којих су најпознатије Село моје, завичају мио и Заиграјмо видовданско коло, где је наступило преко 200 учесника фолклора.

Иако досадашњи рад Друштва за очување традиције „Кнез Лазар“ обухвата кратко временско постојање, рад је опсежан и удружење намерава још више да оснажи своје деловање, а као примарни задатак наводе омасовљење чланства.

³⁵Статут градског културно уметничког друштва „Железничар“, Агенција за привредне регистре, Обједињена претрага, 2021., Доступно на: <https://pretraga2.apr.gov.rs/unifiedentitysearch> [Приступљено 11. децембра 2021.].

³⁶ГКУД Железничар, 2021., Доступно на: <https://gkudzeleznicarcuprija1945.weebly.com/1054-1085107210841072.html> [Приступљено 15. марта 2022.].

3.3.11. Друштво за очување културе и традиције „Вирине”

Друштво за очување културе и традиције „Вирине” је младо културно-уметничко друштво, основано 2019. године. Ово удружење усмерено је ка неговању традиције српске културе и фолклора. Највећи добринос дају чланови КУД-а, односно млађа и старија група узраста од 6 до 16 година. Удружење је организовало две значајне манифестације са неколико стотина учесника у фолклорним играма и наступало на више фестивала фолклорних ансамбала у земљи. Друштво за очување културе и традиције „Вирине” има како подршку локалне самоуправе, тако и установа и јавних предузећа, привредника и предузетника, људи из дијаспоре и добро испланирану медијску кампању.

3.3.12. КУД „HORREUM MARGI FOLCLOR”

КУД „Horreum Margi” постоји од 2014.године. Удружење броји 30 чланова, од којих је у млађој групи 20, а у старијој 10 фолклориста. Удружење је активно у такмичарском делу и сваке године освајају се награде у различитим категоријама.

У организацији овог удружења спроводи се интернационални фестивал фолклора у селу Исаково код Ћуприје. Реализација ове идеје отпочела је 2017. године, када се 80 фолклориста из различитих културно-уметничких друштава окупило у село Исаково. Успешно прво окупљање резултирало је организовањем два фестивала у 2018.години са 330 учесника, док се број извођача сваке године повећава. Фестивал није такмичарског карактера, већ је замишљен као место размене и представљања културно-уметничких друштава из наше земље и држава у окружењу, укључујући представнике из Бугарске, Румуније и Црне Горе. Оно што је карактеристично за ову организацију, јесте то да се термин одржавања манифестације првенствено прилагођава доласку наших људи из иностранства, како би народ са овог подручја који живи и ради у дијаспори, био у могућности да кроз традиционалне народне игре учествује у обнови духовне вредности и културне прошлости свога народа.

3.3.13. Удружење жена „Крушарске чаролије”

Удружење жена „Крушарске чаролије” из села Крушар је етно организација основана са циљем економског оснаживања и оспособљавања жена у руралним срединама. Удружење је основано 6. октобра 2021. године, броји 16 чланица које су активно учествовале у спровођењу манифестације „Михољски сусрети села”, биле партнери Општине Ћуприја на SWISS PRO пројекту „Удружене жене Ћуприје” и

будући партнери на активностима које ће се спроводити након реконструкције Дома културе у селу Супска преко програма ЕУ ПРО Плус.

3.4. АНАЛИЗА ПРОБЛЕМА УДРУЖЕЊА У КУЛТУРИ

Као и установе у култури, и удружења у култури на територији општине Ћуприја суочавају се са одређеним проблемима и препрекама у функционисању од којих се многе преклапају. Свако удружење је анкетирано засебно и наведене су препреке са којима се сусрећу.

3.4.1. НОУ Тим

НОУ Тим, као највеће недостатке у процесу реализације НОУ феста истиче недовољну укљученост родитеља у процес посете сајму образовања. Деца најчешће долазе организовано преко школа, док родитељи ретко посете сајам, а представљају кључну улогу у даљем одабиру професије код деце. Као активности на решавању овог проблема НОУ Тим наводи ширење свести код родитеља о значају организовања сајма као и бесплатну стручну помоћ тимова за каријерно вођење, која им заједно може помоћи у даљем одабиру професије.

3.4.2. Завичајни клуб ликовних уметника Ћуприје

Завичајни клуб ликовних уметника Ћуприје, финансира се из чланарина и кроз подршку коју обезбеђује локална самоуправа удружењима на годишњем нивоу. Организују годишњу колективну изложбу и истичу да немају већих проблема у раду и функционисању удружења.

3.4.3. Градско позориште „Моравиште“

Градско позориште „Моравиште“ броји око 15 чланова који активно учествују у реализацији позоришних представа. Имају глумце, режисере и костимографа. Наглашавају да за пробе користе просторије ОМШ „Душан Сковран“, као и део просторија у гардероби. Као највећи проблем наводе недостатак новчаних средстава за путовања и гостовања ван Ћуприје.

3.4.4. Удружење „Јовачки Извор“

Удружење „Јовачки Извор“ је сеоско удружење које се финансира од чланарина и доступних фондова. Највећа забринутост рада удружења усмерена је на смањивање сеоског становништва, одн. депопулацију села.

3.4.5. Књижевни клуб „Душан Матић” Ћуприја

Чланови Књижевног клуба „Душан Матић” Ћуприја као највећу препреку у несметаном функционисању удружења наводе недостатак адекватног простора за окупљања и одржавање књижевних вечери.

3.4.6. Удружење за неговање хорског и етно певања „Марги”

Иако имају одличну сарадњу са школама, чланови Удружења за неговање хорског и етно певања „Марги”, исказују забринутост око недовољне заинтересованости омладине за учествовањем у хорском певању и наглашавају да им мањак новчаних средстава онемогућава редовне наступе.

3.4.7. Актив жена „Наше златно доба”

Поред напред наведених активности и успешног рада, Актив жена „Наше златно доба”, суочава се са недостатком простора за окупљање и поставку радова, док као други проблем наводе недовољну заинтересованост млађих генерација за очувањем традиционалних заната.

3.4.8. Градско културно уметничко друштво „Железничар”

Градско културно уметничко друштво „Железничар” тренутно не располаже адекватним простором за рад. Истичу да је потребна адаптација простора и мокрог чвора где су годинама вежбали у сутерену ОМШ „Душан Сковран”, како би наставили са својим редовним активностима. Тренутно користе простор некадашњег Дома културе „Синђелић”, који им повремено уступи Установа културе „Ћуприја”.

3.4.9. Друштво за очување културе и традиције „Крушарска Младост”

Друштво за очување културе и традиције „Крушарска Младост” користи простор Дома културе у селу Крушар где постоји проблем у зимским месецима са системом грејања, одн. неадекватним напоном електричне енергије који треба регулисати. Осим наведеног, истичу да је епидемиолошка ситуација у претходном периоду успорила рад друштва, али да су активности поново покренуте побољшањем поменутих ситуације.

3.4.10. Друштво за очување традиције „Кнез Лазар”

Чланови Друштва за очување традиције „Кнез Лазар”, као једину препреку у раду наводе неповољну епидемиолошку ситуацију изазвану корона вирусом, која је утицала на рад културно-уметничког друштва и смањене броја проба и активности удружења.

3.4.11. Друштво за очување културе и традиције „Вирине”

Друштво за очување културе и традиције „Вирине” је од свог оснивања 2019. развило низ различитих фолклорних активности, како би се сачувало фолклорно стваралаштво и традиција. Ово младо културно-уметничко друштво наводи да су препреке у раду настале појавом корона вируса и ограничењима насталим услед пандемије, укључујући нередовна окупљања, вежбања и наступе.

3.4.12. КУД „Horreum Margi Folclor”

Чланови културно-уметничког друштва „Horreum Mrgi Folclor” наводе да немају већих проблема у раду. Сви мештани села користе заједнички простор Дома културе у Исакову, финансирају се из сопствених средстава и дотацијом локалне самоуправе кроз фонд намењен удружењима у култури.

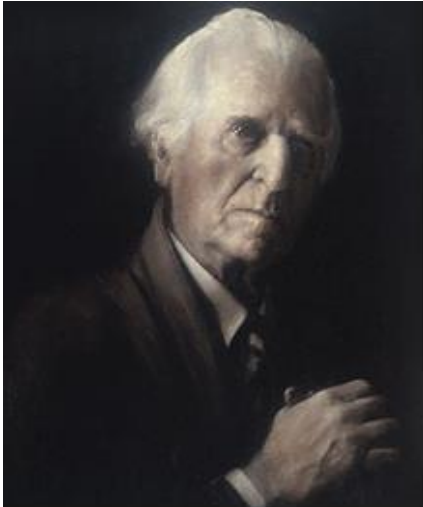
3.4.13. Удружење жена „Крушарске чаролије”

Удружење жена „Крушарске чаролије” основано је 2021. године и за сада немају проблема у раду и функционисању удружења. Као једину препреку наводе проблем са системом грејања у зимским месецима у објекту окупљања, у Дому културе у селу Крушар.

Проблеми са којима се удружења суочавају видљиви су кроз напред наведене и описане препреке. Поједина удружења у култури као највеће препреке у раду истичу недостатак адекватних просторија за рад и то 30,77%. Следећи истакнути проблеми укључују недовољно финансијских средстава за путовања и наступе ван Ђуприје, укупно 15,38%, док исти проценат удружења сматра да нема препрека у раду. Као проблем у раду 30,77% удружења наводи да је то мањак свести локалног становништва о акцијама које они спроводе, а многи као проблем истичу и недовољну заинтересованост младих, депопулацију и појаву пандемије корона вируса.

3.5. Појединци у култури

3.5.1. Душан Матић (1898-1980)

Слика 16, Душан Матић

Рођен је у Ћуприји у грађанској породици 1898.године. Основну школу похађао је у Чачку и Ћуприји, а гимназију у Прокупљу, Ћуприји, Пироту, Шапцу и Француској. Од 1917. до 1921. студирао је на Филолошком факултету у Паризу, а дипломирао 1922. на Филозофском факултету у Београду. Од 1924. до 1937. радио је као професор филозофије у Гимназији. Сарађивао је у часопису „Сведочанства” и један је од покретача и уредника алманаха „Немогуће” где је објавио фотоколаж „Мутан лов у бистрој води”.

Са Оскаром Давичом и Ђорђем Костићем 1931. године написао је књигу „Положај надреализма у друштвеном процесу”, а 1935. са Александром Вучом објавио поему „Марија Руцара”. Године 1940. са Александром Вучом издао је и роман „Глуво доба”.

Написао је велики број есеја, филозофских расправа, критика и сценарија за радио–емисије. Један је од покретача надреализма у српској књижевности и потписник манифеста. Као стваралац, највећи је допринос дао у другој половини свог живота. Прву самосталну књигу, збирку есеја „Један вид француске књижевности” (1952.) објавио је у 54. години, а прву песничку књигу „Багдала” (1954.) у 56. години живота. Касније је 1959. године објавио књигу песама „Буђење материје”, 1962. издао књигу поезије „Лажа и паралажа”, „Избор текстова” (1966.), „Књигу ритуала” (1967.), књигу сећања „Прошлост дуго траје” (1977.) и „Најмлађи Јагодић неће у роман” (1988.).

Душан Матић је 1965. постао дописни члан САНУ, а 1972. године изабран је за редовног члана. Радио је као ректор Академије за позоришну уметност у Београду (1948–1960); и као редовни професор Академије за позориште, филм, радио и телевизију. Преминуо је 1980., у 82.години.

У знак сећања на Душана Матића, у Ћуприји се четири деценије одржава манифестација Матићеви дани у организацији истоимене библиотеке.

3.5.2. Драгослав Михаиловић

Један од наших најзначајнијих писаца, рођен је у Ћуприји 1930.године у тадашњој Краљевини Југославији.

Као деветнаестогодишњак био је ухапшен из политичких разлога и од 1950. до 1952. године провео је у затворима у Ћуприји, Крагујевцу, Београду и у логору на Голом отоку. Дипломирао је на групи за југословенску књижевност и српскохрватски језик на Филозофском факултету у Београду 1957. године.

Слика 17, Драгослав Михаиловић

До 1971. обављао је разне послове када се најзад определио за књижевност и 1974. године у Поатјеу у Француској, на Универзитету као лектор предавао српскохрватски језик.

Аутор је култних књига: „Фреде, лаку ноћ” (1967), „Кад су цветале тикве” (1968), „Петријин венац” (1975), „Чизмаши” (1983), „Голи оток” (1990), „Лов на стенице” (1993), „Гори Морава” (1994), „Црвено и плаво” (2001), „Време за повратак” (2006), „Преживљавање” (2010), „Треће пролеће” (2019). Дела су му превођена на више европских језика, а његов опус обухвата приповетке, романе и драме.

Драгослав Михаиловић, редовни је члан Српске академије наука и уметности. Добитник је многих књижевних награда и признања попут Октобарске награде 1967.године, Андрићеве награде 1976., Нинове награде 1984., Награде Бора Станковић 1994. године, Награде Вукове задужбине 1994., а добитник је и Награде Иво Андрић за животно дело 2020.

3.5.3. Јован Ракић (1915-2002)

Јован Ракић, професор виолине пореклом из Ражња, идејни је оснивач Школе за музичке таленте у Ћуприји. Готово читав свој радни век провео је у Ћуприји, радећи са децом на развоју музичког образовања и борећи се за оснивање Школе за музичке таленте. Као директор музичке школе у Ћуприји, 1968.године покренуо је идеју о оснивању Школе за музичке таленте, у чему га је најпре подржало локално

руководство и професор Лазар Марјановић, некадашњи председник Удружења музичких педагога Србије.

Оснивање школе коју није предвидео наш систем образовања није било једноставно остварити. У почетку се наилазило на неразумевање. Нове идеје у музичком школству нису лако прихватане, иако је музичка школа у Ћуприји

задовољавала просторне могућности, а музички живот постајао све богатији.

Време, стрпљење и упорност били су најбољи савезници у остварењу идеје и оснивању установе за изузетно музички обдарену децу. Након неколико година преговора, дефинисања плана и програма рада школе, 1973.године донета је Одлука о оснивању музичке школе интернатског типа/гудачког смера у Ћуприји за изразите музичке таленте СР Србије, коју су потписали тадашњи декан Музичке академије у Београду Душан Сковран и председник СО Ћуприја Милутин Гајић.

Слика 18, Јован Ракић

Јован Ракић био је први директор ове установе, док је Лазар Марјановић постављен за уметничког руководиоца. Године 1989., Јован Ракић, објавио је монографију о оснивању и раду Школе за музичке таленте под називом „Велика породица” са намером да будућим генерацијама остане трајно сведочанство о музичком животу Ћуприје и оснивању јединствене институције у земљи.

„Мојој Ћуприји, граду који је омогућио да се роди, живи и делује јединствена институција која је обогатила музичко школство у СР Србији и створила све погодности за успешан развој младих талената” - Јован Ракић

3.5.4. Милица Барић (1932 - 2019)

Милица Барић, прослављена харфисткиња, редовни професор Факултета музичке уметности у Београду, рођена је у Ћуприји 1932.године. До краја Другог светског рата живела је у Ћуприји, када је наставила своје школовање у Београду. Завршила је музичку академију на одсеку за харфу, а затим наставила музичко усавршавање у Русији. Вратила се у Београд и од 1975. године до пензионисања 1997. године радила на Факултету музичке уметности као професор харфе.

Учествовала је у обнављању рада Основне музичке школе „Душан Сковран” у Ћуприји и последњи пут посетила Ћуприју 2017.године.

Милица Барић, редовни професор ФМУ, била је дугогодишњи члан Београдске филхармоније, члан Удружења музичких уметника Србије, добитница награде за

животно дело Удружења музичких и балетских педагога Србије и носилац признања за врхунски допринос националној култури. Оставила је неизбрисив траг на музичкој сцени Србије и региона и поставила основе за процват харфизма у Србији. Наступала је са бројним оркестрима и ансамблима и сарађивала са најпознатијим светским диригентима. Иницијатор је Међународног фестивала харфе у Београду који се одржава од 2002.године. Преминула је у 25. децембра 2019. године у Београду.

Слика 19, Милица Барић

3.5.5. Драган Ђорђевић

Драган Ђорђевић, рођен је 1978.године у Ћуприји. Са шест година закорачио је у свет музике почевши да учи виолину по Сузуки методи у свом родном граду Ћуприји у Школи за музичке таленте. Две године касније опредељује се за виолончело и добија прве часове од проф. Реље Ћетковића. Завршио је Факултет музичке уметности у Београду, у класи проф. Сандре Белић. Школовање наставља у Лондону у класи проф. Стефана Попова на „Guildhall” школи за музику и драму, а 2002.године упознаје Јанг Чанг Чоа и наставља усавршавање у његовој класи на Високој школи за музику у Есену, у Немачкој.

Један од главних приоритета за Ђорђевића био је усавршавање код реномираних челиста и педагога попут Мише Мајског, Бориса Пергаменчикова, Дејвида Такеноа, Давида Григоријана, Наде Кецман, Тобијаса Кјунеа, Станислава Аполина, као и са члановима Велинџер, Такач, Мелос и Албан Берг квартета.

Лауреат је међународних такмичења попут „Antonio Janigro”, „Markneukirchen”, Међународно такмичење „Jeunesses Musicales” у Београду и добитник је многих других специјалних награда. Као солиста и камерни музичар, наступа по многим земљама: Холандија, Шведска, Русија, Белгија, Кореја, Аустрија, Немачка, Велика Британија, Швајцарска, Француска итд., као и на међународним фестивалима: „BBC PROMS”, „City of London Festival”, Охридско лето, БЕМУС, Загреб „Summer Evenings”, НОМУС, Котор-Арт, ЧЕЛО ФЕСТ у Београду.

Наступао је са „Bergische Symfoniker” оркестром, Београдском филхармонијом, Камерном филхармонијом „Amade”,

Симфонијским оркестром РТС, Камерата Сербика, „Bamber” камерним оркестром, Војвођанским симфонијским оркестром, Гудачима Светог Ђорђа, Македонском филхармонијом, Симфонијским оркестром РТВ Словеније, Симфонијским оркестром југоисточне Европе, Плевенском филхармонијом, Камерним оркестром „Душан Сковран” и сл. Сарађивао је са уметницима као што су Шломо Минц, Итамар Голан, Тан Дун, Михаил Шербахов, Минчо Минчев, Џон Адамс, Ен Шао, Питер Скалтроп и многи други.

Слика 20, Драган Ђорђевић

Професор је виолончела на Факултету музичке уметности у Београду, а од 2015. године уметнички руководиоца у Школи за музичке таленте у Ћуприји и уметнички директор Фестивала музичке изузетности „Ravanelius”, који се организује у његовом родном граду.

3.5.6. Ирена Поповић Драговић

Ирена Поповић Драговић рођена је 1974. године у Ћуприји. Завршила је Факултет музичке уметности у Београду, на Одсеку за композицију, а затим наставила своје усавршавање на магистарским студијама у Салзбургу на Универзитету Моцартеум на Катедри за композицију и оркестрацију.

У оквиру свог опуса значајно место заузима примењена музика коју компонује за позоришта широм Европе, а сарађује са најзначајнијим редитељским именима региона (О.Фрљић, А.Урбан, К.Младеновић, С.Трисић, Т.Ригонат, С.Унковски).

Слика 21, Ирена Поповић Драговић

Њена музика је награђивана у земљи и иностранству: две Стеријине награде, две награде на Међународном фестивалу малих сцена у Ријеци, две награде на Фестивалу професионалних позоришта Војводине, награда за најбољу музику на Сусретима позоришта/казалишта БиХ Брчко дистрикт, специјална награда за музику на Фестивалу Дани комедије у Јагодини, специјална награда за музику на

Југословенском позоришном фестивалу у Ужицу, две награде за најбољу позоришну музику на Позоришним/казалишним играма у БИХ/Јајце, награда за најбољу музику на позоришном фестивалу БХ драме у Зеници, награда за најбољу музику у Шапцу на позоришном фестивалу Позоришно пролеће, награда за најбољу музику на Филмском фестивалу у Анталији, специјална награда за најбољу музику на Театар фесту у Бања Луци.

Композиције ауторке изводе се на различитим фестивалима. Активна је и као предавач и извођач у оквиру различитих уметничких радионица. Оснивач је уметничке групе Прерађивачка индустрија музичког материјала и вокално уметничко друштво жена у експанзији „Oh,meine liebe Constanze”.³⁷

3.5.7. Давид Хорват

Давид Хорват рођен је 1997. године у Холандији, у породици професионалних музичара, мајке Данијеле рођене у Ћуприји и оца Владимира, пореклом из Вуковара. Своје музичко образовање са непуних седам година започео је у Школи за музичке таленте у Ћуприји, у класи проф. Владислава Бобића.

Након само неколико месеци показао је изузетну надареност у изражавању музике и на другој години свирања, почиње да концертира као солиста уз пратњу оркестра своје школе у земљи и иностранству.

Током четворогодишњег школовања, осваја I награду на Републичком такмичењу 2006. године, а 2008. године бива лауреат. На Фестивалу гудача у Сремској Митровици 2006. I награду, а 2007. проглашен је лауреатом. На такмичењу Мали виртуоз, у Београду 2006. добија I награду. Следи Међународно такмичење Петар Тошков, Београд 2006.(I награда), а на истом такмичењу 2007.осваја титулу лауреата.

Слика 22, Давид Хорват

Учествује на Међународном такмичењу гудача у Нишу, 2007.године, где осваја I награду. На Такмичењу младих виолиниста у Хагу, Холандија, 2008.године добија II награду. Најзначајније признање, са само девет година, Давид добија на Међународном такмичењу Јарослав Коцијан, Усти над Орлице, Чешка 2007.(I награда).

³⁷ Ravanelius., Ирена Поповић Драговић, 2021., Доступно на: <http://ravanelius.com/irena-popovic.html> , [Приступљено: 30. маја 2022.].

Још као десетогодишњак, гостовао је у Шведској (Trollhatten), где је публици представљен као чудо од детета из Србије, а 2008. године наступио је као солиста у Холандији, са оркестром провинције Брабант из Ајндховена (Het Brabants Orkest - Eindhoven), као најмлађи солиста икада.

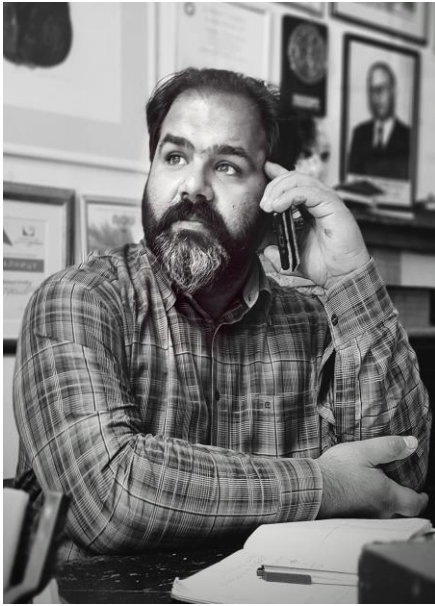
Након успешно положене аудиције, од септембра 2008. године, Давид напушта Школу за музичке таленте у Ћуприји и наставља своје школовање у Школи Јехуди Мењухин у Лондону, као први ученик који долази из Србије. Током осам година успешнoг школовања у Лондону, наступа на концертима ученика Мењухинове школе у Мењухин холу, Вигмор холу, као и Ројал Алберт холу. Са оркестром школе наступа и као солиста. Концертирао је на турнејама у Швајцарској, Холандији, Немачкој, Шкотској и Шпанији. Током свог школовања, редовно је похађао летње семинаре код чувених виолинских педагога. У априлу 2013. године Давид се представио београдској публици солистичким концертом у Центру лепих уметности Гварнериус, а у децембру 2013. на прослави 40 година од оснивања Школе за музичке таленте у Ћуприји, у Великој сали Коларчеве задужбине наступио је као солиста уз пратњу оркестра своје некадашње школе.

Децембра 2014. добија признање најперспективнијег младог уметника од асоцијације АртЛинк и као део награде уследио је солистички концерт у Великој сали Коларчеве задужбине. Био је полазник летњег кампа камерне музике „Colluvio”, у Аустрији (2016. 2017. и 2019. године) и као члан клавирског трија наступао на међународној турнеји по Аустрији, Немачкој, Словенији, Хрватској, Босни и Херцеговини и Србији. У априлу 2017. године, наступио је као солиста са Симфонијским оркестром РТС-а, извевши Концерт бр.1, а-мол, оп.77, Д. Шостаковича. Као стипендиста Енглеске, завршио је факултет „Royal College of Music” у Лондону, где наставља мастер студије. У Великој Британији и иностранству редовно наступа као солиста, члан клавирског трија, гудачког квартета и симфонијског оркестра, а 2022. године наступио је и на Фестивалу музичке изузетности „Ravanelius” у Ћуприји. Са судијом

3.5.8. Новак Новаковић

Новак Новаковић рођен је у Ћуприји 1985. године. Уметничку школу у Нишу завршио је као ђак генерације графичког одсека 2004., а шест година касније и мастер студије на Одсеку за примењену уметност, графички дизајн на Факултету уметности у Нишу, у класи професора Видана Папића, Слободана Јелесијевића и Славице Драгосавац.

Један је од оснивача и активни члан удружења Завичајни клуб ликовних уметника Ћуприје, које води од оснивања 2009. године.

Слика 23, Новак Новаковић

Од 2013.године, обавља функцију директора Музеја „Horreum Margi - Равно” Ћуприја, где уз помоћ Завода за заштиту споменика културе и Министарства културе, покреће иницијативу за најобимнија истраживања на локалитету Horreum Margi, где се након 30 година од последњих ископавања отвара бедем са североисточном кулом истоименог римског града. Током свог мандата континуирано ради и на менаџерским пословима. Заступа интересе љубитеља уметности, обезбеђујући галерију у склопу Музеја „Horreum Margi - Равно” Ћуприја, као једини референтни излагачки простор у граду, који је Ћуприји деценијама недостајао.

Аутор је концепта Изложбе слика великана српске уметничке сцене 20.века, кроз чију реализацију су у Ћуприји изложена дела Милене Павловић Барили, Надежде Петровић, Саве Шумановића, Уроша Предиха, Милана Коњовића, Миће Поповића, Боже Илића и Петра Добровића.

Новак Новаковић је члан УЛУС-а од 2012. године, а иза себе има бројне самосталне изложбе као и учешћа на многим групним изложбама и ликовним колонијама. Новаковићеви радови налазе се осим код приватних колекционара и у збиркама амбасада Сједињених Америчких Држава, Чешке и Финске у Београду.

3.5.9. Јагода Живадиновић

Јагода Живадиновић, рођена 1949.године у Добричеву код Ћуприје. Завршила је Факултет ликовних уметности и постдипломске студије у класи професора Стојана Ћелића на Универзитету у Београду. Студијска усавршавања наставила је у Антверпену у Белгији на „National Hoger” институту и француском институту „Cité des Arts” у Паризу. Више пута је награђивана у земљи и иностранству, а неке од награда за најбољу самосталну изложбу су: У сезони 1978/79 Галерија КНУ, Београд,; 1992. (Bourget, France, Prix Peinture, Salon Arts Formes Couleurs), награда

Пол Сезан; 1993. (Bourget, France, Prix de la Ville du Bourget, Prix Peinture, Salon Arts Formes Couleurs), награда града Буржеа.

Јагода Живадиновић учествује у колективним и одржава самосталне изложбе у земљи и иностранству. Учесница је Ликовне колоније „Раваница” чији је идејни оснивач, а коју је својевремено подржала Општина Ћуприја и Министарство културе. Уметничка дела, створена на овој колонији, поклон су учесника колоније граду Ћуприји.

Слика 24, Јагода Живадиновић

3.5.10. Милош Ђорђевић

Слика 25, Милош Ђорђевић

Милош Ђорђевић рођен је у Ћуприји 1978. године. Завршио је основне студије на Факултету уметности у Приштини 2001., графички одсек. Магистрирао на Факултету ликовних уметности у Београду 2007. и докторирао на Универзитету уметности у Београду 2015. Од 2008. године ради на Факултету за педагошке науке у Јагодини. Одржао је преко 20 самосталних изложби у земљи и иностранству у Београду, галерија УЛУС, галерија СУЛУЈ, Галерија Озон, Графички колектив, затим у Монреалу у Канади „Gallery Circulaire”, у Нишу, Крагујевцу, Пироту.

Добитник бројних награда и признања. Учествовао на националним и међународним изложбама, бијеналима и тријеналима у САД, Канади, Мексику, Португалији, Румунији, Шпанији, Француској, Пољској, Баварској, Словенији, Италији, Белгији, Уругвају, Кини итд.

Од 2011.године, члан је Уметничког савета УЛУС'а, уметнички павиљон „Цвијета Зузорић” у Београду.

3.6. Остали чиниоци културног живота

3.6.1. Споменици културе

На основу извештаја бр.1367-02/01 Завода за заштиту споменика културе Крагујевац од 21.09.2020. године, на територији општине Ћуприја евидентирано је 54 споменика. Подаци који укључују културно-историјско наслеђе на територији општине, обухватају утврђена културна добра, добра која имају посебну вредност, спомен обележја (бисте, плоче, чесме, споменике) и археолошке локалитете.

Од непокретних културних добара, најзначајнији су свакако Манастир Раваница, археолошко налазиште *Horreum Margi* и Шанчеви на Иванковцу из Првог српског устанка.

3.6.1.1. Шанчеви на Иванковцу

Шанчеви на Иванковцу подигнути су ради одбране 1805. године како би задржали прву навалу регуларне султанове војске и донели велику моралну победу устаника. Бој на Иванковцу вођен је под општом командом Карађорђа и непосредним руководством Миленка Стојковића и Петра Добрњца.³⁸ Био је то први отворени окршај Срба против турске царевине који је имао снажан утицај на даљи ток Првог српског устанка. Централно место овог културно-историјског локалитета, чини иванковачки споменик подигнут 1951. године у спомен на пале устанике. Споменик је израђен у форми тростепене пирамиде од камених блокова, са попрсјем Миленка Стојковића на врху.

Шанчеви су утврђени за културно добро одлуком Завода за заштиту и научно проучавање споменика културе Београд бр. 233/50 од 08.03.1950. године.

Српска академија наука и уметности САНУ, седамдесетих година израдила је монографију као помоћ при изграђивању културно-историјског споменика, а ово знаменито место категорисано је као непокретно културно добро од великог значаја („Службени гласник РС”, бр.14/79).³⁹

3.6.1.2. Остали археолошки локалитети

Поред напред наведених споменика културе, на територији општине налази се још неколико споменика културе и читав низ археолошких локалитета.

³⁸ Претраживач културног наслеђа Србије, Шанчеви на Иванковцу, Доступно на: <https://kultura.rs/> [Приступљено 20. фебруара 2022.].

³⁹ Завод за заштиту споменика културе Крагујевац, Шанчеви из I српског устанка на Иванковцу, 2016., Доступно на: <http://www.kulturnonasledje.com/znamenito-mesto-%C5%A1an%C4%8Dvi-na-ivankovcu.html>, [Приступљено 30. маја 2022.].

Табела 14, Археолошки локалитети на територији општине Ћуприја

Археолошки локалитети	
Стублина	Материјали са овог локалитета припадају винчанској култури, али постоје и старији који одговарају старчевачком културном слоју. ⁴⁰ Стублина је лоцирана у селу Супска код Ћуприје са десне стране главног пута који је делом пресечен сеоским путем Супска – Иванковац. Августа 1956. године обављана су ископавања у оквиру Археолошког института. Истраживања су пружила довољно података о његовој важности у оквиру винчанске еволуције. Почетком 2020.године, спроведена су геомагнетна истраживања на 10 хектара у оквиру пројекта „Археолошка истраживања на праисторијском локалитету Стублине“, Археолошког института из Београда и Музеја „Horreum Margi - Равно“ Ћуприја како би се подигао степен заштите локалитета и наставила даља истраживања.
Краљево поље	Налази се између Сења и Иванковца на потезу Иванковачке реке (реке Миросаве). Утврђено је да се ради о неолитском насељу дубине до 1,3m, са два стамбена хоризонта. Нађени керамички материјал има аналогију и одговара материјалу локалитета Винча. Археолошка ископавања у организацији Завода за заштиту споменика културе из Крагујевца, Археолошког института из Београда, Завичајног музеја из Јагодине и Музеја „Horreum Margi - Равно“ Ћуприја, започета су у 2020. години на терену Краљево поље, на траси гасовода Турски ток.
Horreum Margi	Антички град Horreum Margi 1-5 в.н.е. од чијег војног утврђења су остали трагови римског моста на реци Морави, где се при ниском водостају реке виде четири стуба висине од једног метра и североисточна кула. Иначе, утврђење се простирало у урбаном центру данашње Ћуприје, већим делом испод територије касарне.
Кафилерија	Обод локалитета Horreum Margi према територији Параћина

⁴⁰ Чубриловић В., и др. (1979) . Бој на Иванковцу 1805.године, I издање, Српска академија наука и уметности, САНУ, Београд, стр.171

(Кафилерија) је још један од локалитета који се налазе на територији општине Ћуприја. На овој локацији пронађени су трагови културе гвозденог доба, рима, средњег века.

Извор, Музеј „Horreum Margi - Равно” Ћуприја

3.6.2. Културна и верска баштина

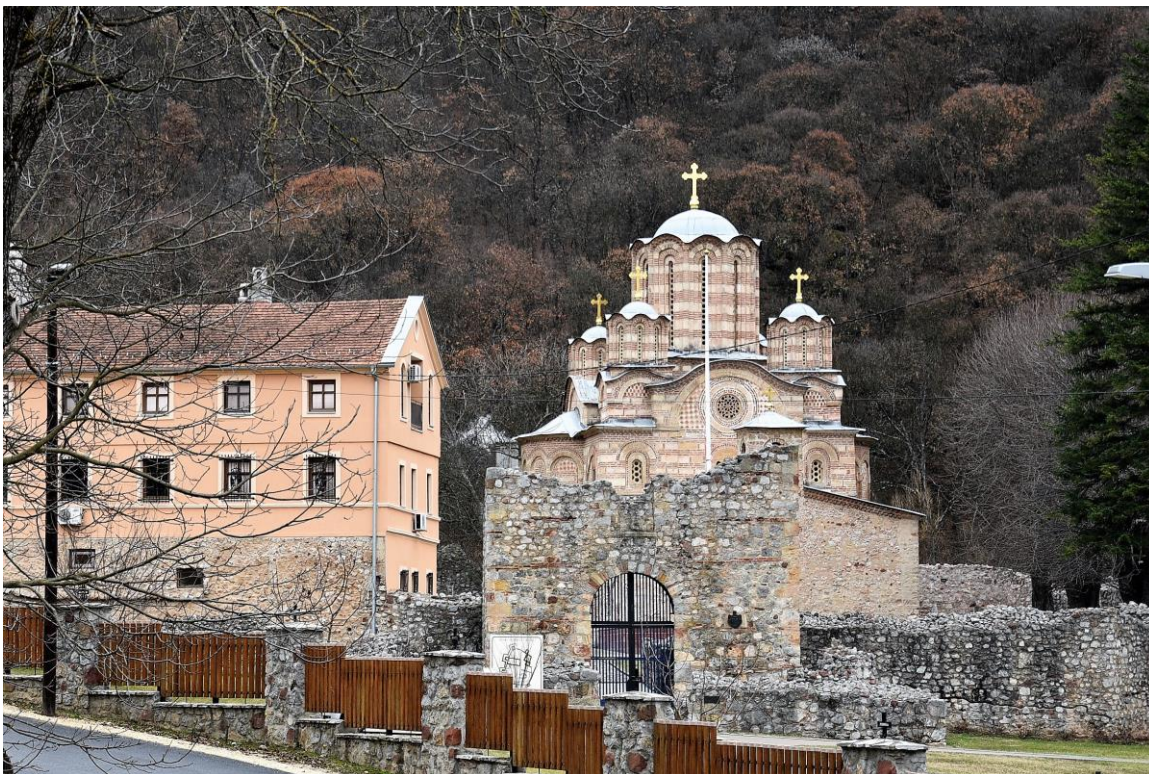
3.6.2.1. Манастир Раваница

Манастир Раваница један је од најзначајнијих споменика српске средњовековне архитектуре. Сама црква зидана неизменично каменом и опеком, посвећена је Вазнесењу Господњем. Саграђена је између 1376. и 1381. године и по стилу градње припада такозваној „Моравској школи” византијске архитектуре. Карактерише је префињена камена пластика, богати украси на прозорима и сводовима од којих се посебно издваја елегантна розета на западном зиду цркве. Цркву је штитило јако утврђење са седам пиргова-кула које су завршене непосредно пре или после Косовске битке.

Манастир Раваница је задужбина кнеза Лазара који је за подизање манастира издвојио сопствена средства, а самом манастиру за издржавање даровао велике поседе. У Раваничкој повељи чији оригинал није сачуван, али су сачувана два преписа један у Музеју Српске православне цркве и други у Болоњи, детаљно су наведени сви поседи и имања које је српски кнез оставио манастирској братији.

Живопис цркве је слабо сачуван, али је посебно важна ктиторска композиција на којој су приказани кнез Лазар и књегиња Милица са децом Стефаном и Вуком. На западном зиду наоса налази се прилично очувана фреска Свети ратници.

У задужбину коју је подизао за живота кнез Лазар није сахрањен после Косовске битке, већ су у дугој процесији која је кренула са Косова 1392. године, остаци српског кнеза пренети су у манастир све до 1690. године, када су нове историјске околности натерале манастирске монахе да тело кнеза Лазара пренесу прво у Сент Андреју у Угарској, а онда у Манастир Врдник. Од 1942. године мошти српског кнеза налазиле су се у Саборној цркви, да би коначно 1989. године на шестогодишњицу Косовског боја нашле мир у задужбини коју је кнез себи наменио.

Слика 26, Манастир Раваница

Манастир Раваница је непокретно културно добро одлуком Завода за научно проучавање споменика културе Београд (бр. 304/48 од 05. марта 1948. године)⁴¹, а од 1979. године категорисан и као културно добро од изузетног значаја.⁴²

3.6.2.2. Црква Светог Ђорђа у Ћуприји

Црква Светог Ђорђа у Ћуприји саграђена је 1834-1836. године. Налази се у непосредној близини Моравског парка и реке Велике Мораве. Постоје писани трагови о томе да је црква изграђена доприносом грађана, а по указу Милоша Обреновића.

Грађевина је једнобродна базилика са полукружним апсидама које служе као певнице. Зидови су масивни, изграђени од клесаног камена и непечене цигле, а у појединим деловима досежу и 120 центиметара дебљине. Занимљиво је да је олтарски свод нижи у односу на основни црквени свод.

⁴¹Културно наслеђе. 2022. Завод за заштиту споменика културе Крагујевац. Доступно на: <http://www.kulturnonasledje.com/manastir-ravanica.html>. [Приступљено 03. октобра 2022].

⁴²Правно информациони систем. 1978. Одлука о утврђивању непокретних културних добара од изузетног значаја и од великог значаја. Доступно на: <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgsrs/skupstina/odluka/1979/14/1/reg>. [Приступљено 03. октобра 2022].

Иконостас је у потпуности од дрвета. Претпоставља се да је израђен убрзо после изградње храма, најкасније у четвртој деценији деветнаестог века. Ентеријер Цркве Светог Ђорђа осликан је тек 1984. године, век и по након изградње. Фреске су већински дело академског сликара професора Драгомира Јашовића, који је осликао бројне православне светиње у Србији и БиХ.

У овој цркви се 1849. године познати српски научник Јосиф Панчић венчао са Људмилом, кћерком барона Кордона. У то време Панчић је радио у Јагодини, посећивао Ћуприју и ту упознао своју животну изабраницу.⁴³

Поред Цркве Светог Ђорђа у Ћуприји, треба издвојити и цркву у селу Паљане која је недавно обновљена на темељима средњевековног храма, затим Цркву Светог пророка Илије у селу Крушар из 1938. године, која је саграђена на спомен костурници у којој почивају српски војници из Првог светског рата, као и Цркву Светог Духа у селу Јовац, која је обновљена на темељима грађевине из 1670.године, а садашњи изглед добила градњом из неколико етапа у 19. и 20. веку.

Остали верски објекти на територији општине Ћуприја, сазидани су крајем 20. и почетком 21. века.

3.6.3. Образовне институције

Активни креатори и корисници културног садржаја у општини Ћуприја су и образовне установе. На територији општине постоје три основне школе са 12 школских подручних јединица, Предшколска установа „Дечја радост” са 4 градска вртића и са 10 сеоских јединица, три средње (Гимназија, Техничка и Медицинска), једна висока школа (Академија васпитачко-медицинских струковних студија - Одсек Ћуприја) и две музичке од којих је једна сврстана у школе од посебног националног значаја Школа за музичке таленте.

У Ћуприји постоји и Основна музичка школа „Душан Сковран”, коју похађају ученици основних школа и коју је у 2021/2022 похађало 210 ђака, док је Академија васпитачко-медицинских струковних студија - Одсек Ћуприја, у 2021/2022.години имала 1.103 активних студената на шест акредитованих програма.

Главни носиоци музичких дешавања у Ћуприји, јесу Основна музичка школа „Душан Сковран” и школа од посебног националног значаја Школа за музичке таленте у Ћуприји.

⁴³ Панчић Ј., Јосиф Панчић, стр.27, Галерија САНУ, 1976., Београд.

3.6.3.1. Основна музичка школа „ Душан Сковран”

Основна музичка школа „Душан Сковран” у Ћуприји, основана је 1953. године. Захваљујући акцији грађана године 1961., Ћуприја је добила савремену зграду зидану наменски за потребе музичке школе. Подигнута је добровољним прилозима родитеља и осталог грађанства уз помоћ организација и Скупштине општине Ћуприја, што говори о значају овог подухвата као јединственог примера у земљи. Са 24 кабинета за индивидуалну наставу, просторијама за клуб пријатеља и концертном двораном од 400 седишта, овај објект одиграо је значајну улогу у даљем развоју музичке сцене у Ћуприји.⁴⁴

У темељу објекта школе уписана је порука: „Нека овај објект буде увек музички центар нашега града и споменик упорности грађана како се треба борити за процват свога места, како се треба борити за добро младе генерације.”⁴⁵

Од самог почетка у концертној сали ове установе, становништво Ћуприје било је у прилици да ужива у музичким интерпретацијама реномираних солиста, камерних ансамбала и оркестара из Будимпеште, Рима, али и у извођењу камерних ансамбала из Београда попут Београдске филхармоније, Београдске опере, наступима Симфонијског оркестра из Ниша, Академског камерног оркестра са диригентском палицом Душана Сковрана, итд.⁴⁶

Данас се у Основној музичкој школи „Душан Сковран” школује 210 ученика који похађају часове клавира, хармонике, трубе, флауте, кларинета, саксофона и соло певања. Школа траје шест година и похађају је ученици основних и средњих школа.

Табела 15, Број ученика и наставника ОМШ Душан Сковран, 2021/2022

Назив школе	Локација	Број наставника	Број ученика	I	II	III	IV	V	VI
ОМШ „Душан Сковран”	Ћуприја	23	210	59	69	28	31	11	12

Извор, ОМШ „Душан Сковран”

Општина Ћуприја је 2019. године на јавном позиву Министарства рударства и енергетике за доделу бесповратних средстава из Буџетског фонда наменски добила 21.000.000,00 РСД за унапређење енергетске ефикасности за ОМШ „Душан Сковран”.

⁴⁴ Ракић Ј., Велика породица, 1. Издање, Издавачка задруга ИДЕА, Београд, 1989., стр.21.

⁴⁵ Ибид, стр.21-22

⁴⁶ Ибид, стр.24-26

Реализација целог пројекта изнела је 33.400.000,00РСД, а општина је учествовала са 12.400.000,00РСД. Овим пројектом замењени су спољни прозори и врата, термички су изоловани спољни зидови школе и таванице и уграђена је савремена опрема у систем централног грејања.

Основна музичка школа „Душан Сковран” је поред енергетске реконструкције из буџета општине и међународних донација обезбедила преко 20 инструмената и поправила и сервисирала постојеће инструменте за музичку наставу.

Као круна свих успеха уследило је оснивање Школе за музичке таленте, чији је идејни покретач био Јован Ракић, уједно и први директор ове установе. Решење о оснивању школе донето је 23. новембра 1971.године, када је и установљено да ће школа бити интернатског типа и да ће радити под патронатом Музичке академије у Београду.⁴⁷ Школа је почела са радом школске 1973/74.године, када је уписано 11 младих музичких талената.⁴⁸ Основана је по узору на Централну музичку школу у Москви и Јехуди Мењухин у Лондону.

3.6.3.2. Школа за музичке таленте у Ћуприји

Школа за музичке таленте у Ћуприји, спада међу најбоље установе овог типа у свету. Јединствена је по изванредним ђачким успесима и у њој се по посебном плану и програму едукују изузетно талентовани млади музички извођачи.

Основни задатак ове установе је да открије и прихвати музички изразито надарену децу, да их школује по посебном програму и пружи им изузетне услове за правилан развој њихових талената⁴⁹

У почетку је школа делила просторије са Основном музичком школом „Душан Сковран”, али како се број ученика повећавао, тако су постојећи услови све мање испуњавали захтеве ове установе. Године 1989. школа је пресељена у нови објект на 4.800m². Овај простор у ком се школа и данас налази располаже интернатом, кухињом и трпезаријом, кабинетима неопходним за музичку наставу, учионицама за општеобразовну наставу, камерном салом, библиотеком и осталим просторијама неопходним за несметан рад школе и развој деце. Школи недостаје концертна дворана, па за наступе у Ћуприји ученици ове установе користе концертну салу Основне музичке школе „Душан Сковран”.

⁴⁷ Ракић Ј., Велика породица, 1. Издање, Београд, Издавачка задруга ИДЕА, 1989., стр.30.

⁴⁸ Марковић В., Школа за музичке талента СР Србије, Штампарија ПГП РТБ, стр.7.

⁴⁹ Марковић В., Школа за музичке талента СР Србије, Штампарија ПГП РТБ, стр.5-7.

У овој установи, школовање траје десет година и ученици паралелно похађају општеобразовну наставу и савладавају интезиван програм музичког образовања. Током свог школовања, ови млади музички таленти стичу опште образовање, основно музичко и средње, што подразумева двоструко већи број часова него што похађају ђаци у другим образовним установама. Школа је гудачког смера и у њој се похађа настава на гудачким инструментима на виолини, виоли, виолончелу и контрабасу.

Рад у Школи за музичке таленте није организован као у другим едукативним установама. Дужина школовања ученика зависи и од њиховог напредовања, талената и радне енергије, па неретко ученици ове установе, сходно свом музичком напредовању, одлазе на даље школовање и раније од својих вршњака.

- Бројно стање ученика по разредима музичке наставе у 2021/2022.години

Табела 16, Бројно стање ученика по разредима музичке наставе у ШЗМТ

Разред	Припремни	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	укупно
Бр.ученика	4	4	3	4	12	6	9	3	7	9	12	73

Извор, Школа за музичке таленте

- Бројно стање ученика по разредима општеобразовне наставе у 2021/2022.год.

Табела 17, Бројно стање ученика по разерима општеобразовне наставе у ШЗМТ

Разред	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	слободњаци	укупно
Бр.ученика	2	2	4	3	4	12	6	9	3	7	21	73

Извор, Школа за музичке таленте

У регулисању најбољег наставног плана стручни кадар школе сарађује са Факултетом музичке уметности у Београду под чијим се патронатом школа налази. Са ученицима ради велики број стручњака, многи од них су из Београда и других градова Србије. Поред свакодневне наставе овим младим талентима омогућава се одржавање различитих програма где додатно усавршавају своје музицирање уз помоћ еминентних стручњака из земље и света који долазе као гостујући предавачи.

Важан део музичког образовања ученика Школе за музичке таленте у Ћуприји чине наступи и такмичења, где наступају солистички и кроз камерне саставе и оркестре. Небројена су гостовања у земљи и иностранству, а најзанимљивији скорашњи наступ свакако је стогодишњица од подизања српске заставе у Вашингтону, поводом савезништва Србије и САД у Првом светском рату.

2.5.4. Културни туризам

На територији општине Ћуприја, институције културе и Туристичка организација општине Ћуприја успешно сарађују и представљају нераскидиви ланац деловања, заједно промовишући културно туристичке вредности дестинације (споменике културе, археолошке локалитете, културну и верску баштину, манифестације и сл.).

Туристичка организација општине Ћуприја основана је 2002., а са радом је почела 2009. године. Основана је ради унапређења и промоције туризма на територији општине Ћуприја, као и за унапређење и промоцију изворних вредности дестинације. Један од главних циљева јесте подстицање и организација културних, уметничких, привредних, спортских и других манифестација које доприносе обогаћивању туристичког производа.

Богато културно-историјско наслеђе, природне атрактивности и повољан географски положај омогућавају развој различитих видова туризма укључујући културни, манифестациони, спортски, излетнички и транзитни туризам, а Туристичка организација општине Ћуприја има задатак да све ове видове туризма подједнако промовише и развија.

Туристичка културна добра која се посећују током целе године укључују културно-историјске знаменитости и археолошке и верске локалитете попут Манастира Раванице, спомен парка на Иванковцу и археолошког локалитета *Horreum Margi*, али и манифестације које су засноване на очувању традиције попут Видовданских свечаности, Обележавања Боја на Иванковцу, Међународног фестивала фолклора, Матићевих дана и сл.

Туристичка организација општине Ћуприја активно учествује у организацији манифестација, као и у промоцији и извештавању о њима на сопственој интернет страници. Организује концерте, промовише догађаје који су ушли у календар манифестација и кроз адекватан пропагандни програм у виду штампаног, аудио, видео и интернет материјала промовише атрактивности града.

Туристичка организација општине Ћуприја у циљу промоције израђује и штампа брошуре (туристички водич, мапе града, разгледнице, брошуре о граду, рекламне кесе, промотивне туристичке аудиовизуелне материјале и др.) у којима су представљени атрактивни туристички и верски локалитети на подручју града, али и околине. Овим се покрива и промоција на сајмовима и манифестацијама на којим ова организација учествује, а промотивни материјал дели се бесплатно.

Туристичка организација општине Ћуприја има добру сарадњу са свим медијским кућама како на локалном, тако и на националном нивоу и редовним присуством у

медијима континуирано промовише туристичке потенцијале општине Ћуприја. Такође, обавља послове у вези прихватања туриста и пружања свих неопходних информација о туристичкој понуди општине.

2.5.5. АНАЛИЗА ПРОБЛЕМА ОСТАЛИХ ЧИНИЛАЦА У КУЛТУРИ У ОПШТИНИ ЋУПРИЈА

Анализа проблема осталих чинилаца у култури са територије општине Ћуприја обухвата споменике културе, културну и верску баштину на подручју града (културна добра која уживају заштиту утврђену Законом о културним добрима⁵⁰), образовне институције и област културног туризма.

2.5.5.1. Шанчеви на Иванковцу

Рестаурација споменика Миленку Стојковићу завршена је 2005.године у периоду обележавања двестогодишњице од Боја на Иванковцу. На локацији се налази инфо-пункт, реплике шанчева, клупе. О спомен-парку брине Музеј „Норгеум Margi - Равно” Ћуприја, док је за заштиту надлежан Завод за заштиту споменика културе Крагујевац.

На овом комплексу, осим годишњег хортикултурног уређења потребно је довести у функцију инфо-пункт, средити прилаз до споменика где се сваке године одржава централна државна манифестација и у складу са постојећим пројектом поставити јарболе и остале предвиђене реквизите.

2.5.5.2. Манастир Раваница

Манастир Раваница поседује високу културно-уметничку вредност, како због своје архитектуре, тако и због фресака, икона и других реликвијских предмета. Уписана је у централни регистар као културно добро од изузетног значаја и за њу је надлежан Завод за заштиту споменика културе Крагујевац.

Предвиђени радови у наредном периоду на наведеној локацији укључују санацију бедема Манастира Раванице који је оштећен и растрешен, те је неопходно наставити радове на санацији источног гребена у делу од донжон куле до економске капије.⁵¹

⁵⁰ Закон о културним добрима, чл.2, („Службени гласник РС”, бр. 71/94, 52/2011 – др. закони, 99/2011 – др. закон, 6/2020 - др. закон и 35/2021 - др. закон). Доступно на: https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_kulturnim_dobrima.html. [Пристапљено 23. Марта 2022].

⁵¹ Подаци су добијени из Завода за заштиту споменика културе Крагујевац, 2021.

2.5.5.3. Анализа проблема у образовним институцијама

У периоду од јула 2019. до маја 2021. извршена је енергетска санација на три школска објекта (ОШ Вук Караџић, ОМШ „Душан Сковран” и Гимназија). Изоловани су термички омотачи и замењена столарија на два и примењене су мере енергетске ефикасности на све три грађевине. Ипак, нису реализоване активности код других установа, па је даље у плану реконструкција Основне школе „13.октобар” са доградњом котларнице.

2.5.5.4. Анализа проблема - Школа за музичке таленте у Ћуприји

Школа за музичке таленте у Ћуприји је установа интернатског типа са статусом уникатне националне јавне школе и за њен рад средства се обезбеђују из буџета Републике.

Ову установу похађају ђаци узраста од 6 до 18 година који у школи живе од септембра до јуна месеца, а неретко и током лета, уколико имају наступе или летње семинаре. Зато је поред врхунског музичког образовања, овим младим талентима неопходно обезбедити и квалитетне услове за развој и боравак у школи.

Као неизоставне проблеме запослени истичу дотрајали систем грејања који је неопходно заменити новим и замену столарије у делу објекта где није замењена. Такође, као проблеме наводе недостатак фискултурне сале и неуређено дејче игралиште. Поред наведеног, потребно је сређивање отворене сцене -амфитеатра око објекта школе, за наступе и фестивале који се одржавају у летњим месецима.

Школа нема концертну дворану, али за своје наступе у Ћуприји, користи концертну салу Основне музичке школе „Душан Сковран”.

2.5.5.5. Анализа проблема Основне музичке школе „ Душан Сковран”

Основна музичка школа „Душан Сковран” је у 2019. години комплетно енергетски реконструисана. Ова установа је опремљена и новим инструментима, док су постојећи поправљени и сервисирани.

Оно што је остало незавршено и што би требало средити у наредном периоду јесте реконструкција концертне сале, хола и сутеренских просторија.

2.5.5.6. Анализа проблема у области културног туризма

И поред богатих ресурса општина не искориштава све могућности у развоју културног туризма. Потребно је радити на додатном промовисању културне понуде, повећању иновативности и мултисекторском приступу у креирању

програма и културне понуде, побољшању информисаности и потенцијалних посетилаца.

Културне активности потребно је развијати кроз упознавање туриста са историјском, архитектонском и културном епохом, укључујући посете културним добрима, музеју и археолошким ископинама на територији општине Ћуприја, као и кроз учествовање у манифестационим активностима, изложбама локалних уметника и сл., а све ради промовисања и стварања позитивног имиџа града.

3. SWOT АНАЛИЗА

SWOT анализа (интерна и екстерна самопроцена) је методолошки алат у циљу одређивања конкурентске позиције локалне заједнице. Представља основни улаз за дефинисање циљева и то пре свега део анализе који се односи на слабости, како би се квалитетно испланирали циљеви који ће указивати на начин смањивања или елиминисања тих слабости.

Практичност и веома широку применљивост ове анализе обезбеђује јој њена једноставност представљена матрицом 2 x 2 у којој се налазе и четири саставна елемента SWOT анализе укључујући снаге, слабости, шансе и претње.

Снаге су фактори који једном подручју дају предност. Слабости су с друге стране фактори који представљају препреке за развој локалне заједнице. Шансе су екстерне прилике које треба искористити, док претње означавају негативан екстерни фактор који треба неутралисати.

Идентификовани су следећи елементи SWOT анализе:

Табела 18, SWOT анализа

Снаге	Слабости
– Богато културно-историјско наслеђе/ Културно историјски споменици: Спомен парк на Иванковцу, споменик кнезу Лазару на улазу у Ћуприју, легат Душана Матића – Културни догађаји и манифестације: Фестивал музичке изузетности Ravanelius, манифестација Матићеви дани (40 година), Културно лето у организацији Установе културе „Ћуприја“, концерт Школе за музичке таленте, традиционално обележавање Видовданских дана – Установе културе и организације: две музичке школе, библиотека (легат Душана Матића), ископине римског града у дворишту музеја – Добра међусекторска сарадња у области туризма, културе, привреде, спорта и образовања – Развијена публика за све врсте уметности	– Неискоришћен простор и објекти руинирани или у лошем стању: објекат некадашњег Дома културе „Синђелић“, садашња галерија УКЋ је у процесу реституције, запуштеност културно-историјских споменика у селима, стање зграде Музеја „Horreum Margi - Равно“ Ћуприја, неискоришћен простор Коларчеве задужбине који је намењен култури, потреба за реконструкцијом простора легата Душана Матића (репарација намештаја и издвајање просторне целине при библиотеци) – Недовољно улагање у истраживања и промоцију културно-историјског наслеђа – Недовољно издвајања у буџету ЈЛС за пројекте из области културе и уметности – Недостатак специфичности културног идентитета – Непостојање пројектно - техничке документације за многе локалитете и

кроз активности које реализују све установе културе – Активности удружења грађана и клубова у области културе: градски хор, градско позориште, културно-уметничка друштва (1 градско и 4 сеоска: Сење, Вирине, Крушар и Исаково), Завичајни клуб ликовних уметника Ћуприје, Школа глуме при Установи културе „Ћуприја“, Књижевни клуб „Душан Матић“ Ћуприја – Постојање археолошких локалитета – Велики потенцијали за развој историјског туризма – Неговање уметности и креативности (изложбе слика, концерти, књижевни клуб, мурал на улазу у Ћуприју) – Очување културно историјског наслеђа кроз научно истраживачки рад и публикацију локалних научних радова – Постојећи просторни капацитети (Обновљени домови културе у 3 највећа села, летња позорница у парку поред Мораве, зграда Коларчеве задужбине у главној улици за реализацију културних активности) – Сарадња институција културе са свим установама образовања	објекте важне за развој културе и туризма и очување културно-историјског наслеђа – Недовољна развијеност свести локалног становништва о културно-историјском наслеђу и туристичким потенцијалима – Непостојање централног регистра публике; неправовремено и неадекватно обавештавање публике о културним догађајима – Недовољна повезаност културних институција са сличним установама у другим градовима и у иностранству – Слаба организација културних манифестација – Непостојање архива Ћуприје – Неразвијена сарадња ученичких парламената са установама / институцијама културе – Недовољна промоција потенцијала Ћуприје на националном и међународном нивоу; недовољна видљивост културно-историјских споменика – Одсуство културних дешавања у руралним срединама
Шансе	Претње
– Развој регионалних и међународних пројеката и понуда – Фондови министарстава и међународни фондови – Подршка надлежних министарстава – Коришћење средстава донаторских организација – Постојање националних стратегија – Умрежавање са сродним установама из региона из области образовања, културе и спорта – Оснивање едукативног центра за младе таленте у оквиру археолошког	– Политичка и економска нестабилност – Споро решавање административних процедура сагласности од државних предузећа – Миграције становништва, одлив младих и квалитетних кадрова – Забране запошљавања у јавном сектору – Гравитирање публике ка већим културним центрима – Мере против пандемије погађају публику свих јавних догађаја

локалитета

- Конституисање омладинског позоришта
- Сарадња са Чешком Републиком
- Дигитализација културно-историјског наслеђа
- Сарадња ученичких парламената са установама / институцијама културе
- Пројекат новог моста
- Развој мобилне апликације која ће објединити културну понуду на територији града Ћуприје
- Спроведена истраживања постојећих археолошких локалитета
- Институционално повезивање са установама исте или сличне намене ради сарадње на различитим пројектима
- Обележавање културно-историјских објеката у граду и ближој околини

Бодовање SWOT анализе

Након израђене SWOT анализе, спроведена је класификација и приоритетизација слабости и снага што представља основу за дефинисање циљева и мера Плана развоја културе општине Ћуприја.

Критеријуми који су коришћени за одређивање приоритетних слабости и снага:

- Да ли слабост показује растући, опадајући или привремени тренд?
- Колико дуго има утицај и када се појавила?
- Да ли је утицај снажан или не?
- Да ли је могуће контролисати тај утицај?

Културно наслеђе – снаге

- Богато културно-историјско наслеђе/ Културно историјски споменици: Спомен парк на Иванковцу, споменик кнезу Лазару на улазу у Ћуприју, легат Душана Матића
- Културни догађаји и манифестације: Фестивал музичке изузетности Ravelius, манифестација Матићеви дани (40 година), Културно лето у организацији Установе културе „Ћуприја“, концерт Школе за музичке таленте, традиционално обележавање Видовданских дана
- Активности удружења грађана и клубова у области културе: градски хор, градско позориште, културно-уметничка друштва (1 градско и 4 сеоска: Сење, Вирине, Крушар и Исаково), Завичајни клуб ликовних уметника Ћуприје, Школа глуме при Установи културе „Ћуприја“, Књижевни клуб „Душан Матић“ Ћуприја
- Велики потенцијали за развој историјског туризма
- Очување културно-историјског наслеђа, кроз научно истраживачки рад и публикацију локалних научних радова

Културно наслеђе – слабости

- Неискоришћен простор и објекти руинирани или у лошем стању: објектат некадашњег Дома културе „Синђелић“, садашња галерија УКЋ је у процесу реституције, запуштеност културно-историјских споменика у селима, стање зграде Музеја „Hortum Margi - Равно“ Ћуприја, неискоришћен простор Коларчеве задужбине који је намењен култури, потреба за реконструкцијом простора легата Душана Матића (репарација намештаја и издвајање просторне целине при библиотеци);
- Недовољно улагање у истраживања и промоцију културно-историјског наслеђа;
- Недовољно издвајања у буџету ЈЛС за пројекте из области културе и уметности
- Непостојање пројектно-техничке документације за многе локалитете, објекте важне за развој културе и туризма и очување културно-историјског наслеђа
- Недовољна развијеност свести локалног становништва о културно-историјском наслеђу и туристичким потенцијалима
- Недовољна промоција потенцијала Ћуприје на националном и међународном нивоу; недовољна видљивост културно-историјских споменика

Савремено стваралаштво – снаге

- Културни догађаји и манифестације: Фестивал музичке изузетности Ravelius, манифестација Матићеви дани (40 година), Културно лето у организацији Установе културе „Ђуприја“, концерт Школе за музичке таленте, традиционално обележавање Видовданских дана;
- Установе културе и организације: две музичке школе, библиотека (легат Душана Матића), ископине римског града у дворишту музеја
- Развијена публика за све врсте уметности кроз активности које реализују установе културе
- Активности удружења грађана и клубова у области културе: градски хор, градско позориште, културно-уметничка друштва (1 градско и 4 сеоска: Сење, Вирине, Крушар и Исаково), Завичајни клуб ликовних уметника Ђуприје, Школа глуме при Установи културе „Ђуприја“, Књижевни клуб „Душан Матић“ Ђуприја
- Неговање уметности и креативности (изложбе слика, концерти, књижевни клуб, мурал на улазу у Ђуприју)
- Постојећи просторни капацитети (Обновљени домови културе у 3 највећа села, летња позорница у парку поред Мораве, зграда Коларчеве задужбине у главној улици за реализацију културних активности)

Савремено стваралаштво – слабости

- Неискоришћен простор и објекти руинирани или у лошем стању: објект некадашњег Дома културе „Синђелић“, садашња галерија УКЋ је у процесу реституције, запуштеност културно-историјских споменика у селима, стање зграде Музеја „Hortem Margi - Равно“ Ђуприја, неискоришћен простор Коларчеве задужбине који је намењен култури, потреба за реконструкцијом простора легата Душана Матића (репарација намештаја и издвајање просторне целине при библиотеци)
- Недостатак специфичности културног идентитета
- Непостојање централног регистра публике; неправовремено и неадекватно обавештавање публике о културним догађајима
- Недовољна повезаност културних институција са сличним установама у другим градовима и у иностранству
- Одсуство културних дешавања у руралним срединама

Резултати ове фазе приказани су у табели приоритетних слабости и снага.

Доминантне СНАГЕ	Приоритетне СЛАБОСТИ
Богато културно-историјско наслеђе/ Културно историјски споменици: Спомен парк на Иванковцу, споменик кнезу Лазару на улазу у Ћуприју, легат Душана Матића	Неискоришћен простор и објекти руинирани или у лошем стању: објекат некадашњег Дома културе „Синђелић“, садашња галерија УКЋ је у процесу реституције, запуштеност културно-историјских споменика у селима, стање зграде Музеја „Horreum Margi - Равно“ Ћуприја, неискоришћен простор Коларчеве задужбине који је намењен култури, потреба за реконструкцијом простора легата Душана Матића (репарација намештаја и издвајање просторне целине при библиотеци)
Културни догађаји и манифестације: Фестивал музичке изузетности Ravanelius, манифестација Матићеви дани (40 година), Културно лето у организацији Установе културе „Ћуприја“, концерт Школе за музичке таленте, традиционално обележавање Видовданских дана	Недовољно улагање у истраживања и промоцију културно-историјског наслеђа; Недовољно издвајања у буџету ЈЛС за пројекте из области културе и уметности
Установе културе и организације: две музичке школе, библиотека (легат Душана Матића), ископине римског града у дворишту музеја	Недостатак специфичности културног идентитета
Добра међусекторска сарадња у области туризма, културе, привреде, образовања и спорта	Непостојање пројектно - техничке документације за многе локалитете, објекте важне за развој културе и туризма и очување културно-историјског наслеђа
Развијена публика за све врсте уметности кроз активности које реализују све установе културе	Недовољна развијеност свести локалног становништва о културно-историјском наслеђу и туристичким потенцијалима

4. ВИЗИЈА

Визија нам даје осећај усмерења и води нас ка остварењу и реализацији зацртаних циљева. Представља слику о томе како желимо да развој културе изгледа у будућности.

Да би визија била квалитетна треба да описује шта доноси будућност, да даје виђење шта желимо постићи у наредном периоду.

Визија развоја културе општине Ћуприја је резултат прикупљаних података и препознаје основне развојне приоритете до 2029. године.

Визија културног развоја општине Ћуприја

Општина Ћуприја је атрактивна културна локација, инфраструктурно и урбано уређена у коју људи радо долазе због богатог културног програма и савременог уметничког стваралаштва. Центар је музичког образовања и промовисања културног наслеђа са интезивним, континуираним и усклађеним културним и уметничким развојем.

5. ЦИЉЕВИ ПЛАНА РАЗВОЈА КУЛТУРЕ ОПШТИНЕ ЋУПРИЈА

Планом развоја културе општине Ћуприја 2022-2029., утврђени су циљеви које реализацијом предвиђених мера треба постићи. Нагласак је на идентификацији најважнијих развојних аспеката у области културног развоја у општини Ћуприја.

Дефинисан је 1 општи и 5 посебних циљева:

Општи циљ	Унапређена улога културе у животу становника општине Ћуприја
Посебан циљ 1	Механизам финансирања у култури је побољшан кроз подршку систему улагања и кроз унапређење кадровских и техничких капацитета
Посебан циљ 2	Културна инфраструктура и заштита културно-историјског наслеђа је унапређена и побољшана
Посебан циљ 3	Побољшан квалитет садржаја и културних понуда уз равноправно учешће свих грађана у културном животу Ћуприје
Посебан циљ 4	Унапређена међуресорна, регионална и међународна размена и сарадња у области културе
Посебан циљ 5	Унапређен систем дигитализације и промоције у култури

6. ЦИЉЕВИ И МЕРЕ

Планом развоја културе општине Ћуприја, дефинисани су циљеви и мере за реализацију планираних активности. На основу чл. 13. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС” бр. 30/18) и претходно обрађених анализа дефинисан је један општи и пет посебних циљева. Циљеви Плана развоја културе општине Ћуприја 2022-2029. подразумевају свеобухватни развој сектора културе и усаглашени су са циљевима Стратегије развоја културе Републике Србије од 2020 до 2029. године, као и са УН Агендом 2030 и циљевима одрживог развоја.

Општи циљ Плана развоја културе општине Ћуприја

Унапређена улога културе у животу становника општине Ћуприја

За праћење остварења општег циља Плана развоја културе општине Ћуприја утврђени су следећи показатељи ефеката:

Показатељи ефеката на нивоу општег циља

Показатељ 1. Стопа унапређености кадровских и техничких капацитета и финансирања у култури

Почетна вредност (2021): 3.60%

Циљана вредност (2029): 5.60%

Извор верификације: Одлука о завршном рачуну; Извештаји установа културе

Показатељ 2. Стопа унапређене културне инфраструктуре

Почетна вредност (2022): 10%

Циљана вредност (2029): 62% од планираних активности

Извор верификације: Установе културе; Одлука о завршном рачуну;

Показатељ 3. Стопа побољшања квалитета садржаја, културне понуде и равноправног учешћа

Почетна вредност (2019): 12%

Циљана вредност (2029): 80% од планираних активности

Извор верификације: Установе културе; Одлука о завршном рачуну;

Показатељ 4. Удео унапређености међуресорне, регионалне и међународне културне размене и сарадње

Почетна вредност (2022): 50%

Циљана вредност (2029): 85% од планираних активности

Извор верификације: Установе културе;

Показатељ 5. Удео унапређености дигитализације и промоције

Почетна вредност (2022): 20%

Циљана вредност (2029): 70% од планираних активности

Извор верификације: Установе културе;

Општи циљ, разрађен је кроз пет посебних циљева и дванаест мера што је детаљније дефинисано Акционим планом за спровођење Плана развоја културе општине Ћуприја. Акционим планом поред показатеља ефекта на нивоу општег циља, прецизирани су и показатељи исхода на нивоу посебних циљева, показатељи резултата на нивоу мера, као и период спровођења, процена финансијских средстава потребних за реализацију сваке од мера, извор из којих се та средства обезбеђују, планиране активности и почетне и циљане вредности (стр.113-136).

Посебни циљеви усмерени су на побољшање финансирања у култури, на унапређење културне инфраструктуре, унапређење културне понуде и културних садржаја, унапређење међуресорне и међународне сарадње, као и на промоцију и дигитализацију.

Посебан циљ 1., усмерен је на јачање институционалних капацитета и система финансирања у култури. Оријентисан ка институционалном јачању установа културе, али и ка унапређењу система улагања у културу.

Посебан циљ 1.

Механизам финансирања у култури је побољшан кроз подршку систему улагања и кроз унапређење кадровских и техничких капацитета

За остварење овог циља дефинисане су три мере које си усмерене ка повећању буџета, унапређењу кадровских капацитета, унапређењу просторних и техничких капацитета и система улагања у културу.

Мера 1.1.

Развој кадровских капацитета и система финансирања у култури

Мера 1.1. предвиђа унапређење кадровских и техничких капацитета и побољшање система финансирања у култури кроз институционално-организационе, регулаторне и информативно-едукативне врсте мера.

Услед ограничења запошљавања у јавном сектору, установе културе суочавају се са проблемом недостатка стручних кадрова. Ови недостаци могу се ублажити унапређењем система финансирања у култури и континуираним усавршавањем менаџмента, запослених и ангажовањем спољних стручних сарадника. Акционим планом предвиђене су едукације за менаџмент у култури, едукације кадрова за аплицирање код различитих финансијера и фондова, лиценциране обуке за запослене у установама културе итд.

Мера 1.2.

Побољшање просторних и техничких капацитета у установама културе

Како би се омогућило ефикасно обављање делатности у области културе и обезбедило правилно чување уметничких предмета, посебно музејске и библиотечке грађе, неопходна је добра техничка опремљеност и адекватан простор у установама културе.

Мера 1.2. усмерена је на побољшање просторних и техничких капацитета у установама културе, образовним установама, сеоским домовима културе и њено достизање подразумева остваривање активности које су усмерене ка унапређењу постојећих просторних и техничких капацитета.

Основне активности које је потребно решавати спроводиће се кроз средњорочно планирање и обухватиће адаптацију простора легата Душана Матића, набавку витрина за експонате у музеју, набавку полица за књиге у библиотеци, замену старог система грејања новим у Школи за музичке таленте, као и замену столарије у делу објекта где није замењена. Кроз ову меру ће се планирати и техничко опремање објеката у сеоским домовима културе, а предвиђене активности и додатне акције спроводиће се кроз акциони план.

Трећа мера овог циља усмерена је на унапређење система улагања у културу.

Мера 1.3.

Унапређење система улагања у културу

Акционим планом, предвиђено је успостављање система за праћење економских ефеката у култури, финансијска подршка локалним удружењима, формирање конкурса за унапређење система финансирања и остале активности за унапређење система улагања у културу.

Допринос реализацији циљева одрживог развоја Агенде 2030

4. КВАЛИТЕТНО ОБРАЗОВАЊЕ⁵²

4.3 До 2030. обезбедити једнаку доступност приступачног и квалитетног стручног образовања на свим нивоима, укључујући и универзитетско, за све жене и мушкарце

4.4. До 2030. значајно повећати број младих и одраслих који имају одговарајуће вештине, укључујући техничке и стручне, за запошљавање, адекватне послове и предузетништво

8. ДОСТОЈАНСТВЕН РАД И ЕКОНОМСКИ РАСТ

8.5. Пуна и продуктивна запосленост и достојанствен рад за све жене и мушкарце

Посебан циљ 2:

Културна инфраструктура и заштита културно-историјског наслеђа је унапређена и побољшана

Посебан циљ 2, усмерен је на развој, реконструкцију и санацију културне инфраструктуре, археолошка ископавања и израду пројектно-техничке документације за пројекте у култури. Достицање овог циља, подразумева спровођење активности кроз планско улагање у одржавање објеката културе, унапређење културне инфраструктуре и заштите културног наслеђа.

Основни проблеми у овом домену, које је потребно решавати у наредном периоду обухватају реконструкцију и уређење објекта Музеја „Horreum Margi - Равно” Ћуприја, решавање статуса Дома културе „Синђелић”, реконструкције сеоских домова културе, реконструкцију објекта библиотеке, реконструкцију концертне сале, школских објеката, задужбина и сл.

Две мере предвиђене су за реализацију овог циља: унапређење културне инфраструктуре и заштита и ревитализација културно-историјског наслеђа.

Мера 2.1.

Унапређење културне инфраструктуре

⁵² United Nation Serbia, The 2030 Agenda for Sustainable Development/Sustainable Development Goal 4, Quality Education, 2021., Доступно на: <https://serbia.un.org/en/sdgs/4>. [Приступљено 25. марта 2022.].

Реализација ове мере подразумева континуирану реконструкцију културне инфраструктуре. Средњорочним планом предвиђена је реконструкција градског трга, реконструкција објекта и кровне конструкције библиотеке, потребне санације образовних институција, изградња пута Сење-Иванковац (Манастир Раваница/Парк на Иванковцу), реконструкција концертне сале, објекта Коларчеве задужбине и реконструкције објеката домова културе у руралним срединама.

Мера 2.2.

Заштита и ревитализација културно-историјског наслеђа

Кроз средњорочно планирање, реализација мере 2.2. обухвата активности археолошких ископавања и истраживања на локалитету Horreum Margi, наставак археолошких истраживања неолитских насеља Стублине и Краљево поље, санацију бедема Манастира Раванице, реконструкцију објекта Коларчеве задужбине, реконструкцију куће народног хероја Миодрага Новаковића Џуџе, захршетак пројектно-техничке документације за музеј и изградњу североисточне куле римског града Horreum Margi.

Допринос реализацији циљева одрживог развоја Агенде 2030

11. ОДРЖИВИ ГРАДОВИ И ЗАЈЕДНИЦЕ⁵³

11.4. Заштити светску културну и природну баштину

Посебан циљ 3.

Побољшан квалитет садржаја и културних понуда уз равноправно учешће свих грађана у културном животу Ћуприје

Посебан циљ 3, усмерен је ка унапређењу квалитета садржаја и културних дешавања и равноправног учешћа свих грађана у културном животу Ћуприје. Општина Ћуприја у циљу задовољења културних потреба становника, константно ради на развоју програма, унапређењу садржаја и културне понуде, као и на промоцији културе на ширем нивоу. Како би се остварио овај циљ предвиђене су мере за унапређење квалитета садржаја, унапређење културних понуда и мере за

⁵³ United Nation Serbia, The 2030 Agenda for Sustainable Development/Sustainable Development Goal 11 Sustainable Cities and Communities. 2021., Доступно на: <https://serbia.un.org/en/sdgs/11> [Приступљено 25. марта 2022.].

подстицање и развој културних потреба мештана уз равноправно учешће свих грађана у културном животу Ћуприје.

Мера 3.1.

Унапређење квалитета културних садржаја

Кроз меру 3.1., Акционим планом предвиђено је десет активности, док ће се будући културни садржаји дефинисати наредним средњорочним планирањем. Кроз ову меру у организацији установа културе спроводиће се активности које ће утицати на унапређење и развој манифестација, колонија, изложби и сл.

Мера 3.2.

Унапређење културних понуда

Мера 3.2. усмерена је на унапређење културних понуда кроз организовање позоришних представа, биоскопских пројекција, промоција књига, организовање радионица итд.

Трогодишњим акционим планом у оквиру ове мере испланиране су активности одржавања школе глуме, организовање историјских, документарних, уметничких и тематских изложби, промоције књига, приказивање филмова, организовање позоришних представа, као и постављање инфо табли у виду историјско-архитектонске целине на појединим локацијама у граду попут мостова, паркова и појединих објеката и споменика.

Мера 3.3.

Подстицање културних потреба грађана и равноправног учешћа свих становника у културном животу Ћуприје

Мером 3.3. предвиђено је подстицање равноправног учешћа свих становника у културном животу Ћуприје. Мера је усмерена ка јачању улоге културе у животу свих мештана кроз одржавање креативних и родно равноправних радионица на територији целе општине, а планирана је и анализа културних потреба становника и успостављање система о благовременом обавештавању публике о културним догађајима.

Допринос реализацији циљева одрживог развоја Агенде 2030

5. РОДНА РАВНОПРАВНОСТ

5.b. Повећати употребу иновативних технологија, посебно информационих и комуникационих технологија, како би се промовисало оснаживање жена

5.c. Усвојити и оснажити добру политику за промовисање родне равноправности и оснаживање свих жена и девојчица на свим нивоима

17. ПАРТНЕРСТВОМ ДО ЦИЉА⁵⁴

17.17 Подржати и промовисати делотворна јавна, јавно-приватна партнерства и партнерства цивилног друштва, изграђена на искуствима и стратегијама проналажења ресурса за партнерства.

Посебан циљ 4.

Унапређена међуресорна, регионална и међународна размена и сарадња у области културе

За унапређење сектора културе, значајна је међуресорна сарадња са организацијама цивилног друштва, али и сарадња са самосталним уметницима, сектором туризма, сектором образовања, социјалне заштите и привреде. Сарадња са привредом и туризмом омогућила би диверзификацију извора финансирања културе, док би подршка организацијама цивилног друштва ојачала културну сцену и промовисала културу на локалном, националном и међународном нивоу.

Посебан циљ 4., предвиђа меру за јачање међуресорне и међусекторске сарадње и меру за јачање међународне сарадње и сарадње са дијаспором.

Мера 4.1.

Јачање међуресорне и међусекторске сарадње

Активности у оквиру мере 4.1., спроводиће се кроз развијање сарадње са организацијама цивилног друштва, са појединцима у култури, образовним

⁵⁴ United Nation Serbia, The 2030 Agenda for Sustainable Development/ Sustainable Development Goal 17 Partnerships for the Goals, 2021., Доступно на: <https://serbia.un.org/en/sdgs/17> . [Приступљено 25. марта 2022.].

установама, туристичком организацијом, привредом и осталим чиниоцима важним за развој активности у области културе. Ова мера обухвата активности организовања сајма образовања, учешће на радионицама за стицање традиционалних заната, подршку креативним појединцима и организацијама, сарадњу на развоју креативности код омладине и сл.

Мера 4.2.

Јачање међународне сарадње и сарадње са дијаспором у области културе

Мера 4.2. усмерена је ка промовисању и јачању међународне сарадње и сарадње са дијаспором у области културе. Развој међународне сарадње усмерен је ка унапређењу сарадње са побратимским општинама у иностранству и њиховим установама културе и ка развоју пријатељских односа у региону и шире, док је сарадња са дијаспором усмерена ка унапређењу и очувању традиције и културно-уметничког стваралаштва.

Допринос реализацији циљева одрживог развоја Агенде 2030

17. ПАРТНЕРСТВОМ ДО ЦИЉА

17.9 Унапредити међународну подршку за примену делотворне и циљане изградње капацитета у земљама у развоју како би се подржали национални планови за примену свих одрживих развојних циљева, између осталог и кроз сарадњу север-југ, југ-југ, односно кроз триангуларну сарадњу

17.16 Унапредити глобално партнерство за постизање одрживог развоја, употпуњено вишестраним партнерствима које мобилишу и деле знања, стручност, технологију и финансијска средства, како би се пружала подршка за постизање циљева одрживог развоја у свим земљама, а посебно у земљама у развоју

17.17 Подржати и промовисати делотворна јавна, јавно-приватна партнерства и партнерства цивилног друштва, изграђена на искуствима и стратегијама проналажења ресурса за партнерства.

Посебан циљ 5.

Унапређен систем дигитализације и промоције у култури

Посебан циљ 5, орјентисан је ка унапређењу система дигитализације и промоције у култури. У складу са општим трендом, ЈЛС Ћуприја почела је са улагањима у

савремене дигиталне алате и промоцију. Неки од примера добре праксе обухватају виртуелну туру Музеја „Horreum Margi-Равно” Ћуприја и „Изложбу проширене стварности античког града Horreum Margi”, као и креирану мобилну апликацију општине Ћуприја за извештавање грађана о актуелностима у општини.

Посебан циљ 5, разрађен је кроз две мере које су усмерене ка дигитализацији података културног наслеђа и савременог стваралаштва, као и ка промоцији и дигиталном маркетингу.

Мера 5.1.

Дигитализација података културног наслеђа и савременог стваралаштва

Мера 5.1. обухвата унапређење дигитализованог културног наслеђа и савременог стваралаштва, чување културног наслеђа путем дигитализације, стварање нове и допуну постојеће дигитализоване грађе и постављање дигитализованог материјала преко портала установа културе у општини Ћуприја. Планиране активности укључују дигитализацију старих фотографија, дигитално архивирање локалног часописа, дигитализацију књижног фонда, некњижне грађе итд.

Мера 5.2.

Промоција и дигитални маркетинг

Због разноврсних садржаја, дигитални маркетинг је неизоставан елемент у раду културних установа.

Мера 5.2. обједињује промоцију и дигитални маркетинг и кроз активности предвиђене средњорочним планом, обухвата израду изложбених каталога и е-билтена, мобилну апликацију за промоцију културних садржаја, израду каталога манифестација и препознате специфичности културног идентитета.

Спровођење мера за испуњење овог посебног циља, имаће позитивне ефекте на повећање транспарентности промоције културе у Ћуприји.

6.1. Табеларни приказ циљева, мера и активности

ОПШТИ ЦИЉ	ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ	МЕРЕ	АКТИВНОСТИ
Унапређена улоге културе у животу становника општине Ђуприја	1. Механизам финансирања у култури је побољшан кроз подршку систему улагања и кроз унапређење кадровских и техничких капацитета	1.1.Развој кадровских капацитета и система финансирања у култури	- Повећање буџета за трошкове стручног усавршавања запослених - Запошљавање стручног кадра - Едукације за запослене који обављају послове у области културе, за писање пројеката - Обука за запослене у библиотеци за добијање лиценце за дигитализацију библиотечко-информационе грађе - Обука „Менаџмент у култури” - Курс енглеског језика за запослене у установама културе
		1.2.Побољшање просторних и техничких капацитета у установама културе	- Допуњавање књижног фонда библиотеке - Набавка полица за књиге у библиотеци - Адаптација и сређивање легат собе Душана Матића - Набавка витрина за експонате, музеј - Замена старог система грејања, новим у ШЗМТ - Замена столарије у делу објекта где није замењена у ШЗМТ - Регулација напона и система грејања у Дому културе у селу Крушар
		1.3. Унапређење система улагања у културу	- Дефинисање листе капиталних пројеката у култури - Успостављање система за праћење економских ефеката у култури - Финансијска и техничка подршка локалним удружењима за пројекте у области културе - Унапређење конкурса ЈЛС за улагање у културу
	2. Културна инфраструктура и заштита културно-историјског наслеђа је унапређена и побољшана	2.1. Унапређење културне инфраструктуре	- Реконструкција трга Стефана Првовенчаног - Реконструкција Дома културе у селу Супска, 2.фаза - Реконструкција објекта и кровне конструкције Народне библиотеке „Душан Матић” - Израда пројектно-техничке документације за реконструкцију концертне сале, хола и сутеренских просторија у ОМШ „Душан Сковран” - Реконструкција концертне сале, хола и сутеренских просторија у ОМШ „Душан Сковран” - Пут Сење-Иванковац (Манастир Раваница – Спомен парк Иванковац) - Реконструкција ОШ 13.октобар са доградњом котларнице

			- Реконструкција и опремање старе школе у Старом селу у етно објекат - Реконструкција Дома културе у селу Влашка
		2.2. Заштита и ревитализација културно-историјског наслеђа	- Наставак истраживања на локалитету Стублине и Краљево поље - Наставак ископавања на локалитету Horreum Margi - Санација бедема Манастира Раванице и наставак радова на санацији источног гребена у делу од Донжон куле до економске капије - Израда пројектно-техничке документације за реконструкцију објекта Коларчеве задужбине - Реконструкција објекта Коларчеве задужбине - Реконструкција куће народног хероја Миодрага Новаковића Џуџе - Завршетак пројектно-техничке документације за уређење музеја и изградњу североисточне куле римског града Horreum Margi
	3. Побољшан квалитет садржаја и културних понуда уз равноправно учешће свих грађана у културном животу Ћуприје	3.1. Унапређење квалитета културних садржаја	- Манифестација „Матићеви дани” - Културно лето - Фестивал музичке изузетности Ravanelius - Видовданске свечаности - Музеји за 10 - Изложба слика великана српске уметничке сцене 20. века - Годишња колективна изложба ћупријских уметника - Ћуприја будна уз књигу - Обележавање Боја на Иванковцу - Ликовна колонија
		3.2. Унапређење културних понуда	- Организовање позоришних представа - Одржавање школе глуме - Организовање биоскопских пројекција - Одржавање историских, уметничких и тематских изложби - Промоције књига - Увођење инфо табли
		3.3. Подстицање културних потреба грађана и равноправног учешћа свих становника у културном животу Ћуприје	- Организовање радионица за жене у руралним срединама - Спровођење истраживања културних потреба становника општине Ћуприја - Успостављање система о правовременом обавештавању публике о културним догађајима

	4. Унапређена међуресорна, регионална и међународна размена и сарадња у области културе	4.1. Јачање међуресорне и међусекторске сарадње	- Радионице за стицање практичних знања и традиционалних заната - НОУ фест, сајам образовања - Развијање сарадње ученичких парламената са установама културе и КЗМ - Подршка креативним појединцима и организацијама - Изложба радова ученика средњих уметничких школа - Изложба уметничких радова студената
		4.2. Јачање међународне сарадње и сарадње са дијаспором у области културе	- Интернационални фестивал фолклора - Организовање посета за запослене у установама културе побратимским градовима (Добој, Цеље) - Дани дијаспоре - Фолклорна окупљања у руралним срединама - Тематска изложба интернационалног карактера
	5. Унапређен систем дигитализације и промоције у култури	5.1. Дигитализација података културног наслеђа и савременог стваралаштва	- Дигитализација старих фотографија - Дигитално архивирање Моравских гласника - Дигитализација културног наслеђа и постављање дигитализованог материјала преко портала установа културе - Дигитализација књижног фонда и некњижне грађе
		5.2. Промоција и дигитални маркетинг	- Препознате специфичности културног идентитета - Промоција културних садржаја/мобилна апликација - Израда каталога манифестација - Израда изложбених каталога и билтена

Табела 18, Приказ циљева и мера Плана развоја културе општине Ћуприја

7. ОКВИР ЗА СПРОВОЂЕЊЕ, ПРАЋЕЊЕ, ИЗВЕШТАВАЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПЛАНА РАЗВОЈА КУЛТУРЕ ОПШТИНЕ ЋУПРИЈА

За потребе спровођења Плана развоја културе општине Ћуприја, успоставиће се одговарајући институционални оквир, који подразумева праћење спровођења, извештавање и вредновање постигнутих учинака.

Одељење за друштвене делатности, привреду и локални економски развој општине Ћуприја имаће улогу координатора и биће задужено за одржавање комуникације са установама и организацијама које су носиоци мера и активности, да од њих прибавља извештаје и информације о спровођењу мера и активности, дискутује о оствареним резултатима и идентификованим проблемима, проверава да ли су планови усаглашени са мерама и циљевима у Плану развоја, извештава општинско веће о реализацији плана и обавља административно-техничке послове.

Носиоце мера и активности чине установе културе и други актери под чију надлежност потпадају активности у вези са мерама дефинисаним у Плану развоја, службе општине, установе предузећа и организације чији је оснивач општина.

Носиоци мера и активности имају одговорност да у своје планове рада (и финансијске планове) уврсте утврђене мере и активности за чије спровођење су одговорни да их спроводе, извештавају Одељење за друштвене делатности, привреду и локални економски развој о резултатима спровођења тих мера и активности, утврде евентуалне проблеме у спровођењу мера и предложи опције за решавање тих проблема.

Општинско веће пратиће процес спровођења на основу достављених извештаја, одлучивати о предлозима за решавање установљених проблема у спровођењу Плана и предлагати евентуалне ревизију Плана и установљавање нових циљева и мера.

7.1. Спровођење Плана развоја културе општине Ћуприја

План развоја културе општине Ћуприја биће операционализован кроз израду годишњих планова носиоца мера и извршавање акционог плана развоја културе општине Ћуприја.

7.2. Вредновање постигнутих учинака Плана развоја културе општине Ћуприја

Вредновање учиника Плана развоја културе спроводиће се средњорочно, по потреби и једном годишње, на начин да се прикупљени подаци и информације добијени током спровођења плана, анализирају и упоређују. Вредновање ће се спроводити ради:

- Оцене релевантности, ефикасности, ефективности и одрживости мера садржаних у плану развоја,
- Утврђивања степена промене који је настао спровођењем мера из Плана и степена достизања приоритетних циљева, а све у циљу преиспитивања и унапређења Плана развоја културе, односно утврђивања потребе за његовом ревизијом и бољим планирањем. Ова врста анализе представља заправо накнадну (ex-post) анализу ефеката Плана развоја.

Податке и информације за потребе вредновања, установе и организације одговорне за спровођење мера из Плана развоја достављаће Одељењу за друштвене делатности, привреду и локални економски развој општине Ћуприја као Координатору спровођења, праћења и вредновања учинака Плана развоја. Такође, користиће се у анализама и други подаци и информације, прибављени из осталих извора, који могу бити од користи за бољу процену учинака Плана.

7.3. Извештавање о спровођењу и постигнутим учинцима Плана развоја културе општине Ћуприја

За прикупљање информација о реализацији плана на годишњем нивоу и припрему нацрта годишњег извештаја о спровођењу плана биће задужено Одељење за друштвене делатности, привреду и локални економски развој, општинске управе општине Ћуприја. Нацрт годишњег извештаја о спровођењу упућује се упућује општинском већу на усвајање.

Поред напред наведеног ЈЛС, обавезна је да до 1.марта текуће године извести министарство надлежно за културу о активностима реализованим у оквиру плана развоја културе, као и о средствима издвојеним за ту сврху за претходну годину.⁵⁵

⁵⁵ Закон о култури, „Службени гласник РС”, бр. 72/2009, 13/2016, 30/2016 – испр. и 6/2020, 47/2021 и 78/2021., чл.10, став 3, Доступно на: https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_kulturi.html, [Приступљено 05. априла 2022.]

Извештаји о спровођењу Плана развоја и извештаји о учинцима Плана биће објављивани на званичном сајту општине Ћуприја, најкасније 15 дана од дана усвајања.

7.4. Ревизија Плана развоја

Уколико се након усвајања извештаја о учинцима утврди потреба за ревизијом Плана, истој ће се приступити у складу са процедурама које прописује Закон о планском систему. Одлуку којом се покреће ревизија постојећег Плана, доноси Скупштина општине, а ток поступка за ревизију реализује се по процедури која је прописана правном регулативом.

АКЦИОНИ ПЛАН ЗА ПЕРИОД 2022-2024. ГОДИНЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА РАЗВОЈА КУЛТУРЕ ОПШТИНЕ ЋУПРИЈА 2022-2029.

Акциони план за период 2022-2024. за спровођење Плана развоја културе општине Ћуприја, израђен је у складу са стандардним обрасцем Републичког секретаријата за јавне политике за израду акционих планова за спровођење докумената јавних политика.

Назив:	Акциони план 2022-2024.за спровођење Плана развоја културе општине Ћуприја					
Институција одговорна за праћење и контролу реализације	Општина Ћуприја и установе културе					
Веза:	Стратегија одрживог развоја општине Ћуприја 2019-2024.					
Документ за који је акциони план утврђен:	План развоја културе општине Ћуприја 2022-2028.					
Општи циљ: Унапређена улоге културе у животу становника општине Ћуприја						
Показатељи ефекта на нивоу општег циља	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у последњој години АП	Последња година важења АП
Стопа унапређености кадровских и техничких капацитета и финансирања у култури	%	Одлука о буџету ЈЛС /Извештаји установа културе	3,05%	2019.	4,70% укупних финансијских средстава за област културе и емитовања	2024.
Стопа унапређене културне инфраструктуре	% (0-100)	ЈЛС, УКЋ, Музеј, Библиотека	10%	2022.	42% од планираних активности	2024.
Стопа побољшања квалитета садржаја, културне понуде и равноправног учешћа	% (0-100)	ЈЛС, УКЋ, Музеј, Библиотека	12%	2019.	70% планираних активности	2024.
Удео унапређености међуресорне, регионалне и међународне културне размене и сарадње	% (0-100)	ЈЛС, УКЋ, Музеј, Библиотека	50%	2022.	70%	2024.
Удео унапређености дигитализације и промоције	%	УКЋ, Музеј,	20%	2022.	55%	2024.

	(0-100)	Библиотека				
--	---------	------------	--	--	--	--

Посебан циљ 1. Механизам финансирања у култури је побољшан кроз подршку систему улагања и кроз унапређење кадровских и техничких капацитета

Институција одговорна за координацију и извештавање: ЈЛС Ћуприја, Установе културе у Ћуприји

Показатељ исхода на нивоу посебног циља	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2022.	Циљана вредност у 2023.	Циљана вредност у 2024.
Унапређени кадровски капацитети и система финансирања	Да/не	Извештаји	не	2022.	да	да	да
Унапређени технички капацитети у односу на планиране активности	Да/не	Извештаји	не	2021.	не	да	да
Удео унапређеног система за улагање у културу	%	Извештаји установа културе	3,05%	2019.	4,08	4,30	4,70

Мера 1.1. Развој кадровских капацитета и система финансирања у култури

Институција одговорна за реализацију: ЈЛС Ћуприја, установе културе

Период спровођења: 2022. -2024.				Тип мере: 1.институционално-организациона 2.информативно-едукативна, 3.регулаторна			
Прописи/акти које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:				Одлуку о буџету Општине Ћуприја, Финансијски планови установа културе			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2022.	Циљана вредност у 2023.	Циљана вредност у последњој 2024.
Унапређени кадровски капацитети	%	ЈЛС (Одлука о буџету ЈЛС)	10	2021.	15	17	20
Удео унапређења финансирања у култури	%	ЈЛС (Одлука о буџету ЈЛС)	3,05	2019.	4,08	4,30	4,70

		Установе извештаји					
Број реализованих обука за запослене у установама културе	Бр.	Установе извештаји, ОЦД, ЈЛС	10	2021.	3	13	14

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2022.	У години 2023.	У години 2024.
Буџет општине Ђуприја	1201	50	100	100

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						2022	2023	2024
1.1.1.Повећање буџета за трошкове стручног усавршавања запослених	Музеј, УКЋ, Библиотека	ЈЛС	2024.	ЈЛС	1201-0001	50	85	85
1.1.2.Запошљавање стручног кадра	Музеј, УКЋ	ЈЛС	2024.	ЈЛС	1201-0001	-	Износ ће бити утврђен у години планирања буџета	Износ ће бити утврђен у години планирања буџета
1.1.3.Едукације за запослене који обављају послове у области културе, за писање пројеката	ЈЛС	РЕДАСП	2023.	ЈЛС	-	-	Обуку ће организовати Регионална агенција кроз уговорене обавезе са општином	-

1.1.4.Обука за запослене у библиотеци за добијање лиценце за дигитализацију библиотечко-информационе грађе	Народна библиотека „Душан Матић”	Народна библиотека Србије	2023.	ЈЛС	1201-0001	-	Бесплатна обука, нису урачунати трошкови пута и смештаја	-
1.1.5. Обука „Менаџмент у култури”	Установа културе, библиотека, музеј	ЈЛС/ОЦД	2024.	ЈЛС	1201-0001	-	Износ ће бити утврђен у години планирања	Износ ће бити утврђен у години планирања
1.1.6. Курс енглеског језика за запослене у установама културе	УКЋ, ТООЋ, Библиотека, Музеј, ЈЛС	Школа страних језика	2023/2024.	ЈЛС	1201-0001	-	15 (по лицу)	15 (по лицу)

Мера 1.2. Побољшање просторних и техничких капацитета у установама културе							
Институција одговорна за реализацију: Установе културе у Ћуприји							
Период спровођења: 2022.-2024.				Тип мере: институционално-организациона			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:				Усвајање посебног прописа није услов за спровођење ове мере			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2022. години	Циљана вредност у 2023.години	Циљана вредност у последњој години АП
Број спроведених активности на унапређењу просторних и техничких капацитета у установама културе	Бр.	ЈЛС	0	2022.	2	1	3

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2022.	У години 2023.	У години 2024.
Буџет општине Ћуприја	1201, 2004, 0602	700	-	-

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						2022	2023	2024
1.2.1. Допуњавање књижног фонда библиотеке и нематеријалног добра	Библиотека	Министарство културе	2022-	Буџет општине Ћуприја	1201	700	Износ ће бити утврђен у години реализације АП	Износ ће бити утврђен у години реализације АП
1.2.2. Набавка полица за књиге у библиотеци	Библиотека	-	2023.	Буџет општине Ћуприја	1201	-	Износ ће бити утврђен у години реализације АП	Износ ће бити утврђен у години реализације АП
1.2.3. Адаптација и сређивање легата Душана Матића	Библиотека	ЈЛС, Министарство културе	2024.	Буџет општине Ћуприја	1201	-	Износ ће бити утврђен у години реализације АП	Износ ће бити утврђен у години реализације АП
1.2.4. Набавка витрина за експонате	Музеј	-	2023.	Буџет општине Ћуприја	1201	-	Износ ће бити утврђен у години реализације АП	Износ ће бити утврђен у години реализације АП
1.2.5. Замена старог система грејања, новим у ШЗМТ	ШЗМТ	ЈЛС	2024.	ШЗМТ, ЈЛС, Министарство просвете	2004, 0602, република	-	Износ ће бити утврђен у години реализације АП	Износ ће бити утврђен у години реализације АП

1.2.6. Замена столарије у делу објекта Школе за музичке таленте, где није замењена	ШЗМТ	ЈЛС	2024.	ЈЛС, Министарство просвете	2004, 0602, република	-	Износ ће бити утврђен у години реализације АП	Износ ће бити утврђен у години реализације АП
1.2.7. Регулација напона и система грејања у Дому културе у селу Крушар	МЗ/ЈЛС	-	2023.	Буџет општине Ћуприја	0602	-	Износ ће бити утврђен у години реализације АП	Износ ће бити утврђен у години реализације АП

Мера 1.3. Унапређење система улагања у културу

Институција одговорна за реализацију: ЈЛС Ћуприја / Установе културе у Ћуприји

Период спровођења: 2022.-2024.

Тип мере: 1.информативно-едукативна, 2.регулаторна, 3.подстицајна

Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:

Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2022. години	Циљана вредност у 2023.години	Циљана вредност у последњој години АП
Дефинисана листа капиталних/инфраструктурних пројеката у култури	Да/не	Извештаји установе културе и ЈЛС	не	2022.	-	да	-
Успостављен систем за праћење економских ефеката	Да/не	Установе културе	не	2022.	не	не	да
Унапређена финансијска подршка локалним удружењима	Да/не	ЈЛС	да	2022.	7.000	8.000	8.000

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2022.	У години 2023.	У години 2024.

Општина Ћуприја	1201	7000	8000	8000
-----------------	------	------	------	------

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						2022	2023	2024
1.3.1. Дефинисање листе капиталних пројеката у култури	ЈЛС, установе културе	-	2022	Није потребно предвиђање средстава из буџета	-	0	0	0
1.3.2. Успостављање система за праћење економских ефеката у култури	установе културе	-	континуирано	Буџет Општине Ћуприја		-	Износ ће бити утврђен у години реализације активности	Износ ће бити утврђен у години реализације активности
1.3.3. Финансијска и техничка подршка локалним удружењима	ЈЛС	ОЦД	континуирано	Буџет Општине Ћуприја	1201-0003	7.000	7.000	8.000
1.3.4. Формирање конкурса ЈЛС за унапређење система финансирања у култури	ЈЛС	ОЦД	-	Буџет Општине Ћуприја	1201	-	Износ ће бити утврђен у години реализације активности	Износ ће бити утврђен у години реализације активности

Посебан циљ 2. Културна инфраструктура и заштита културно-историјског наслеђа је унапређена и побољшана									
Институција одговорна за координацију и извештавање: ЈЛС Ћуприја/Установе културе									
Показатељ исхода на нивоу посебног циља	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2022.	Циљана вредност у 2023.	Циљана вредност у 2024.		

Удео унапређене културне инфраструктуре и културног наслеђа у односу на предвиђене активности	%	Извештаји Установа културе / ЈЛС	10%	2021.	25%	35%	42%
---	---	----------------------------------	-----	-------	-----	-----	-----

Мера 2.1: Унапређење културне инфраструктуре

Институција одговорна за реализацију: ЈЛС Ћуприја

Период спровођења: 2022. -2024.

Тип мере: јавне инвестиције кроз капиталне и инфраструктурне пројекте

Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:

Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2022.	Циљана вредност у 2023.	Циљана вредност у последњој 2024.
Удео унапређене културне инфраструктуре	%	ЈЛС	10%	2021.	20%	30%	50%

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2022.	У години 2023.	У години 2024.
Буџет општине Ћуприја, Еупро+, Република	1502,0602, 1201, 0701,	72.545	127.119	378.363

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						2022	2023	2024
2.1.1. Реконструкција трга Стефана Првовенчаног	ЈЛС	/	II квартал 2023	Буџет општине Ћуприја	1502-5002	50.500	60.000	0
2.1.2. Реконструкција Дома културе у Супској - 2. фаза	ЈЛС/ УНОПС/ЕУПР	ОЦД, РЕДАСП	III квартал 2023.	Буџет општине Ћуприја	0602-5005	4.430	10.336	0

	О+	ДОО, Дом здравља		УНОПС/ЕУПРО+	0602-5005	16.347	2.884	0
2.1.3. Реконструкција објекта и кровне конструкције Народне библиотеке „Душан Матић”	ЈЛС / Народна библиотека „Душан Матић”		2025.	Буџет општине Ђуприја / суфинансирање	1201	-	Износ ће бити утврђен у години спровођења активности	Износ ће бити утврђен у години спровођења активности
2.1.4. Израда пројектно- техничке документације за реконструкцију концертне сале, хола и сутеренских просторија у ОМШ „Душан Сковран”	ОМШ, ЈЛС ЈЛС /	УКЋ ОМШ „Душан Сковран”	2022. 2024.	Буџет општине Ђуприја	1201	833	-	-
2.1.5. Реконструкција концертне сале, хола и сутеренских просторија у ОМШ „Душан Сковран”				ЈЛС	1201	0		10.705
				Суфинансирање	.		53.899	
2.1.6. Пут Сење – Иванковац (Манастир Раваница / Спомен парк на Иванковцу)	ЈЛС		2025.	ЈЛС, Суфинансирање	0701	/	/	Износ ће бити утврђен у години планирања буџета
2.1.7. Реконструкција ОШ 13.Октобар са доградњом котларнице	ЈЛС	ОШ 13.октобар/	2025.	Канцеларија за управљање јавним улагањима	2003	/	/	Укупно 333.633
2.1.8. Реконструкција и опремање старе школе у Старом селу у етно објекат	ЈЛС	МЗ	I квартал 2023.	-	0101	Процењена вредност је 1.500.000,00 До сада је уtroшено 1.065.765,60	-	-
2.1.9. Реконструкција Дома културе у селу Влашка	ЈЛС/МЗ	-	2025.	-	-	-	-	34.025

Мера 2.2. Заштита и ревитализација културно-историјског наслеђа							
Институција одговорна за реализацију: ЈЛС Ћуприја							
Период спровођења: 2022. -2024.				Тип мере: јавне инвестиције кроз капиталне и инфраструктурне пројекте			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:				Усвајање посебног прописа није услов за спровођење ове мере			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2022.	Циљана вредност у 2023.	Циљана вредност у последњој 2024.
Број ревитализованих и заштићених споменика културе	Бр.	Музеј, Завод за заштиту споменика културе Крагујевац, Археолош. институт	0	2022.	1	1	2
Удео изведених археолошких истраживања	%	ЈЛС, Музеј	30%	2019.	-	10%	30%
Број завршене пројектно-техничке документације	Бр.	Музеј	0	2020.	2	-	1

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2022	У години 2023	У години 2024
ЈЛС, Завод за заштиту културе, Археолош. институт	1201	1.000	61.399	22.380

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						2022	2023	2024

2.2.1. Наставак археолошких истраживања неолитских насеља Стублине и Краљево поље	Музеј Хореум Марги Равно, Археолош. институт Београд, Завод за заштиту споменика културе Крагујевац	Општина Ћуприја	До краја 2025.	ЈЛС, Археолош. институт Београд, Завод за заштиту споменика културе Крагујевац	1201	-	-	7.000
2.2.2. Наставак ископавања на локалитету Horreum Margi	Музеј,	ЈЛС	2024.	Буџет општине Ћуприја / Завод за заштиту споменика културе Крагујевац	1201	-	Износ ће бити утврђен у години спровођења активности	Износ ће бити утврђен у години спровођења активности
2.2.3. Санација бедема Манастира Раванице и наставак радова на санацији источног гребена у делу од Донжон куле до економске капије	Завод за заштиту споменика културе Крагујевац	Музеј	2022-2023.	Завод за заштиту споменика културе Крагујевац	-	-	-	-
2.2.4. Израда пројектно-техничке документације за реконструкцију објекта Коларчеве задужбине	УКЋ, ЈЛС	Коларчева задужбина	2022.	ЈЛС	1201	1.000	-	-
2.2.5. Реконструкција објекта Коларчеве задужбине	ЈЛС	УКЋ / Задужбина Илије М. Коларца	2024-2025.	ЈЛС	1201	-	-	12.880
				Суфинансирање	-	-	61.399	-

2.2.6. Реконструкција куће народног хероја Миодрага Новаковића Џуџе	ЈЛС	Музеј	2026.	ЈЛС	-	-	-	-
2.2.7. Завршетак пројектно-техничке документације за уређење музеја и изградњу североисточне куле римског града Horreum Margi	Музеј	ЈЛС	2023.	ЈЛС	1201	-	-	2.500

Посебан циљ 3. Побољшан квалитет садржаја и културних понуда уз равноправно учешће свих грађана у културном животу Ћуприје								
Институција одговорна за координацију и извештавање: ЈЛС Ћуприја								
Показатељ исхода на нивоу посебног циља	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2022.	Циљана вредност у 2023.	Циљана вредност у 2024.	
Удео унапређених културних садржаја, културних понуда и родно равноправног учешћа	%	Установе културе, ЈЛС	0	-	10%	15%	20%	

Мера 3.1.: Унапређење квалитета културних садржаја	
Институција одговорна за реализацију: ЈЛС Ћуприја/Установе културе	
Период спровођења: 2022. -2024.	Тип мере: 1.информативно-едукативне, 2.институционално-организационе
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:	Усвајање посебног прописа није услов за спровођење ове мере

Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2022.	Циљана вредност у 2023.	Циљана вредност у последњој 2024.
Удео унапређених културних садржаја	%	ЈЛС, Установе културе	0	-	10%	15%	20%

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2022.	У години 2023.	У години 2024.
Буџет општине Ђуприја Министарство културе	1201	4.200	Износ ће бити утврђен у години реализације активности	Износ ће бити утврђен у години реализације активности

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања ⁵⁶	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						У години 2022	У години 2023	У години 2024
3.1.1. Манифестација „Матићеви дани”	Библиотека	Министарст . културе, ЈЛС, ШЗМТ Музеј, УСЋ	III квартал Континуирано	ЈЛС, Министарст. културе	1201	1.100	Износ ће бити утврђен у години реализације активности	Износ ће бити утврђен у години реализације активности
3.1.2. Културно лето	УКЋ	ЈЛС, Музеј, ТООЋ, Библиотека,	Континуирано	ЈЛС	1201	-	-	-

⁵⁶ Финансијска средства се процењују на нивоу мере, није потребно процењивати их на нивоу активности

		Школе, Студентски културни центар из Ниша, ОЦД						
3.1.3. Фестивал музичке изузетности Ravanelius	Установа културе Ћуприја	Школа за музичке таленте	Континуирано	ЈЛС, Министарств о културе, Привреда	1201	3000	Износ ће бити утврђен у години реализације активности	Износ ће бити утврђен у години реализације активности
3.1.4. Видовданске свечаности	ТООЋ	ЈЛС, УКЋ, Манастир Раваница	Континуирано	ЈЛС	1201	-	Износ ће бити утврђен у години реализације активности	Износ ће бити утврђен у години реализације активности
3.1.5. Музеји за 10	Музеј		Континуирано	ЈЛС	1201	-	Износ ће бити утврђен у години реализације активности	Износ ће бити утврђен у години реализације активности
3.1.6. Изложба слика великана српске уметничке сцене 20. века	Музеј		Континуирано	Буџет општине Ћуприја	1201	-	-	-
3.1.7. Годишња колективна изложба ћупријских уметника	Музеј	Завичајни клуб ликовних уметника Ћуприје	Континуирано	Буџет општине Ћ.			Износ ће бити утврђен у години реализације активности	Износ ће бити утврђен у години реализације активности
3.1.8. Ћуприја будна уз књигу	Библиотека				1201	100	Износ ће бити утврђен у години реализације активности	Износ ће бити утврђен у години реализације активности
3.1.9. Обележавање Боја на Иванковцу	Одбор за неговање традиција ослободила	Музеј, ОЦД	Континуирано	-	1201	-	-	-

	чких ратова Србије Владе Републике Србије							
3.1.10. Организовање ликовне колоније	Музеј	Министарство културе, ОЦД	2023.	ЈЛС, Министарство културе	1201	-	-	Износ ће бити утврђен у години реализације активности

Мера 3.2. Унапређење културних понуда

Институција одговорна за реализацију: ЈЛС Ћуприја/Установе културе

Период спровођења: 2022. -2024.

Тип мере: 1.информативно-едукативне, 2.институционално-организационе

Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:

Усвајање посебног прописа није услов за спровођење ове мере

Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2022.	Циљана вредност у 2023.	Циљана вредност у последњој 2024.
Број одржаних позоришних представа	Бр.	Извештаји УКЂ	9	2021.	12	14	16
Број организованих биоскопских пројекција	БР.	Извештаји УКЂ	35	2021.	40	46	50
Удео одржаних и спроведених информативно-едукативних радионица и активности	Бр.	Извештаји установа културе, ЈЛС	-	2022.	7	7	7

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2022.	У години 2023.	У години 2024.
Буџет општине Ћуприја	1201	1.600	Износ ће бити утврђен у години реализације АП	Износ ће бити утврђен у години

				реализације АП
--	--	--	--	----------------

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања ⁵⁷	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						У години 2022	У години 2023	У години 2024
3.2.1. Организовање позоришних представа	УКЋ	Професионална и аматерска позоришта	континуирано	ЈЛС	1201	1.500	Износ ће бити утврђен у години планирања буџета	Износ ће бити утврђен у години планирања буџета
3.2.2. Одржавање школе глуме	УКЋ	Стручни сарадници	континуирано	ЈЛС	1201	По уговору	По уговору	По уговору
3.2.3.Организовање биоскопских пројекција	УКЋ		континуирано	ЈЛС	1201	У зависности од посећеност и продаје карата	У зависности од посећености продаје карата	У зависности од посећености продаје карата
3.2.4.Организовање историјских, документарних, уметничких, тематских изложби	УКЋ	Установе културе	континуирано	ЈЛС	1201	-	-	-
3.2.5.Промоције књига	Библиотека, УКЋ		континуирано	ЈЛС	1201	100	Износ ће бити утврђен у години реализације АП	Износ ће бити утврђен у години реализације АП
3.2.6.Увођење инфо табли	УКЋ	ЈЛС, Установе културе	2024.	ЈЛС	1201	-	Износ ће бити утврђен у години реализације АП	-

⁵⁷ Финансијска средства се процењују на нивоу мере, није потребно процењивати их на нивоу активности

Мера 3.3. Подстицање културних потреба грађана и равноправног учешћа свих становника у културном животу Ћуприје							
Институција одговорна за реализацију: ЈЛС Ћуприја							
Период спровођења: 2022. -2024.				Тип мере: информативно-едукативна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:				Усвајање посебног прописа није услов за спровођење ове мере			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2022.	Циљана вредност у 2023.	Циљана вредност у последњој 2024.
Успешно спроведене родно равноправне радионице у руралним срединама	Да/не	ЈЛС, Установе	не	2021.	не	да	да
Спроведено истраживање о културним потребама становника	Да/не	Установе културе	-	2022.	не	да	не
Успостављен систем о правовременом обавештавању публике о културним догађајима	Да/не	Установе	не	2022.	не	не	да

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2022.	У години 2023.	У години 2024.
Буџет општине Ћуприја, ЕУПРО+	1201, 0602	-	305	-

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања ⁵⁸	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						У години 2022	У години 2023	У години 2024
3.3.1.Организовање радионица за жене у руралним срединама	ЈЛС, ЕУПРО+	РЕДАСП, ОЦД,	-	ЕУПРО+, ЈЛС	0602-5005	-	305	Износ ће бити утврђен

⁵⁸ Финансијска средства се процењују на нивоу мере, није потребно процењивати их на нивоу активности

		Библиотека						у години спровођења активности
3.3.2.Спровођење истраживања културних потреба становника општине Ћуприја	УКЋ	Установе културе	2024.	-	Није потребно издвајање средстава буџетом	-	-	-
3.3.3.Успостављање система о правовременом обавештавању публике о културним догађајима	УКЋ, Библиотека, Музеј	ЈЛС	2023.	ЈЛС	1201	-	Износ ће бити утврђен у години спровођења активности	-

Посебан циљ 4. Унапређена међуресорна, регионална и међународна размена и сарадња у области културе

Институција одговорна за координацију и извештавање: ЈЛС Ћуприја

Показатељ исхода на нивоу посебног циља	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2022.	Циљана вредност у 2023.	Циљана вредност у 2024.
Удео спроведених међуресорних, регионалних и међународних активности у области културне размене и сарадње	%	ЈЛС, Установе културе, ОЦД	-	2022.	60%	70%	80%

Мера 4.1.: Јачање међуресорне и међусекторске сарадње

Институција одговорна за реализацију: ЈЛС Ћуприја

Период спровођења: 2022. -2024.

Тип мере: 1.информативно-едукативна, 2. подстицајна

Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:

Усвајање посебног прописа није услов за спровођење ове мере

Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2022.	Циљана вредност у 2023.	Циљана вредност у последњој 2024.
--	---------------	---------------	------------------	--------------	-------------------------	-------------------------	-----------------------------------

Удео успешно реализованих активности на јачању међуресорне и међусекторске сарадње	%	Извештаји установа културе, ОЦД	-	2022	60%	60%	70%
--	---	---------------------------------	---	------	-----	-----	-----

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2022.	У години 2023.	У години 2024.
Буџет општине Ђуприја, ЕУПРО+	0602-5005,1201,1301	-	47	-

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања ⁵⁹	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						У години 2022	У години 2023	У години 2024
4.1.1. Радионице за стицање практичних знања и традиционалних заната	ЈЛС, ЕУПРО+, ОЦД	УКЋ, ТООЋ	2023.	ЕУПРО+, ЈЛС	0602-5005	-	47	-
4.1.2. НОУ ФЕСТ, сајам образовања	НОУ тим	ЈЛС, школе	континуирано	ЈЛС, привреда, образовне установе	1201			
4.1.3. Развијање сарадње ученичких парламената са установама културе и КЗМ	КЗМ, УКЋ, ТООЋ, Музеј, Библиотека	Образовне установе	2023.	ЈЛС	1301			
4.1.4. Подршка креативним појединцима и организацијама	УКЋ, ТООЋ, Музеј, Библиотека	ОЦД	-	ЈЛС	1201			
4.1.5. Изложба радова ученика средњих уметничких школа	Музеј	Средње уметничке школе	континуирано	ЈЛС	1201			

⁵⁹ Финансијска средства се процењују на нивоу мере, није потребно процењивати их на нивоу активности

4.1.6. Изложба уметничких радова студената	Музеј	Факултети уметности	континуирано	ЈЛС	1201			
--	-------	---------------------	--------------	-----	------	--	--	--

Мера 4.2.: Јачање међународне сарадње и сарадње са дијаспором у области културе

Институција одговорна за реализацију: ЈЛС Ђуприја, Установе културе

Период спровођења: 2022. -2024.

Тип мере: 1.информативно-едукативна, 2. подстицајна

Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:

Усвајање посебног прописа није услов за спровођење ове мере

Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2022.	Циљана вредност у 2023.	Циљана вредност у последњој 2024.
Број успешно реализованих активности на јачању међународне и сарадње са дијаспором у области културних дешавања	Бр.	Извештаји установа културе/ЈЛС	1	2021	1	2	3
Број реализованих студијских посета установама културе у побратимским општинама	Бр.	Извештаји установа културе/ЈЛС	0	2021	1	1	1

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2022.	У години 2023.	У години 2024.
Буџет општине Ђуприја	1201	600	Износ ће бити утврђен у години спровођења активности	1.500

Назив активности:	Орган који спроводи	Органи партнери у	Рок за завршетак	Извор финансирања	Веза са програмским	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.
-------------------	---------------------	-------------------	------------------	-------------------	---------------------	--

	активност	спровођењу активности	активности	⁶⁰	буџетом	У години 2022	У години 2023	У години 2024
4.2.1. Интернационални фестивал фолклора	УКЋ, Студентски културни центар из Ниша	ЈЛС, ТООЋ	континуирано	ЈЛС/УКЋ	1201	одложено	Износ ће бити утврђен у години спровођења активности	Износ ће бити утврђен у години спровођења активности
4.2.2. Организовање посета за запослене у установама културе побратимским градовима (Добој, Цеље)	ЈЛС, УКЋ, Музеј, Библиотека	Општине и Установе културе побратимских градова	-	ЈЛС	1201		Износ ће бити утврђен у години спровођења активности	Износ ће бити утврђен у години спровођења активности
4.2.3. Дани дијаспоре	ЈЛС, ТООЋ, УКЋ	ОЦД, Привреда	-	ЈЛС	1201	-	-	1.500
4.2.4. Фолклорна окупљања у руралним срединама	ОЦД, ЈЛС,	МЗ	континуирано	ЈЛС	1201-0003	500	Износ ће бити утврђен у години спровођења активности	Износ ће бити утврђен у години спровођења активности
4.2.5. Тематска изложба интернационалног карактера	Народна библиотека „Душан Матић”	Амбасаде	-	ЈЛС, Амбасаде	1201	100	Износ ће бити утврђен у години спровођења активности	Износ ће бити утврђен у години спровођења активности

Посебан циљ 5. Унапређен систем дигитализације и промоције у култури

Институција одговорна за координацију и извештавање: ЈЛС Ђуприја

Показатељ исхода на нивоу посебног циља	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2022.	Циљана вредност у 2023.	Циљана вредност у 2024.
---	---------------	---------------	------------------	--------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------

⁶⁰ Финансијска средства се процењују на нивоу мере, није потребно процењивати их на нивоу активности

Удео унапређене дигитализације	%	Извештаји установа културе	30%	2022.	40%	50%	60%
Удео реализованих активности на унапређењу система промоције у култури	%	Извештаји установа културе	0	2022.	30%	40%	50%

Мера 5.1.: Дигитализација података културног наслеђа и савременог стваралаштва							
Институција одговорна за реализацију: ЈЛС Ћуприја/Установе културе							
Период спровођења: 2022. -2024.				Тип мере: информативно-едукативна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:				Усвајање посебног прописа није услов за спровођење ове мере			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2022.	Циљана вредност у 2023.	Циљана вредност у последњој 2024.
Удео унапређених и формираних база података	%	Извештаји установа културе, ЈЛС	30%	2022	40%	50%	60%

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2022.	У години 2023.	У години 2024.
Буџет општине Ћуприја	1201	30	30	30

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања ⁶¹	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						У години 2022	У години 2023	У години 2024

⁶¹ Финансијска средства се процењују на нивоу мере, није потребно процењивати их на нивоу активности

5.1.1. Дигитализација старих фотографија	УКЋ	Колекционари	У континуитету	Општина Ћуприја	1201	-	-	-
5.1.2. Дигитално архивирање Моравских гласника	УКЋ	Историјски архив	У континуитету	Општина Ћуприја		-	-	30
5.1.3. Дигитализација културног наслеђа и постављање дигитализованог материјала преко портала установа културе	УКЋ, Музеј	Музеј, библиотека, Историјски архив	У континуитету	Општина Ћуприја	1201	-	30	-
5.1.4. Дигитализација књижног фонда и некњижне грађе	Народна библиотека „Душан Матић”	Народна библиотека Србије	У континуитету	Општина Ћуприја, Министарство културе	1201	30	-	-

Мера 5.2.: Промоција и дигитални маркетинг

Институција одговорна за реализацију: ЈЛС Ћуприја

Период спровођења: 2022. -2024.

Тип мере: информативно-едукативна

Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:

Усвајање посебног прописа није услов за спровођење ове мере

Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2022.	Циљана вредност у 2023.	Циљана вредност у последњој 2024.
Удео реализованих активности на унапређењу система промоције у култури	%	Извештаји установа културе	0	2022	30%	40%	50%

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2022.	У години 2023.	У години 2024.
Буџет општине Ћуприја	1201	-	Износ ће бити утврђен у години спровођења активности	Износ ће бити утврђен у години спровођења активности

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања ⁶²	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						У години 2022	У години 2023	У години 2024
5.2.1.Препознате специфичности културног идентитета	Установе културе	ЈЛС	2023.	-	-	-	-	-
5.2.2.Промоција културних садржаја / мобилна апликација	ЈЛС	Установе културе	2024.	ЈЛС	1201	-	-	Износ ће бити утврђен у години спровођења активности
5.2.3. Израда каталога манифестација	Установе културе	ЈЛС	У континуитету	ЈЛС	1201	-	-	-
5.2.4. Израда изложбених каталога и билтена	Установе културе	ЈЛС	У континуитету	ЈЛС	1201	-	-	-

⁶² Финансијска средства се процењују на нивоу мере, није потребно процењивати их на нивоу активности

ПРИЛОГ 1 (Попис скраћеница, табела, слика)

Попис скраћеница

ЕУ	Европска унија
ЗЗСК	Завод за заштиту споменика културе
КЗМ	Канцеларија за младе
COVID	Coronavirus disease - Пандемијска болест коју изазива корона вирус
НОУ	Наука, образовање и уметност
ОЦД	Организације цивилног друштва
РЕДАСП	Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља
РС	Република Србија
РСД	Међународна скраћеница за српски динар
САНУ	Српска академија наука и уметности
СО	Скупштина општине
SWOT	Врста оквира за анализу (S)снаге, (W)слабости, (O)шансе, (T)претње
ШЗМТ	Школа за музичке таленте
ОМШ	Основна музичка школа
ГКУД	Градско културно уметничко друштво
CIOFF	International Council of Organizations of Folklore Festivals and Folk Arts- Међународни савет организација фолклорних фестивала и народне уметности
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - Организација Уједињених нација за <i>образовање, науку и културу</i>
ФЕДРАС	Фестивал драмских аматера села Србије
СФРЈ	Социјалистичка Федеративна Република Југославија
ФИАП	Међународна федерација фотографских уметности
COBISS	Co-operative Online Bibliographic System & Services — Задружни интернетски библиографски систем и услуге
КНУ	Коларчев народни универзитет
МАПС	Мајске аматерске позоришне свечаности
ФИАП	Међународни савез фотографске уметности
УКЋ	Установа културе Ћуприја

Попис табела

Табела 1	Насеља и катастарске општине	19
Табела 2	Основни демографски подаци	21
Табела 3	Број запослених по делатностима	22
Табела 4	Буџетска средства за културу у последњих 5 год.	24
Табела 5	Структура расподеле средстава у последње две године	26
Табела 6	Преглед институција које се баве културном делатношћу	28
Табела 7	Календар манифестација Установе културе Ћуприја	34
Табела 8	Годишње допуњавање књижевног фонда Народне библиотеке "Душан Матић"	37
Табела 9	Реализовани пројекти Народне библиотеке „Душан Матић” у периоду од 2015. до 2020.	38
Табела 10	Календар манифестација библиотеке	42
Табела 11	Пројекти музеја, реализовани у партнерству са институцијама из других области	45
Табела 12	Број посетилаца у Музеју у периоду од 2015. - 2020.г.	46
Табела 13	Календар културних дешавања Музеја „Horreum Margi - Равно” Ћуприја	53
Табела 14	Археолошки локалитети на територији општине Ћуприја	77
Табела 15	Број ученика и наставника ОМШ „Душан Сковран”, 2021/2022	81
Табела 16	Бројно стање ученика по разредима музичке наставе у ШЗМТ, 2021/2022	83
Табела 17	Бројно стање ученика по разерима општеобразовне наставе у ШЗМТ, 2021/2022	83
Табела 18	SWOT анализа	88
Табела 19	Приказ циљева, мера и активности	109
Табела 20	Акциони план за период 2022-2024.	113

Попис слика

Слика 1	Из каталога изложбе Ћуприја у Великом рату	31
Слика 2	"Знамените Ћупричанке 20.века"	31
Слика 3	Мурал Драгослава Михаиловића	31
Слика 4	Ravanelius, Концерт ученика Школе за музичке таленте	33
Слика 5	Постер за фестивал Ravanelius	33
Слика 6	XII Међународни фестивал фолклора, група из Индонезије, Градски трг у Ћуприји	34
Слика 7	Легат Душана Матића	39
Слика 8	Исечак из „Службеног гласника РС ”(Стара и ретка библиотечка грађа од великог значаја, Легат Душана Матића)	40
Слика 9	Екстеријер Музеја „Horreum Margi - Равно” Ћуприја	44
Слика 10	Ентеријер Музеја „Horreum Margi - Равно” Ћуприја	44
Слика 11	Из археолошке збирке Музеја „Horreum Margi - Равно” Ћуприја	40
Слика 12	Галерија Музеја „Horreum Margi Равно” Ћуприја	46
Слика 13	Епиграфски натпис града „Horreum Margi”	49
Слика 14	Јелисаветини љубавни јади због молера, сала ОМШ „Душан Сковран”	58
Слика 15	Јовачка читаоница	60
Слика 16	Душан Матић, књижевник	67
Слика 17	Драгослав Михаиловић, књижевник	68
Слика 18	Јован Ракић, оснивач ШЗМТ	69
Слика 19	Милица Барић	70
Слика 20	Драган Ђорђевић	71
Слика 21	Ирена Поповић Драговић	71
Слика 22	Давид Хорват	72
Слика 23	Новак Новаковић	74
Слика 24	Јагода Живадиновић	75
Слика 25	Милош Ђорђевић	75
Слика 26	Манастир Раваница	79

ЛИТЕРАТУРА

- Ветнић С., Јовановић Д., „Позоришни живот Ћуприје”, 1997., Ћуприја
- Ђулић Д., Милачић М., „На Морави Ћуприја”, Хроника, 2.издање, Нови Сад, Општински савез бораца
- Марковић В., Школа за музичке талента СР Србије, Штампарија ПГП РТБ
- Панчић Ј., Јосиф Панчић, , галерија САНУ, 1976., Београд.
- Ракић Ј., 1989., Велика породица, 1. Издање, Београд, Издавачка задруга ИДЕА
- Чубриловић В., и др. (1979) . Бој на Иванковцу 1805.године, I издање, Српска академија наука и уметности, САНУ, Београд
- Агенција за привредне регистре. 2021. Обједињена претрага, Доступно на: <https://pretraga2.apr.gov.rs/unifiedentitysearch>
- ГКУД ЖЕЛЕЗНИЧАР ЋУПРИЈА. 2021. Градско Културно Уметничко друштво Железничар Ћуприја, Доступно на: <https://gkudzeleznicarcuprija1945.weebly.com/1054-1085107210841072.html>
- European Commission, 2018. A New European Agenda for Culture, стр. 3-10, Доступно на: https://www.cultureinexternalrelations.eu/cierdata/uploads/2018/06/commission_communication_-_a_new_european_agenda_for_culture_2018.pdf
- Завод за заштиту споменика културе Крагујевац, Шанчеви из I српског устанка на Иванковцу, 2016., Доступно на: <http://www.kulturnonasledje.com/znamenito-mesto-%C5%A1an%C4%8Ddevi-na-ivankovcu.html>
- Закон о култури РС, „Службени гласник РС”, бр. 72/2009, 13/2016, 30/2016 – испр. и 6/2020, 47/2021 и 78/2021, Доступно на: https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_kulturi.html
- Закон о културним добрима, „Службени гласник РС”, бр. 1/94, 52/2011 – др. закони, 99/2011 - др. закон, 6/2020 - др. закон и 35/2021 - др. закон, Доступно на: https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_kulturnim_dobrima.html
- Закон о локалној самоуправи, „Службени гласник РС”, бр. 129/2007, 83/2014 - др. закон, 101/2016 – др. закон, 47/2018 и 111/2021 - др. закон, Доступно на: https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_lokalnoj_samoupravi.html

- Закон о планском систему Републике Србије, „Службени гласник РС”, бр.30/2018, Доступно на: <https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-planskom-sistemu-republike-srbije.html>
- Закон о територијалној организацији Републике Србије „Службени гласник РС”, бр. 129/2007, 18/2016, 47/2018 и 9/2020 – др. закон, чл.16/142, Доступно на: https://www.paragraf.rs/propisi_download/zakon_o_teritorijalnoj_organizaciji_republike_srbije.pdf
- Музеј Horreum Margi Равно Ћуприја, Доступно на: <https://www.muzejcuprija.rs>
- Претраживач културног наслеђа Републике Србије, Шанчеви на Иванковцу, Доступно на: <https://kultura.rs/>
- Ravanelius. 2022, Доступно на: <https://ravanelius.rs>
- Републички завод за статистику, „Општине и региони у РС 2020.”, Доступно на: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2020/Pdf/G202013047.pdf>
- Статут градског културно уметничког друштва „Железничар”, Агенција за привредне регистре, Обједињена претрага, Доступно на: <https://pretraga2.apr.gov.rs/unifiedentitysearch>
- Одлука о завршном рачуну буџета општине Ћуприја за 2018.годину, „Службени гласник општине Ћуприја”, бр.24/19., Доступно на: <https://cuprija.rs/sr/wp-content/uploads/2019/02/0024.pdf>, [Приступљено 03. новембра 2022.].
- Одлука о завршном рачуну буџета општине Ћуприја за 2019.годину, „Службени гласник општине Ћуприја”, бр.36/20., Доступно на: <https://cuprija.rs/sr/wp-content/uploads/2020/01/00036.pdf>
- Одлука о завршном рачуну буџета општине Ћуприја за 2020.годину, „Службени гласник општине Ћуприја”, бр.24/21., Доступно на: <https://cuprija.rs/sr/wp-content/uploads/2021/01/0024.pdf>
- Одлука о завршном рачуну буџета општине Ћуприја за 2021.годину, „Службени гласник општине Ћуприја”, бр.11/22., Доступно на: <https://cuprija.rs/sr/wp-content/uploads/2022/01/0011.pdf>
- Одлука о изменама и допунама одлуке о буџету општине Ћуприја за 2022. годину, „Службени гласник општине Ћуприја”, бр.33/2022., Доступно на: <https://cuprija.rs/sr/wp-content/uploads/2022/01/0033.pdf>

- Одлука о оснивању Установа културе „Ћуприја“, „Службени гласник општине Ћуприја“, бр.12/2022., Доступно на: https://cuprija.rs/sr/wp-content/uploads/2019/04/12_2015_595498979.pdf
- Одлука о утврђивању непокретних културних добара од изузетног значаја и од великог значаја, „Службени гласник СРС“, бр. 14/79, 30/89, Доступно на: <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/skupstina/odluka/1979/14/1/reg.>
- Правилник о организацији и систематизацији радних места у Општинској управи општине Ћуприја, Правобранилаштву општине Ћуприја, Служби буџетске инспекције општине Ћуприја и Интерне ревизије општине Ћуприја; „Службени гласник општине Ћуприја“, бр. 18/2022, Доступно на: <https://cuprija.rs/sr/wp-content/uploads/2022/01/0018.pdf>
- Статут општине Ћуприја, „Службени гласник општине Ћуприја“, бр.30/19, Доступно на: <https://cuprija.rs/sr/wp-content/uploads/2019/03/Statut-op%C5%A1tine-%C4%86uprija-30-2019.pdf>
- Стратегија одрживог развоја општине Ћуприја 2019-2024, „Службени гласник општине Ћуприја“, бр.07/19, Доступно на: <https://cuprija.rs/sr/wp-content/uploads/2019/04/strategija-prilog-1.pdf>
- Стратегија развоја културе Републике Србије 2020.-2029., Доступно на: <https://www.kultura.gov.rs/extfile/sr/3993/strategija-razvoja-kulture-od-2020--do-2029-godine.pdf>
- Стратегија развоја туризма Републике Србије 2016-2025, Доступно на: <https://www.srbija.gov.rs/dokument/45678/strategije.php>
- Установа културе „Ћуприја“. 2021. Дигитална библиотека. [ONLINE], Доступно на: <https://www.uk.cuprija.rs/digitalna-biblioteka> .
- UNDP. 2021. Агенда 2030., Циљеви одрживог развоја, Доступно на: <https://www.rs.undp.org/content/serbia/sr/home/sustainable-development-goals.html>
- United Nation Serbia. 2021. Sustainable Development Goal 17 Partnerships for the Goals. Доступно на: <https://serbia.un.org/en/sdgs/17>

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОПШТИНА ЋУПРИЈА – СКУПШТИНА ОПШТИНЕ
Број: 06-275-5/2022 - 02 од 28. 12. 2022. године

ПРЕДСЕДНИК
СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ ЋУПРИЈА

Нинослав Ерић, мр. ек. наука